

**Τ.Ε.Ι. ΗΠΕΙΡΟΥ
ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ & ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ & ΕΛΕΓΚΤΙΚΗΣ**

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Η ΑΝΑΛΥΣΗ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ

**FOR
SALE**

**ΑΘΑΝΑΣΟΥΛΑΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ (ΑΜ: 1409)
ΛΑΪΝΑ ΠΑΝΑΓΙΩΤΑ (ΑΜ: 4245)**

ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: ΜΑΡΓΩΝΗΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ

ΠΡΕΒΕΖΑ 2005

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο

Ισολογισμός

Όροι ισολογισμού και κατάσταση αποτελεσμάτων χρήσης

Ο ισολογισμός είναι το βασικό έγγραφο των λογιστικών καταστάσεων μιας επιχείρησης. Παραδοσιακά απαρτιζόταν από δύο στήλες, που ονομάζονταν αντίστοιχα «Παθητικό» και «Ενεργητικό».

Σήμερα, χρησιμοποιείται η διάταξη σε μία στήλη. Η νέα διάταξη έχει ορισμένα πλεονεκτήματα, αλλά δε βοηθά το νεοφώτιστο να αντιληφθεί τη λογική ή τη δομή του εγγράφου.

Η στήλη «Ενεργητικό» απλώς περιέχει κατάσταση των στοιχείων, και της αξίας τους, που ανήκουν στην επιχείρηση.

Η στήλη «Παθητικό» παραθέτει τα ποσά που οφείλονται σε τρίτους, εκτός εταιρείας.

<u>Ενεργητικό</u>	<u>Παθητικό</u>
Αντικείμενα που ανήκουν στην επιχείρηση	Ποσά που ανήκουν στην επιχείρηση

Ο ισολογισμός – παραδοσιακή διάταξη

<u>Ενεργητικό</u>	<u>Παθητικό</u>
Χρήσεις που έχουν δαπανηθεί τα χρήματα	Πηγές που έχουν αποκτηθεί τα χρήματα

Ο ισολογισμός – προσέγγιση: πηγές και χρήσεις των κεφαλαίων

Το Ενεργητικό αποτελείται από δύο τμήματα:

- Πάγιο Ενεργητικό (Π.Ε.)
- Κυκλοφορούν Ενεργητικό (Κ.Ε.).

Αυτά μπορούν να θεωρηθούν ως ενεργητικό «μακράς» και «βραχείας» κατηγορίας.

Το **Κυκλοφορούν Ενεργητικό** περιέχει όλα τα βραχυπρόθεσμα περιουσιακά στοιχεία της εταιρείας.

Τα διάφορα στοιχεία που συγκεντρώνονται σε αυτό το τμήμα μπορούν να ταξινομηθούν κάτω από τέσσερις επικεφαλίδες:

- Αποθέματα
- Εισπρακτέοι λογαριασμοί
- Μετρητά
- Λοιπά κυκλοφορούντα περιουσιακά στοιχεία

Το **Πάγιο Ενεργητικό** είναι το δεύτερο σημαντικό τμήμα του ενεργητικού. Τα στοιχεία που εμπίπτουν σ' αυτό το τμήμα ομαδοποιούνται κάτω από τρεις επικεφαλίδες:

1. Ασώματα πάγια στοιχεία ⇒ καταχωρίζονται όλα τα περιουσιακά στοιχεία που δεν έχουν φυσική υπόσταση. Το κυριότερο στοιχείο είναι η υπεραξία, ο «αέρας» της επιχείρησης.
2. Καθαρό πάγιο ενεργητικό ⇒ Περιλαμβάνονται μεγάλα ακριβά φυσικά στοιχεία μακράς διάρκειας, που είναι απαραίτητα στη λειτουργία της επιχείρησης. Γήπεδα, οικόπεδα, κτίρια, μηχανολογικός εξοπλισμός, μεταφορικά μέσα, εξοπλισμός γραφείων είναι οι συνήθεις εγγραφές.
3. Επενδύσεις ⇒ Περιλαμβάνονται μακροπρόθεσμες επενδύσεις σε μετοχές άλλων εταιρειών για εμπορικούς σκοπούς.

Οι τρεις υποδιαίρεσεις της στήλης του Παθητικού είναι οι εξής:

- Ίδια κεφάλαια (Ι.Κ.)
- Μακροπρόθεσμα Δάνεια (Μ.Π.Δ.)
- Τρέχουσες υποχρεώσεις (Τ.Υ.)

Οι **τρέχουσες υποχρεώσεις** έχουν ισχυρό παράλληλο συσχετισμό με το κυκλοφορούν ενεργητικό. Οι πληρωτέοι λογαριασμοί αντισταθμίζονται με τους

εισπρακτέους, τα μετρητά και τα βραχυπρόθεσμα δάνεια αντανακλούν την καθημερινή λειτουργική ταμειακή θέση σε διάφορα στάδια.

Τα **μακροπρόθεσμα δάνεια** περιλαμβάνουν τα ενυπόθηκα δάνεια, τα ομολογιακά δάνεια, τα μεσοπρόθεσμα δάνεια, τις ομολογίες κ.τλ., που έχουν προθεσμία εξόφλησης μεγαλύτερη από ένα χρόνο.

Το πιο συναρπαστικό τμήμα του ισολογισμού είναι τα **ίδια κεφάλαια**. Εδώ περιλαμβάνονται όλες οι απαιτήσεις των ιδιοκτητών προς την επιχείρηση. Εδώ είναι που δημιουργούνται ή χάνονται περιουσίες. Οι επιχειρηματίες μπορούν να επιδείξουν τις σπουδαίες ικανότητές τους και όπου οι μάχες επικράτησης δίνονται μέχρι εσχάτων. Είναι το μέρος όπου οι «οικονομοτεχνικοί» εμφανίζονται τακτικά με νέα σχέδια, μελετημένα έτσι ώστε να αποφέρουν διαρκώς αυξανόμενες αποδόσεις στους τολμηρούς.

Επίσης είναι η περιοχή όπου, δυστυχώς, εμφανίζονται οι πιο συγκεχυμένες εγγραφές του ισολογισμού.

Οι τρεις βασικές υποδιαιρέσεις είναι:

- * Μετοχικό κεφάλαιο
- * Αποθεματικά κεφάλαια
- * Αποθεματικό κερδών (Μη διανεμηθέντα κέρδη).

1. Η έκδοση κοινών μετοχών είναι, από χρηματική άποψη, ο βασικός μηχανισμός για να εισρεύσουν τα κεφάλαια των ιδιοκτητών στην επιχείρηση. Τρεις διαφορετικές αξίες συνδέονται με την έκδοση κοινών μετοχών:

- α) Ονομαστική αξία
- β) Εσωτερική αξία
- γ) Χρηματιστηριακή αξία.

2. Ο όρος «Αποθεματικά Κεφάλαια» χρησιμοποιείται για να καλύψει όλα τα πλεονάσματα που προκύπτουν στους κοινούς μετόχους και δεν προέρχονται από τις επιχειρηματικές δραστηριότητες. Οι κύριες πηγές αυτών των κεφαλαίων είναι:

- α) Αναπροσαρμογή του πάγιου ενεργητικού
- β) Διαφορά από έκδοση μετοχών υπέρ το άρτιο

γ) Συναλλαγματικά κέρδη σε στοιχεία του ισολογισμού, ορισμένα μη επιχειρηματικά κέρδη κ.λπ.

Βασικό χαρακτηριστικό αυτών των αποθεματικών είναι ότι δεν μπορούν να καταβληθούν ως μερίσματα. Σε πολλές χώρες υπάρχουν επίσης τακτικά αποθεματικά, όπου οι εταιρείες υποχρεώνονται από το νόμο να αποταμιεύουν ορισμένο μερίδιο από τα επιχειρηματικά κέρδη για συγκεκριμένους σκοπούς, που συνδέονται εν γένει με την υγεία της εταιρείας. Αυτά αντιμετωπίζονται επίσης ως αποθεματικά κεφαλαίου.

3. Τα ποσά των αποθεματικών κερδών παραμένουν στην εταιρεία από συνηθισμένα επιχειρηματικά κέρδη.

Γι' αυτά χρησιμοποιούνται πολλά διαφορετικά ονόματα, όροι, περιγραφές:

- Αποθεματικά κερδών
- Γενικά αποθεματικά
- Αδιανέμητα κέρδη κ.λπ.

Υπάρχουν τέσσερις όροι από τον ισολογισμό και τέσσερις από την κατάσταση των αποτελεσμάτων χρήσης. Αποτελούν κρίσιμες αξίες της λογιστικής που τις συναντούμε συνεχώς. Σε κάθε συζήτηση για τις επιχειρηματικές υποθέσεις, αυτοί οι όροι επανέρχονται με ποικίλες μεταμφιέσεις και συχνά με διαφορετικά ονόματα.

Οι τέσσερις χρησιμοποιούμενοι όροι στον ισολογισμό είναι οι εξής:

- Σύνολο ενεργητικού
- Απασχολούμενο κεφάλαιο
- Καθαρή θέση
- Κεφάλαιο κίνησης.

Ενεργητικό ΠΕ	Παθητικό ΙΚ
ΚΕ	ΜΠΔ
	ΤΥ

Το **«σύνολο του ενεργητικού»** είναι το άθροισμα όλων των στοιχείων του ισολογισμού από την αρχή έως το τέλος.

Το **«απασχολούμενο κεφάλαιο»** προσδιορίζει τα μακροπρόθεσμα κεφάλαια στον ισολογισμό.

Στην **«καθαρή θέση»** περιλαμβάνονται οι παρακάτω αξίες:

- Μετοχικό κεφάλαιο
- Αποθεματικά κεφάλαια
- Αποθεματικό κερδών

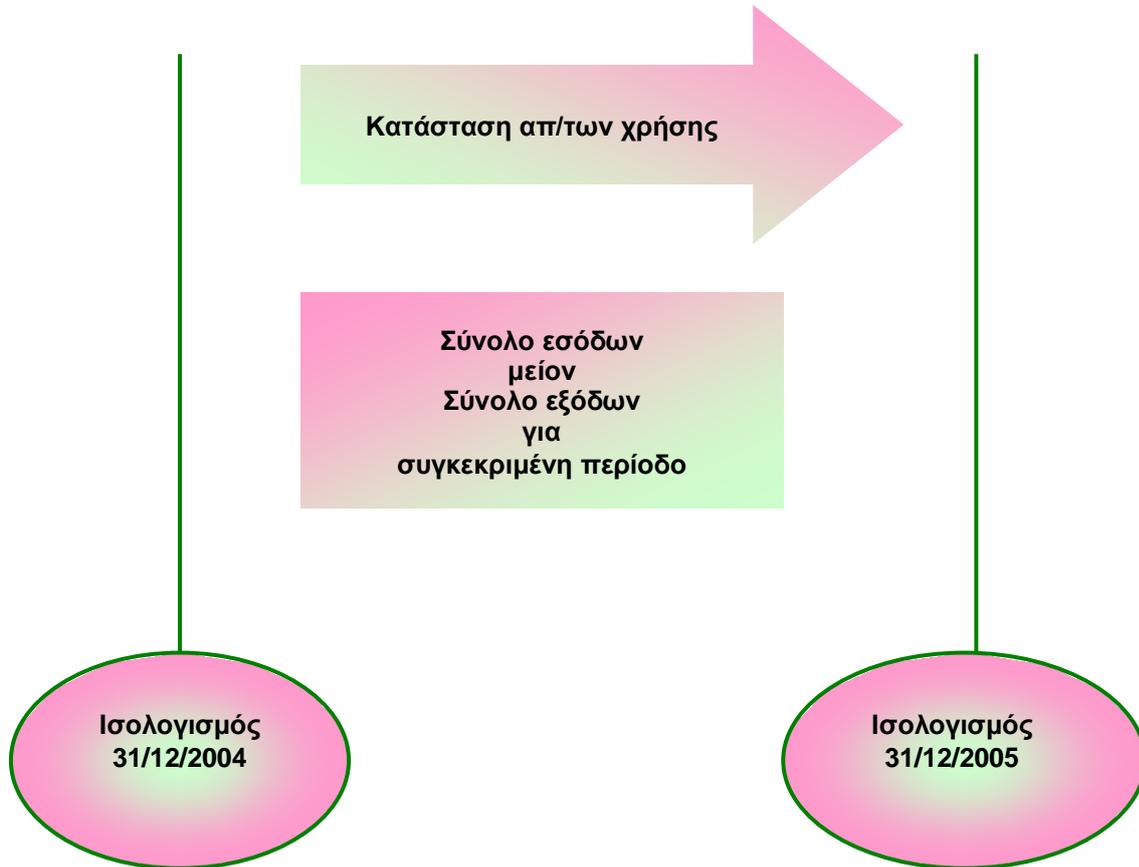
Το πόσο ρεαλιστικό είναι το ύψος της καθαρής θέσης εξαρτάται συνεπώς εξ' ολοκλήρου από την εγκυρότητα της αξίας του ενεργητικού.

Τέλος, το ποσό του διαθέσιμου **κεφαλαίου κίνησης** σε μια επιχείρηση καθορίζεται από τα μακροπρόθεσμα κεφάλαια που δεν είναι δεσμευμένα σε μακροπρόθεσμα περιουσιακά στοιχεία.

Όταν ιδρύεται μια επιχείρηση, μακροπρόθεσμα κεφάλαια εισρέουν από τους ιδιοκτήτες και άλλες πηγές. Σημαντικό μέρος από αυτά θα δαπανηθεί για την απόκτηση μακροπρόθεσμων πάγιων περιουσιακών στοιχείων. Όμως, πρέπει να παραμείνει ένα ποσό επαρκές για να αντιμετωπιστούν οι καθημερινές, βραχυπρόθεσμες ανάγκες σε κεφάλαιο κίνησης. Φυσιολογικά, καθώς περνάει ο καιρός αυτές οι ανάγκες αυξάνονται με την ανάπτυξη της εταιρείας. Αυτές οι ανάγκες μπορούν να αντιμετωπιστούν μόνο με πρόσθετα μακροπρόθεσμα κεφάλαια, π.χ. αδιανέμητα κέρδη, ή από τη διάθεση πάγιων περιουσιακών στοιχείων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2°

Κατάσταση αποτελεσμάτων χρήσης

Το παραπάνω σχήμα προσδιορίζει σε ποιο σημείο ενσωματώνεται η κατάσταση αποτελεσμάτων χρήσης στο σύνολο των λογαριασμών. Είναι ο συνδετικός κρίκος ή η γέφυρα μεταξύ του ισολογισμού έναρξης και του ισολογισμού κλεισίματος μιας λογιστικής περιόδου. Σκοπός της είναι να προσδιορίζει τα συνολικά έσοδα που αποκτήθηκαν και τα συνολικά έξοδα που έγιναν κατά την περίοδο αυτή. Η διαφορά μεταξύ των δύο αυτών αξιών είναι το κέρδος εκμετάλλευσης. Είναι συνεπώς έγγραφο που συσχετίζεται με πολύ συγκεκριμένη χρονική περίοδο.

Υπάρχουν πολλοί λογιστικοί κανόνες που συνδέονται με τον προσδιορισμό των εσόδων και του κόστους. Το σύνολο των πραγματοποιηθέντων εσόδων είναι εν γένει τα τιμολογηθέντα ποσά και στις περισσότερες περιπτώσεις, δεν υπάρχει πρόβλημα ακριβούς προσδιορισμού τους.

Το ύψος των συνολικών εξόδων μπορεί να δημιουργήσει περισσότερα δυσεπίλυτα προβλήματα.

Οι εξής δύο κανόνες θα συμβάλλουν στο να προσδιορίσουμε ποιες κατηγορίες εξόδων πρέπει να συμπεριληφθούν:

α) Τα έξοδα που συνδέονται ευθέως με τα έσοδα, για παράδειγμα, το άμεσο κόστος πωληθέντων, και

β) Τα έξοδα που συνδέονται με τη χρονική περίοδο που καλύπτουν οι λογαριασμοί, όπως ο μισθός του προσωπικού κατά την περίοδο αυτή.

Σε περιπτώσεις όπου και οι λογιστές εκφράζουν ορισμένες φορές διαφορετικές απόψεις, δεν είναι παράξενο το να έχουν συγκεχυμένες απόψεις τα στελέχη τα οποία δεν είναι λογιστές. Μία ή δύο βασικές κατευθύνσεις θα δώσουν απαντήσεις σε πολλά από τα προβλήματα που απασχολούν τους μη ειδικούς σχετικά με το λογαριασμό αυτό.

Η διάκριση μεταξύ κέρδους και ταμειακής ροής είναι συνηθισμένη αιτία σύγχυσης. Η κατάσταση αποτελεσμάτων χρήσης αυτή καθ' αυτή δεν ασχολείται με την ταμειακή ροή. Αυτή καλύπτεται από ξεχωριστή κατάσταση.

Για παράδειγμα, η αμοιβή υπαλλήλου που δεν έχει καταβληθεί πρέπει να χρεωθεί ως κόστος, παρ' όλο που δεν έχει πραγματοποιηθεί η δαπάνη.

Από την άλλη μεριά, πληρωμές στους προμηθευτές για αγαθά που έχουν παραλειφθεί δεν είναι έξοδα, αλλά ταμειακές εκροές.

Πραγματοποίηση εξόδων (κόστος) έχουμε όταν καταναλώνονται αγαθά όχι όταν αγοράζονται ή πληρώνονται.

Τα χρήματα που καταβάλλονται για την αγορά περιουσιακών στοιχείων του ενεργητικού δεν είναι κόστος, αλλά είναι η αντίστοιχη απόσβεση τα επόμενα χρόνια. Η εξόφληση ενός δανείου δεν είναι κόστος, επειδή ένα στοιχείο του ενεργητικού (χρήματα) και μια υποχρέωση (δάνειο) μειώνονται και τα δύο κατά το ίδιο ποσό, έτσι ώστε δεν υπάρχει απώλεια αξίας κατά τη συναλλαγή αυτή.

Τα τελευταία χρόνια, το ζήτημα των έκτακτων στοιχείων των λογαριασμών έχει συζητηθεί εκτενώς. Το θέμα στην περίπτωση αυτή είναι κατά πόσο μεγάλα εφάπαξ κέρδη ή ζημιές θα πρέπει να περιληφθούν μαζί με τις συνηθισμένες επιχειρηματικές δραστηριότητες.

Μπορούμε εύκολα να αποδεχθούμε το επιχείρημα ότι θα πρέπει να μπουν στην άκρη και να μην επιτραπεί να στρεβλώσουν τα συνηθισμένα αποτελέσματα της εκμετάλλευσης. Αυτή ήταν η προσέγγιση κατά τη σύνταξη των λογαριασμών για πολλά χρόνια.

Όμως, πολλές επιχειρήσεις χρησιμοποιούσαν επιλεκτικά αυτόν τον κανόνα. Στοιχεία κατατάσσονταν ή δεν κατατάσσονταν στα έκτακτα προκειμένου να εμφανίσουν την επιθυμητή κάθε φορά εικόνα. Ο κανόνας έχει σήμερα αλλάξει, για να αποφευχθεί η πιθανότητα στρέβλωσης.

Τελικά, το ζήτημα της επιλογής της κατάλληλης χρονικής στιγμής είναι ζωτικό. Αφού ορίσουμε ποια είναι τα πραγματικά έξοδα και έσοδα, πρέπει να τα τοποθετήσουμε στη σωστή χρονική περίοδο. Το ζήτημα προκύπτει αμέσως πριν και αμέσως μετά την ημερομηνία διακοπής των εργασιών μεταξύ λογιστικών περιόδων.

Το σύνολο των εσόδων μείον το σύνολο εξόδων εκμετάλλευσης ισούται με το κέρδος εκμετάλλευσης ή εμπορικό κέρδος.

Αυτή είναι η πρώτη απεικόνιση κέρδους που συναντούμε σε ανάλυση καταστάσεων λογαριασμών, αλλά υπάρχουν και πολλοί άλλοι ορισμοί του κέρδους.

Θα προσδιορίσουμε τέσσερις συγκεκριμένους ορισμούς και θα τους αποδώσουμε με χρηματοοικονομικούς όρους.

Συσχετίζονται με τον τρόπο με τον οποίο διανέμονται τα κέρδη. Όλα τα περιουσιακά στοιχεία που χρησιμοποιούνται στην επιχείρηση έχουν συνεισφέρει στη δημιουργία των κερδών εκμετάλλευσης, στα οποία αποδίδουμε τον όρο «κέρδη προ τόκων και φόρου» (ΚΠΤΦ).

Συνεπώς, αυτά τα κέρδη ανήκουν και πρέπει να διανεμηθούν σε αυτούς που παρείχαν τα περιουσιακά στοιχεία. Αυτό γίνεται σύμφωνα με απόλυτα καθορισμένους κανόνες.

Υπάρχει καθορισμένη τάξη στη σειρά διανομής, ως εξής:

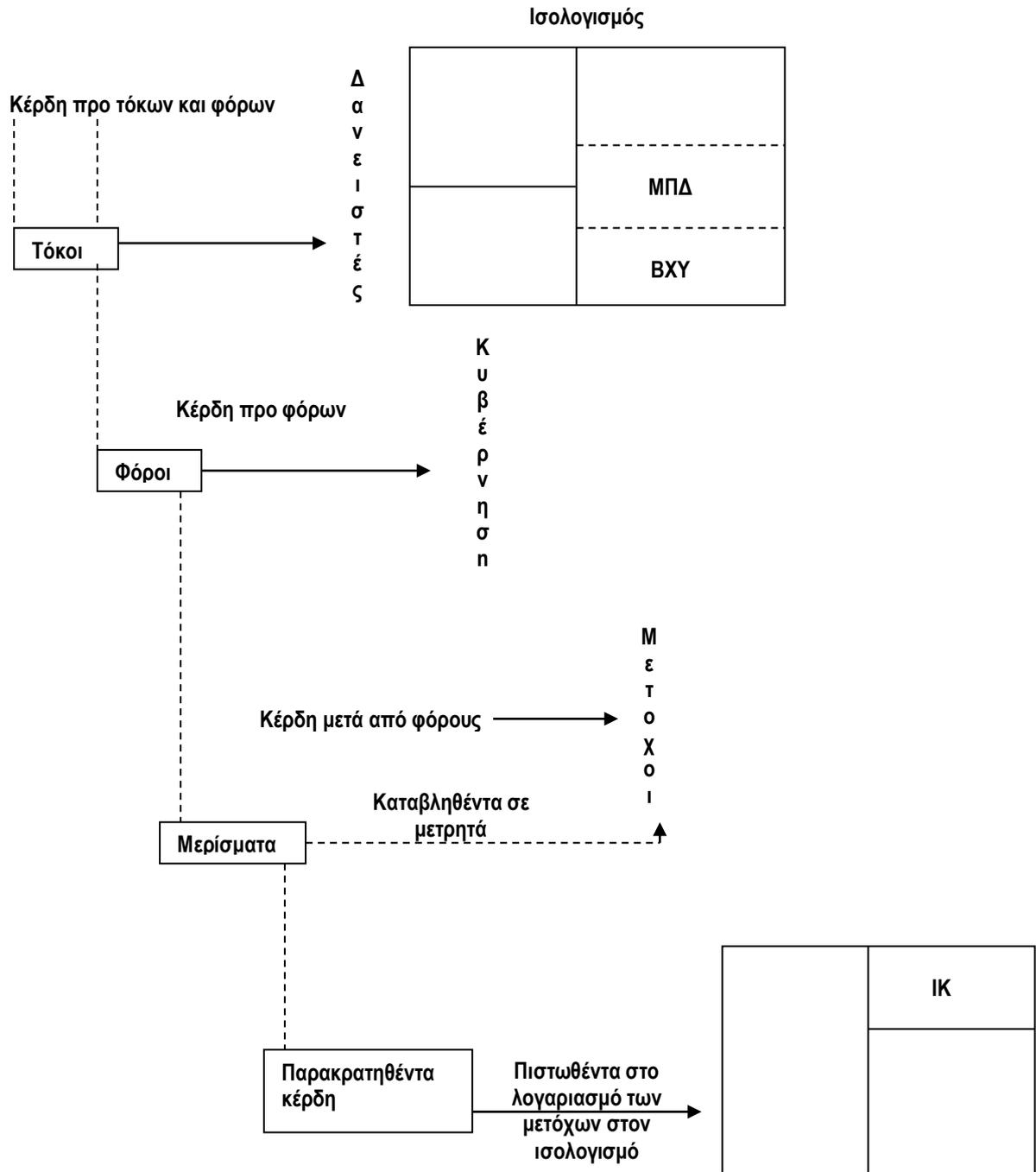
- α) Στους δανειστές
- β) στις φορολογικές αρχές
- γ) στους μετόχους.

Σε κάθε στάδιο της διάθεσης, δίνεται συγκεκριμένη ακριβής ονομασία στα εναπομένοντα κέρδη. Απαλλαγμένη από τα περριτά η επόμενη διάταξη απεικονίζει

μια τυποποιημένη κατάσταση διάθεσης αποτελεσμάτων (κερδών και ζημιών). Όταν εξετάζουμε ένα σύνολο λογαριασμών για πρώτη φορά, ίσως είναι δύσκολο να αντιληφθούμε αυτή τη δομή, επειδή η μορφή της διάταξης δεν είναι τόσο ομαλή όσο σε έναν ισολογισμό. Εν τούτοις, εάν αρχίσουμε με τα κέρδη προ φόρων, είναι συνήθως δυνατόν να προχωρήσουμε προς τα πάνω και προς τα κάτω στα άλλα εμφανιζόμενα κονδύλια:

- Κέρδη προ τόκων και φόρων ⇒ Αφαιρείται ο τόκος
- Κέρδη προ φόρων ⇒ Αφαιρείται ο φόρος
- Κέρδη μετά από φόρους ⇒ Αφαιρούνται τα μερίσματα.

Η κατάσταση αποτελεσμάτων χρήσης – διανομή ή διάθεση είναι η εξής:

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3°

Σχέσεις μεταξύ του ισολογισμού και της κατάστασης των αποτελεσμάτων χρήσης

Τέσσερις σημαντικοί όροι έχουν προσδιοριστεί στην κατάσταση αποτελεσμάτων χρήσης. Τρεις από αυτούς θα συσχετιστούν με άλλους τρεις που έχουμε προσδιορίσει στον ισολογισμό.

Κατάσταση αποτελεσμάτων χρήσης	Ισολογισμός
- ΚΠΤΦ	- ΣΕ
- ΚΠΦ	- ΑΚ
- ΚΜΦ	- ΚΘ

Η αποδοτικότητα μετριέται με τη θεμελίωση σχέσεων μεταξύ των δύο αυτών ομάδων αξιών. Έχουμε όμως τη δυνατότητα να επιλέξουμε ποια αξία να χρησιμοποιήσουμε από κάθε κατάσταση. Τα κέρδη προ τόκων και φόρων μπορούν να αντιπαραβληθούν με το σύνολο του Ενεργητικού ή το απασχολούμενο κεφάλαιο ή την καθαρή θέση. Μπορούμε να κάνουμε το ίδιο με τα κέρδη προ φόρων και τα κέρδη μετά από φόρους. Ο συνδυασμός αυτός μας δίνει εννέα δυνατότητες υπολογισμού της αποδοτικότητας. Στην πράξη, συναντούμε όλα αυτά τα μεγέθη μέτρησης και μερικές ακόμη παραλλαγές.

Διάφορα ονόματα δίνονται σ' αυτό το σύστημα σύνδεσης ή αριθμοδεικτών μεταξύ του ισολογισμού και της κατάστασης των αποτελεσμάτων χρήσης. Τα ονόματα έρχονται και παρέρχονται, γίνονται δημοφιλή για λίγο και κατόπιν μπορεί να εξαφανιστούν, ανάλογα με τη μόδα. Ακολουθεί μια πιθανή επιλογή απ' αυτά:

Αποδοτικότητα ενεργητικού Α.Ε.

Αποδοτικότητα καθαρού ενεργητικού, ΑΚΕ

Αποδοτικότητα απασχολούμενου κεφαλαίου, ΑΑΚ

Αυτή η πληθώρα όρων προκαλεί σύγχυση στους μη ειδικούς, αλλά πρέπει να θυμόμαστε ότι δεν πρόκειται για διαφορετικούς αριθμοδείκτες. Όλοι απλώς μετρούν

με τον ένα ή τον άλλο τρόπο, την αποδοτικότητα του ενεργητικού. Το όνομα που χρησιμοποιείται δεν έχει και μεγάλη σημασία. Σημασία έχει όμως να γνωρίζουμε με ποιον αριθμό του ισολογισμού συσχετίζεται κάθε αριθμός της κατάστασης αποτελεσμάτων χρήσης.

Η **«αποδοτικότητα ενεργητικού»**, δίνει ένα μέτρο της αποτελεσματικότητας της εκμετάλλευσης του συνόλου της επιχείρησης. Η μέθοδος υπολογισμού είναι ο λόγος ΚΠΤΦ/ΣΕ, εκφρασμένος ως ποσοστό επί τοις εκατό.

Η **«αποδοτικότητα ιδίων κεφαλαίων»**, αξιολογεί την απόδοση του μετοχικού κεφαλαίου. Η μέθοδος υπολογισμού είναι ο λόγος ΚΜΦ/ΙΚ ως ποσοστό επί τοις εκατό.

Διάφορες εναλλακτικές διατάξεις, ιδιαίτερα στην περίπτωση του ισολογισμού, χρησιμοποιούνται κατά την παρουσίαση των λογαριασμών. Ενώ η διάταξη αυτή καθ' εαυτή δεν επηρεάζει τους αριθμούς, όταν βρεθούμε αντιμέτωποι με ασυνήθιστη διάταξη, μπορεί να αποδειχθεί δύσκολος ο εντοπισμός της θέσης των διαφόρων στοιχείων, καθώς και οι αξίες του «συνόλου ενεργητικού», του «απασχολούμενου κεφαλαίου» κ.λπ.

Κάθετος ισολογισμός – Περίπτωση 1

Δεδομένης της ομαδοποίησης των πέντε πλαισίων, συνεπάγεται ότι υπάρχει μόνο περιορισμένος αριθμός εναλλακτικών τρόπων διάταξης των πλαισίων.

Κάθετος ισολογισμός – Εκδοχή 2

Αυτή η διάταξη είναι κάπως πιο περίπλοκη εκδοχή, αλλά είναι αυτή που χρησιμοποιείται συχνότερα στις δημοσιευμένες καταστάσεις.

Η διαφορά έγκειται στο ότι οι τρέχουσες υποχρεώσεις έχουν μετακινηθεί εκτός του τμήματος του παθητικού και παρουσιάζονται με αρνητικό πρόσημο δίπλα στο κυκλοφορούν ενεργητικό. Τα σύνολα των δύο αυτών τμημάτων αθροίζονται για να δώσουν το ποσό του «κεφαλαίου κίνησης».

Το πλεονέκτημα αυτής της διάταξης είναι ότι τόσο το κεφάλαιο κίνησης όσο και το απασχολούμενο κεφάλαιο μπορεί να προσδιοριστούν άμεσα. Το μειονέκτημα είναι ότι το σύνολο του ενεργητικού δεν εμφανίζεται σε κανένα σημείο του ισολογισμού.

Είναι σαφώς θέμα προσωπικής προτίμησης ποια διάταξη υιοθετείται.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4°

Αποδοτικότητα Εκμετάλλευσης

Η φράση «αποδοτικότητα επενδύσεων» συνδέεται με μια από τις σημαντικότερες έννοιες της χρηματοοικονομικής των επιχειρήσεων. Κάθε δολάριο του ενεργητικού πρέπει να αντιστοιχεί σε ένα δολάριο κεφαλαίου που έχει αντληθεί από τις χρηματοπιστωτικές αγορές. Αυτά τα κεφάλαια πρέπει να αποπληρωθούν σε τιμές αγοράς. Τα χρήματα για τις πληρωμές μπορούν να προέλθουν μόνο από το πλεόνασμα της εκμετάλλευσης που προκύπτει από την αποτελεσματική χρησιμοποίηση των περιουσιακών στοιχείων. Συσχετίζοντας αυτό ακριβώς το πλεόνασμα με την αξία των υποκείμενων περιουσιακών στοιχείων (κεφαλαίων), βρίσκουμε ένα μέτρο αποδοτικότητας επενδύσεων.

Εάν αυτή η αποδοτικότητα επενδύσεων είναι ίση ή μεγαλύτερη από το κόστος κεφαλαίου τότε η επιχείρηση είναι βιώσιμη στις παρούσες συνθήκες. Εάν όμως ο μακροπρόθεσμος δείκτης είναι μικρότερος, η επιχείρηση δεν έχει μακροπρόθεσμα μέλλον.

Από τον ισολογισμό παίρνουμε στοιχεία του ενεργητικού και από την κατάσταση αποτελεσμάτων χρήσης παίρνουμε το πλεόνασμα της εκμετάλλευσης. Συσχετίζουμε αυτά τα δύο για να καθορίσουμε το συντελεστή αποδοτικότητας.

Η έννοια της αποδοτικότητας επενδύσεων είναι οικουμενική, αλλά οι μέθοδοι μέτρησης διαφέρουν πολύ. Αυτή η έλλειψη συνέπειας προκαλεί σύγχυση σε πολλούς, οικονομολόγους και μη.

Οι δύο μέθοδοι μέτρησης της αποδοτικότητας επενδύσεων είναι:

- Αποδοτικότητα συνόλου Ενεργητικού (Α.Σ.Ε.)
- Αποδοτικότητα Ιδίων Κεφαλαίων (Α.Ι.ΚΦ.)

Τα δύο διαφορετικά μέτρα σύγκρισης είναι απαραίτητα, γιατί φωτίζουν διαφορετικές, αλλά εξίσου σημαντικές πλευρές της επιχείρησης. Η αποδοτικότητα του ενεργητικού εξετάζει την αποτελεσματικότητα της εκμετάλλευσης ολόκληρης της επιχείρησης, ενώ η αποδοτικότητα των ιδίων κεφαλαίων εξετάζει πως αυτή η αποτελεσματικότητα εκμετάλλευσης μεταφράζεται σε όφελος για τους ιδιοκτήτες.

Ο αριθμός για το Κ.Μ.Φ., από την κατάσταση αποτελεσμάτων χρήσης, εκφράζεται ως ποσοστό των ιδίων κεφαλαίων του ισολογισμού.

Αυτός ο αριθμοδείκτης είναι ο σημαντικότερος στη χρηματοοικονομική των επιχειρήσεων. Μετράει την απόλυτη απόδοση για τους μετόχους και, αν είναι ικανοποιητικός ως νούμερο, φέρνει επιτυχία στην επιχείρηση – συνεπάγεται υψηλότερη τιμή της μετοχής της και διευκολύνει την προσέλκυση νέων κεφαλαίων. Αυτά θα δώσουν στην εταιρεία τη δυνατότητα να αναπτυχθεί, αν το επιτρέπουν και οι συνθήκες της αγοράς, γεγονός που με τη σειρά του οδηγεί σε μεγαλύτερα κέρδη κ.ο.κ. Όλα αυτά οδηγούν σε υψηλή αξία και συνεχή μεγέθυνση της περιουσίας των ιδιοκτητών της.

Στο επίπεδο της μεμονωμένης επιχείρησης, η καλή αποδοτικότητα ιδίων κεφαλαίων θα διατηρήσει το χρηματοοικονομικό πλαίσιο για μια σφριγηλή, αναπτυσσόμενη εταιρεία. Στο επίπεδο της συνολικής οικονομίας, η αποδοτικότητα ιδίων κεφαλαίων προωθεί τις βιομηχανικές επενδύσεις, την αύξηση του ακαθάριστου εθνικού προϊόντος και της απασχόλησης, την είσπραξη των φόρων κ.α.

Συνεπώς, είναι κρίσιμο στοιχείο της συνολικής σύγχρονης οικονομίας της αγοράς, όπως επίσης και των μεμονωμένων επιχειρήσεων.

Η αποδοτικότητα ενεργητικού παρέχει σε μια εταιρεία, την απαραίτητη υποδομή για να προσφέρει ικανοποιητική απόδοση κεφαλαίου. Μια εταιρεία χωρίς καλή ΑΣΕ είναι σχεδόν αδύνατο να δημιουργήσει ικανοποιητική ΑΙΚΦ. Τα ΚΠΤΦ είναι τα ποσά που απομένουν όταν αφαιρείται το συνολικό κόστος εκμετάλλευσης από το σύνολο των εσόδων, αλλά πριν πληρωθούν οι τόκοι και οι φόροι. Το συνολικό κόστος εκμετάλλευσης περιλαμβάνει το άμεσο εργοστασιακό κόστος, συν τα γενικά διοικητικά έξοδα και τα έξοδα πωλήσεων και διανομής. Στον ισολογισμό, από το κέρδος εκμετάλλευσης τοποθετείται απέναντι από το σύνολο του ενεργητικού. Η ποσοστιαία σχέση μεταξύ των δύο αξιών δίνει το συντελεστή απόδοσης που αποφέρει το σύνολο του ενεργητικού.

Συνεπώς, αυτός ο αριθμοδείκτης μετράει πόσο ικανοποιητικά χρησιμοποιεί η διοίκηση όλα τα περιουσιακά στοιχεία της επιχείρησης για να δημιουργήσει πλεόνασμα εκμετάλλευσης.

Ορισμένοι επαγγελματίες ισχυρίζονται ότι οι αριθμοί που χρησιμοποιούνται από τον ισολογισμό πρέπει να περιέχουν τα μακροπρόθεσμα κεφάλαια και μόνο

εκείνα τα βραχυπρόθεσμα κεφάλαια για τα οποία υπάρχει επιβάρυνση, δηλαδή ΒΠΔ. Η θέση τους είναι ότι ενεργητικό που χρηματοδοτείται από «δωρεάν» πιστώσεις δεν πρέπει να περιληφθεί στον υπολογισμό συντελεστή απόδοσης. Το επιχείρημα αυτό έχει κάποια ουσία αλλά μπορεί να προβάλει κανείς το αντεπιχείρημα ότι το ζήτημα του συντελεστή απόδοσης είναι ανεξάρτητο από το ζήτημα της άντλησης κεφαλαίων και ότι το ενεργητικό πρέπει να παράγει απόδοση ανεξάρτητα από τη μέθοδο άντλησης κεφαλαίων.

Για παράδειγμα, ορισμένες εταιρείες επιλέγουν να αντλήσουν κεφάλαια μέσω της πίστωσης των προμηθευτών, άλλες από τραπεζικό δανεισμό. Η άποψη του συγγραφέα είναι ότι, για τις περισσότερες εταιρείες, η ζυγαριά γέρνει προς τη δεύτερη σχολή.

Οποιαδήποτε μέθοδος υπολογισμού κι αν υιοθετηθεί, η αποδοτικότητα του ενεργητικού χρησιμοποιεί τις τρεις βασικές μεταβλητές εκμετάλλευσης της επιχείρησης:

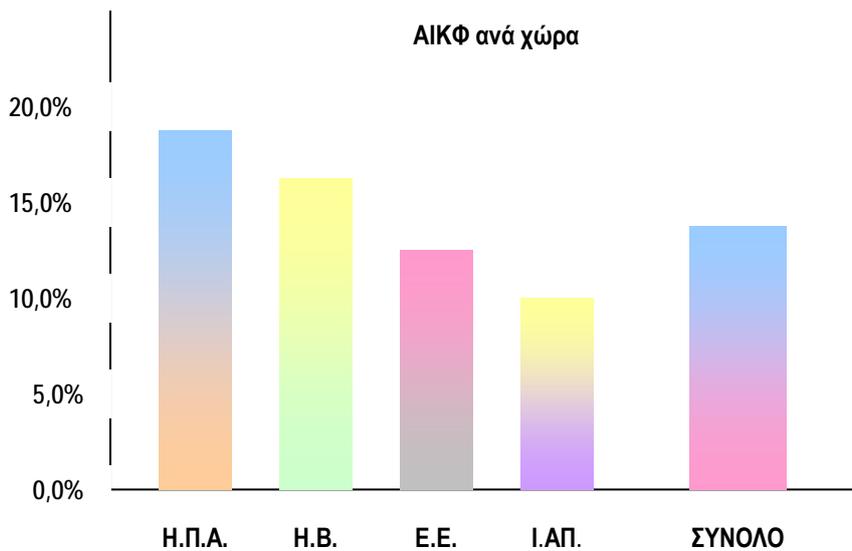
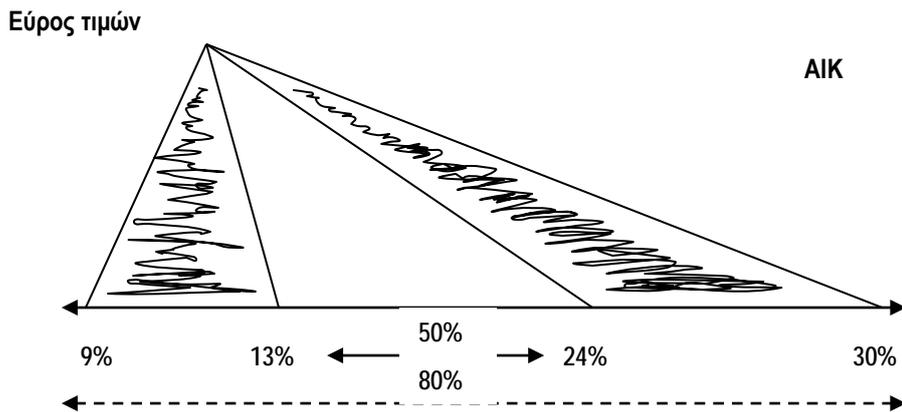
- Σύνολο εσόδων
- Σύνολο εξόδων
- Απασχολούμενο ενεργητικό

Συνεπώς, είναι ο περισσότερο περιεκτικός δείκτης που διαθέτουμε για τη συνολική αποδοτικότητα του μανάτζμεντ.

Αποδοτικότητα ιδίων κεφαλαίων – γεωγραφική και κλαδική ανάλυση

Περιγράψαμε την αποδοτικότητα ιδίων κεφαλαίων ως το μοναδικό, ενδεχομένως και σημαντικότερο χρηματοοικονομικό αριθμοδείκτη που διαθέτουμε. Είναι ο μεγάλος οδηγός της αξίας μιας εταιρείας. Συνεπώς, είναι ενδιαφέρον να γνωρίζουμε τι συμβαίνει στον κόσμο σε συνάρτηση με αυτό το δείκτη.

Στις Η.Π.Α. και το Ηνωμένο Βασίλειο έχουμε πολύ υψηλές τιμές, 18% και 19%. Στο παρακάτω σχήμα απεικονίζονται τα αποτελέσματα της έρευνας στις καλύτερες επιχειρήσεις του ΗΒ το 1992. Το 50% όλων των εταιρειών περιλαμβάνεται στα παραπάνω όρια, με μια διακύμανση 5%.

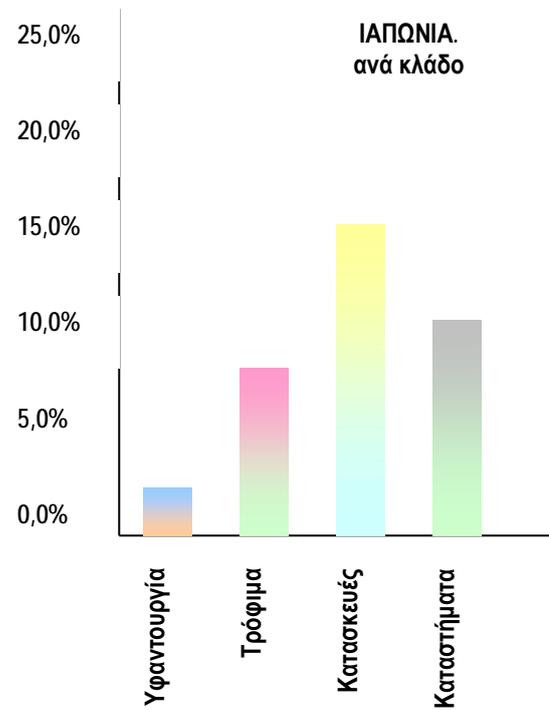
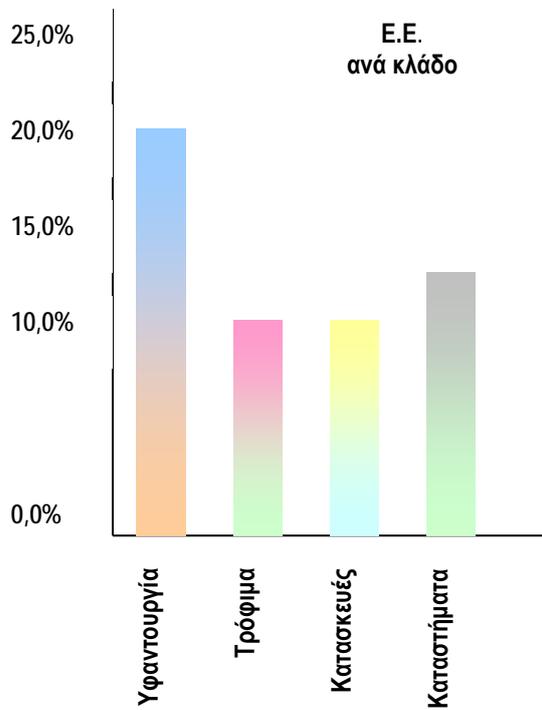
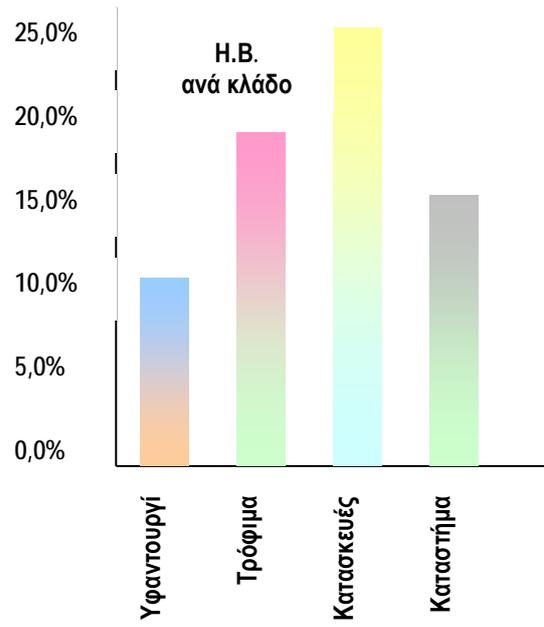
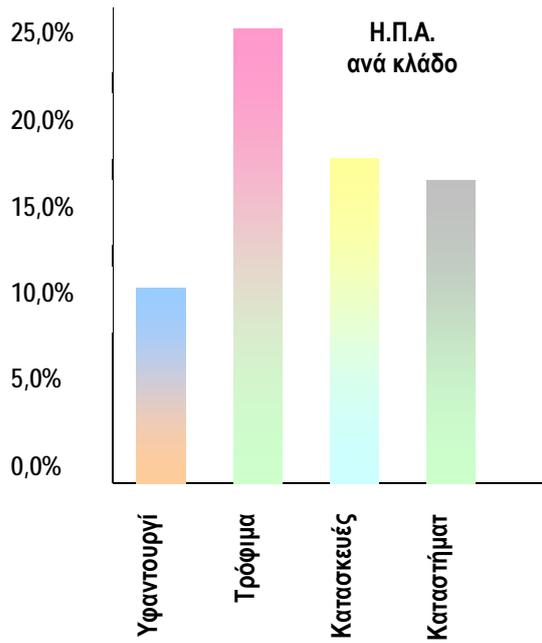

Τα αποτελέσματα πρόσφατης έρευνας σε διακόσιες περίπου εταιρείες της παγκόσμιας αγοράς έδειξαν:

Στο προηγούμενο σχήμα βλέπουμε ότι υπάρχει μεγάλη διασπορά μεταξύ της τιμής των Η.Π.Α., που είναι 19,6% και της Ιαπωνίας, που είναι 10%, με το ΗΒ και την Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ) να κινούνται ομοιόμορφα μεταξύ των δύο τιμών. Ας μη λησμονούμε ότι αυτή η σύγκριση γίνεται μεταξύ εταιρειών πρώτης κατηγορίας. Συνεπώς, το 15% θα είναι απόδοση πρώτης κατηγορίας για μια μέση εταιρεία του

δυτικού κόσμου. Όσον αφορά τους βιομηχανικούς κλάδους δεν υπάρχει ένα ενιαίο πρότυπο μεταξύ των χωρών. Η χαμηλή συνολική αποδοτικότητα για την Ιαπωνία είναι σταθερή σε όλους τους κλάδους. Ο κλάδος της υφαντουργίας είναι ο μεγάλος υπαίτιος: αποδίδει μόνο 3%. Παρουσίασε δραματική πτώση τα τελευταία τέσσερα χρόνια, αποκαλύπτοντας ίσως ότι το ισχυρό γεν προκάλεσε τη μεγαλύτερη ζημιά εν προκειμένω. Αξιοσημείωτες είναι στην άλλη πλευρά της κλίμακας, οι πολύ υψηλές αποδόσεις που αποφέρει ο κλάδος των τροφίμων στις Η.Π.Α. Στην κατηγορία αυτή περιλαμβάνονται εταιρείες παγκοσμίου φήμης, όπως είναι οι Wrigley, Campbell'S Soup, Quaker Oats, Procter and Gamble, H. J. Heinz κ.α. Αυτές οι εταιρείες, που τα προϊόντα τους είναι πασίγνωστα, αποδίδουν εξαιρετικά κέρδη.

Είναι ενδιαφέρον ότι σ' αυτό ακριβώς τον κλάδο οι εταιρείες έχουν επαναγοράσει τη μεγαλύτερη ποσότητα των μετοχών τους, γεγονός που υποδηλώνει ότι δυσκολεύονται να βρουν τρόπο να διοχετεύσουν τις τεράστιες ταμειακές ροές τους χωρίς να μειώσουν τις πολύ υψηλές επιδόσεις τους.

Αποδοτικότητα Ενεργητικού – Γεωγραφική και Κλαδική ανάλυση

Αυτός είναι ο δεύτερος σημαντικός δείκτης της αποδοτικότητας και δεν είναι υπερβολή να τονίσουμε τη σημασία του. Είναι:

Ο σημαντικότερος μοναδικός οδηγός της αποδοτικότητας ιδίων κεφαλαίων.

Ο πρωταρχικός δείκτης μέτρησης της αποτελεσματικότητας της εκμετάλλευσης.

Ο δείκτης επί του οποίου το λειτουργικό μάνατζμεντ έχει το μεγαλύτερο έλεγχο.

Μια επιχείρηση του δυτικού κόσμου θα έπρεπε να έχει σήμερα ως στόχο να επιτύχει τιμή του δείκτη «αποδοτικότητα ενεργητικού» από 12% έως 14%. Αυτό είναι πολύ δύσκολο, γι' αυτό ίσως θα αναγκαστεί να υποχωρήσει τα επόμενα χρόνια.

Η αποδοτικότητα ενεργητικού είναι καθοριστικό εργαλείο στην καθημερινή δραστηριότητα του μάνατζμεντ. Παρέχει ένα σημείο αναφοράς ως προς το οποίο συγκρίνονται όλες οι λειτουργίες. Όμως, ως αριθμός, αποτελεί απλώς ένα στόχο. Για να είναι χρήσιμος στη διαδικασία λήψης των αποφάσεων, πρέπει πρώτα να αναλυθεί στις συνιστώσες του.

Σε πρώτο στάδιο προσδιορίζονται δυο κύριοι συμπληρωματικοί αριθμοδείκτες:

- Το ποσοστό περιθωρίου ή κέρδους επί των πωλήσεων.
- Ο λόγος πωλήσεων προς το σύνολο ενεργητικού.

Κλαδικές παράμετροι – αποδοτικότητα ενεργητικού

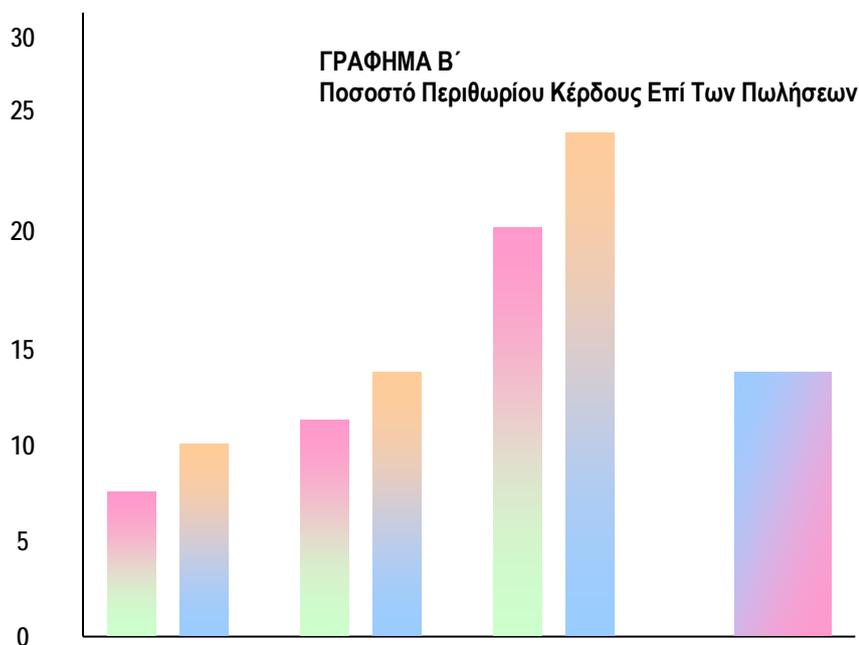
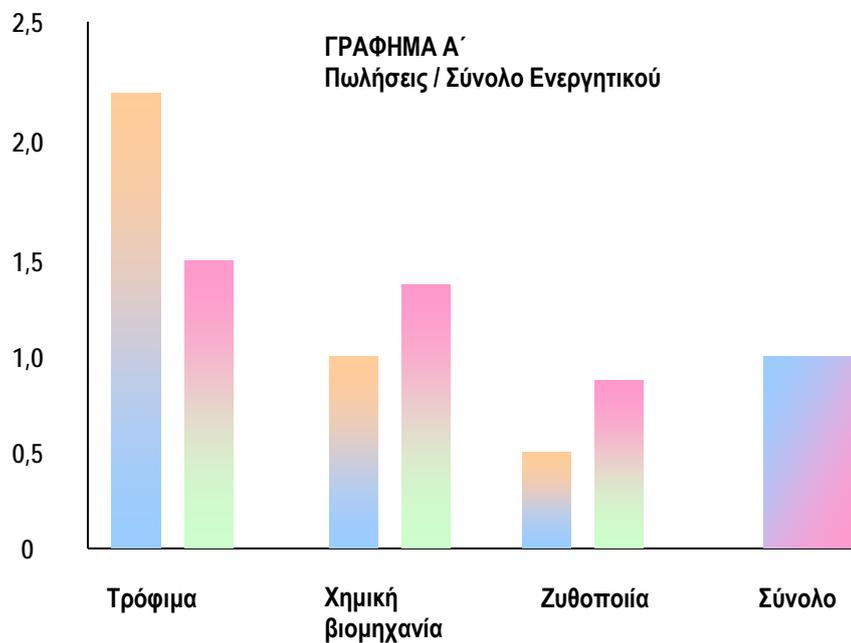
Στο σχήμα που ακολουθεί χρησιμοποιούμε τα αποτελέσματα έρευνας σε κορυφαίες εταιρείες του Η.Β., το 1992, γιατί μας δίνουν μια εκπληκτική απεικόνιση της αλληλεξάρτησης μεταξύ των δύο καίριων μεταβλητών, που προσδιορίζουν τι θα επιτύχει η εταιρεία ως προς την αποδοτικότητα ενεργητικού.

Το Α΄ γράφημα δείχνει τιμές για «ταχύτητα κυκλοφορίας του ενεργητικού» και το γράφημα Β΄ «περιθώρια» για έξι βιομηχανικούς κλάδους, από «τρόφιμα» μέχρι «υγεία». Τα δύο γραφήματα είναι σχεδόν κατοπτρικά είδωλα το ένα του άλλου. Οι υψηλοί δείκτες ταχύτητας κυκλοφορίας του ενεργητικού αντισταθμίζονται από χαμηλά περιθώρια, και αντιστρόφως. Όπου ακριβώς δεν ταιριάζουν απόλυτα τα κατοπτρικά είδωλα, εκεί βρίσκονται οι υψηλές και χαμηλές αποδόσεις.

Το γράφημα Α΄ δείχνει τον υψηλό αριθμοδείκτη πωλήσεων ως προς το σύνολο του ενεργητικού που ενυπάρχει στη βιομηχανία τροφίμων. Ενώ αυτός ο δείκτης είναι υψηλός τόσο στον κλάδο του λιανικού εμπορίου όσο και στο μεταποιητικό κλάδο, είναι μεγαλύτερος στο λιανικό εμπόριο.

Η χημική βιομηχανία και το λιανικό εμπόριο έχουν δείκτη «πωλήσεων ως προς σύνολο ενεργητικού» που είναι περίπου 20% πάνω από το μέσο όρο, αλλά αυτό το πλεονέκτημα αντισταθμίζεται ως επί το πλείστον από τα χαμηλά περιθώρια κέρδους – ιδιαίτερα στην περίπτωση των χημικών. Οι δύο κλάδοι είναι παρ' όλα αυτά, πολύ ικανοποιητικοί στο σύνολό τους.

Στον κλάδο της υγείας, παρατηρούμε ότι ο δείκτης «πωλήσεων προς σύνολο ενεργητικού» είναι επίσης κάτω από το μέσο όρο, αλλά αυτός ο κλάδος έχει ένα περιθώριο κέρδους επί των πωλήσεων, που αντισταθμίζει περίπου κατά 200% αυτό το κάπως υψηλό ενεργητικό. Το υψηλό περιθώριο κέρδους στη ζυθοποιία δεν επαρκεί, παρ' όλα αυτά, να αντισταθμίσει τις πολύ υψηλές επενδύσεις σε ενεργητικό στον κλάδο αυτό.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5°

Οδηγοί της αποδοτικότητας

Έχουν προσδιοριστεί οι δύο κύριοι αριθμοδείκτες που καθοδηγούν την αποδοτικότητα ενεργητικού:

- Το περιθώριο κέρδους ως ποσοστό επί των πωλήσεων,
- Ο λόγος πωλήσεων προς σύνολο ενεργητικού (ταχύτητα κυκλοφορίας του ενεργητικού).

Σ' αυτούς τους δύο συντελεστές πρέπει να επικεντρώνονται οι διευθυντές για να βελτιώνουν την αποδοτικότητα. Αυτοί οι δυο αριθμοδείκτες δε λειτουργούν πάντως απευθείας. Καθένας απ' αυτούς εξαρτάται από μια ολόκληρη σειρά λεπτομερών αποτελεσμάτων από τελείως ξεχωριστά τμήματα της εκμετάλλευσης. Τα αποτελέσματα αυτά μπορούν με τη σειρά τους να εκφραστούν με τη μορφή δεικτών, οπότε το μόνο που χρειάζονται οι διευθυντές είναι ένα σύστημα που θα τους δώσει τη δυνατότητα να προσδιορίσουν και να ποσοστικοποιήσουν αυτές τις συμπληρωματικές αξίες, έτσι ώστε να μπορούν να:

- ✓ Θέτουν την τιμή – στόχο για κάθε αριθμοδείκτη, που, εφ' όσον επιτευχθεί, θα εκφράζει το απαιτούμενο συνολικό επίπεδο αποδοτικότητας.
- ✓ Εξουσιοδοτούν συγκεκριμένα άτομα για την επίτευξη αυτών των στόχων.

Στην απλούστερη διατύπωση, μπορούμε να πούμε ότι το περιθώριο κέρδους είναι αυτό που απομένει αν αφαιρεθεί το συνολικό κόστος εκμετάλλευσης. Εάν το περιθώριο είναι 10%, το συνολικό κόστος θα είναι 90%. Το περιθώριο βελτιώνεται μόνο όταν μειωθεί αυτό το 90%. Για να μειωθεί, πρέπει να γνωρίζουμε τα επιμέρους τμήματά του.

Οδηγοί του αριθμοδείκτη πωλήσεων προς το σύνολο του ενεργητικού ⇒ αυτός ο αριθμοδείκτης υποδιαιρείται επίσης στις συνιστώσες του. Προσδιορίζουμε τις κύριες ομάδες του ενεργητικού απευθείας από τον ισολογισμό και κατόπιν εκφράζουμε το λόγο κάθε ομάδας προς τις πωλήσεις.

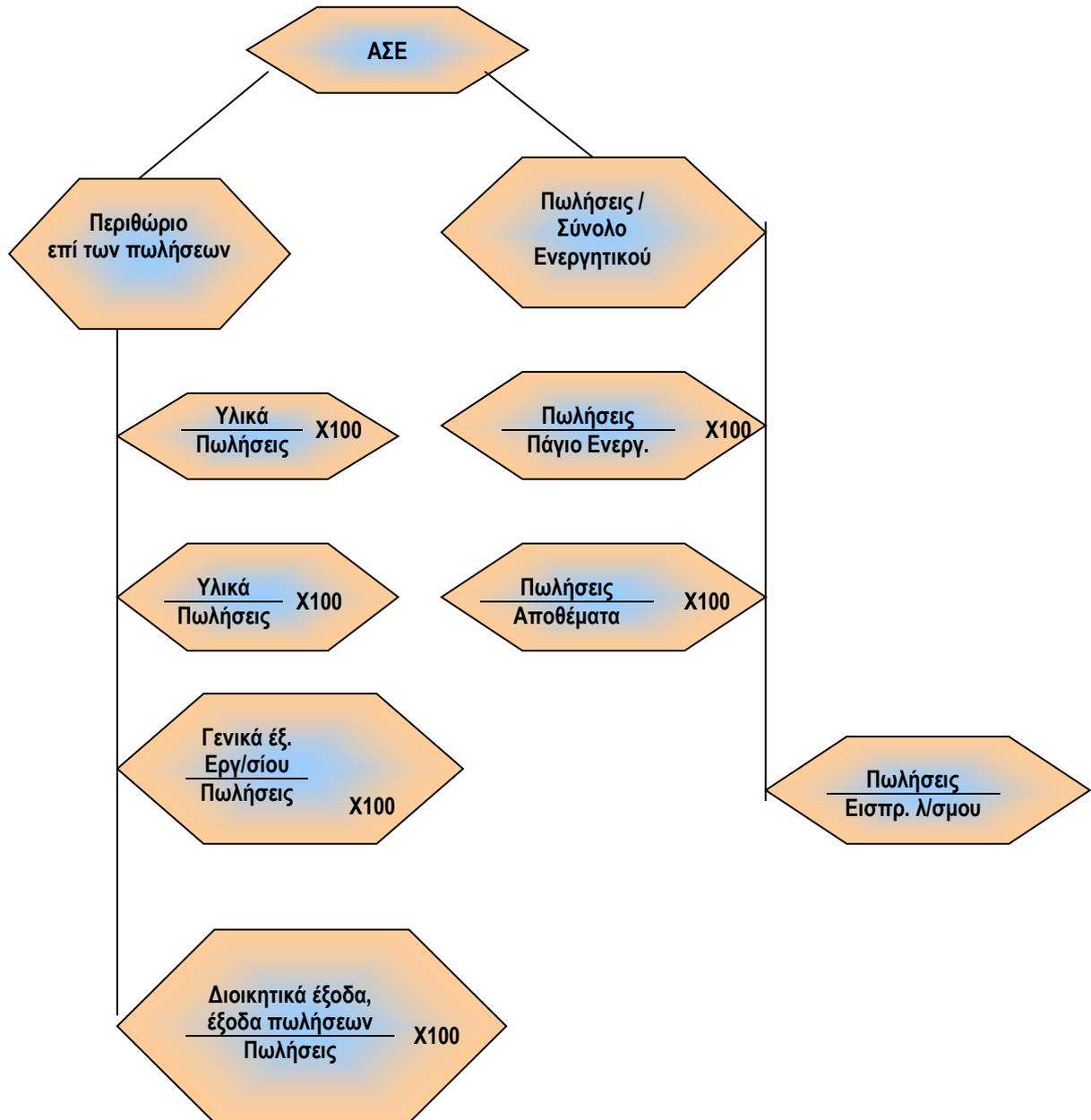
Περιθώριο επί των πωλήσεων ⇒ Τα τέσσερα κύρια στοιχεία του κόστους που συμποούνται στο συνολικό κόστος εκμετάλλευσης είναι: υλικά, εργασία, γενικά έξοδα εργοστασίου και διοικητικά έξοδα / έξοδα πωλήσεων κ.λπ. Οι αριθμοδείκτες κόστους επιτρέπουν στους managers να σχεδιάζουν, να προϋπολογίζουν, να αναθέτουν αρμοδιότητες και να παρακολουθούν την αποδοτικότητα των διαφόρων λειτουργικών τομέων που εποπτεύουν. Μπορούν να ποσοτικοποιούν στόχους για όλους τους τομείς και να υπολογίζουν τις επιπτώσεις στη συνολική αποδοτικότητα από τη διακύμανση οποιουδήποτε συμπληρωματικού δείκτη.

Τα αποτελέσματα που επιτυγχάνονται από διαφορετικούς διευθυντές, προϊόντα και τμήματα της εταιρείας μπορούν επίσης να συγκριθούν μεταξύ τους και οι εμπειρίες από τον καλύτερο να μεταφερθούν στους άλλους, ώστε να τους βοηθήσουν να βελτιωθούν. Πρέπει όμως να αναγνωρίσουμε ότι υπάρχουν συντελεστές εκμετάλλευσης που δεν αντιμετωπίζονται στο υπόδειγμα. Οι μεταβλητές τιμή πώλησης, όγκος και μείγμα προϊόντος, που επηρεάζουν έντονα το κέρδος, δεν είναι εύκολο να διακριθούν από άλλους παράγοντες στο υπόδειγμα.

Πωλήσεις / σύνολο ενεργητικού ⇒ Οι τρεις κύριες ομάδες του ενεργητικού σε κάθε επιχείρηση είναι:

- Πάγιο ενεργητικό
- Αποθέματα
- Εισπρακτέοι λογαριασμοί (χρεώστες)

Υπόδειγμα κέρδους εκμετάλλευσης

Το υπόδειγμα που απεικονίζεται παραπάνω, παρέχει μια πολύ καλή εικόνα των οδηγούν ικανοποιητικής αποδοτικότητας. Δίνει τη δυνατότητα στα διευθυντικά στελέχη και στα λειτουργικά τμήματα της επιχείρησης να εγάζονται καλύτερα ως ομάδα. Συμβάλλει στον καθορισμό των αρμοδιοτήτων, την ανάθεση εξουσίας και τον καθορισμό στόχων. Παρέχει ένα πανίσχυρο πλαίσιο για το σύστημα πληροφόρησης

του μανάτζμεντ. Εντούτοις, υπάρχουν ορισμένα ζητήματα που δεν επισημαίνει το υπόδειγμα.

[1] Κανονικά, μια επιχείρηση δεν ασχολείται μόνο με ένα προϊόν, αλλά με μια ευρύτερη γκάμα προϊόντων. Τα ποσοστά κόστους είναι μέσες τιμές των στοιχείων κόστους των διαφορετικών προϊόντων. Στην περίπτωση του διοικητικού ελέγχου, δεν είναι ικανοποιητική η χρήση των μέσων τιμών, επειδή ευνοϊκές κινήσεις σε ένα προϊόν θα επισκιάσουν αρνητικές κινήσεις σε κάποιο άλλο.

[2] Ένα ποσοστό κόστους, όπως υλικά, μπορεί να ποικίλλει εξαιτίας δύο τελείως διαφορετικών αιτιών:

- Μεταβολή της απόλυτης τιμής του κόστους υλικών ανά μονάδα.
- Αλλαγή της μοναδιαίας τιμής πώλησης του προϊόντος.

Όμως στο υπόδειγμα δεν είναι δυνατόν να γίνει διάκριση ανάμεσα σ' αυτές τις δύο αιτίες, παρά το γεγονός ότι ένας από τους αποτελεσματικότερους τρόπους για να μειωθούν τα ποσοστά κόστους είναι η αύξηση της τιμής.

[3] Το υπόδειγμα δεν αντιμετωπίζει πολύ καλά τις μεταβολές του όγκου πωλήσεων, που είναι από τα ισχυρότερα όπλα για τη βελτίωση της αποδοτικότητας μιας εταιρείας.

[4] Ο οξυδερκής αναγνώστης θα έχει παρατηρήσει ότι αυτός ο δείκτης εξαρτάται από την αποτίμηση του ενεργητικού στον ισολογισμό. Δυσκολίες μπορεί να προκύψουν όταν συγκρίνουμε διαφορετικές επιχειρήσεις ή τμήματα, εξαιτίας της ηλικίας του εργοστασίου, διαφορετικές πολιτικές αποσβέσεων κ.λπ.

Παραλλαγές του υποδείγματος

Πολλοί επιχειρησιακοί αριθμοδείκτες εμφανίζονται με διαφορετικά ονόματα ή υπολογίζονται με διαφορετικό τρόπο, γεγονός που μπορεί να προκαλέσει κάποια σύγχυση. Από το σύνολο των αριθμοδεικτών που εξετάζουμε εδώ, υπάρχουν δύο που παρουσιάζονται με ποικίλες μεταμφιέσεις.

Πωλήσεις προς εισπρακτέους λογαριασμούς ⇒ Αυτός ο αριθμοδείκτης αναφέρεται ως «περίοδος είσπραξης» ή «αριθμοδείκτης μέσης διάρκειας παραμονής απαιτήσεων στην επιχείρηση». Η έννοια του αριθμού των ημερών που η οφειλή είναι

σε εκκρεμότητα είναι εύκολα κατανοητή. Ο αριθμός είναι πολύ ακριβής, κι αυτό σημαίνει ότι η απώλεια έστω και λίγων ημερών εντοπίζεται αμέσως. Επίσης, οι αριθμοί μπορούν να συγκριθούν με τους συνηθισμένους εμπορικούς όρους της εταιρείας, οπότε είναι δυνατόν να παρακολουθήσουμε την αποτελεσματικότητα ή μη των τμημάτων ελέγχου των πιστώσεων.

Οι επιχειρήσεις μεταβάλλουν τις μεθόδους υπολογισμού για να απεικονίσουν τις δικές τους επιχειρηματικές συνθήκες και για να δώσουν απαντήσεις που έχουν νόημα ειδικά γι' αυτές.

Για παράδειγμα:

- Ο Φ.Π.Α. μπορεί να περιλαμβάνεται στις απαιτήσεις, αλλά όχι και στον αριθμό των πωλήσεων, και αυτή η στρέβλωση πρέπει να αρθεί.
- Όταν υπάρχει έντονη εποχιακή διακύμανση, οι μηνιαίοι αριθμοί που υπολογίζονται με το συνηθισμένο τρόπο μπορεί να μην είναι πολύ υποβοηθητικοί, και έτσι η επιχείρηση μπορεί να λειτουργεί επί τη βάση όχι ετήσιου αριθμού πωλήσεων αλλά τριμηνιαίου αριθμού πωλήσεων, ο οποίος προβάλλεται σε βάση ετήσια (ετησιοποιείται).

Πωλήσεις προς αποθέματα ⇒ Αυτός ο υπολογισμός είναι παρόμοιος με τον προηγούμενο και είναι επίσης γνωστός ως μέσος όρος παραμονής αποθεμάτων στην επιχείρηση. Η σύνδεση των αποθεμάτων με τις πωλήσεις δεν είναι τόσο στενή όσο η σύνδεση των πωλήσεων με τους εισπρακτέους λογαριασμούς. Συνεπώς, ίσως είναι σκόπιμο τα αποθέματα να συνδεθούν με τη χρήση των υλικών ή των αγορών, ανάλογα με το ποια από τις δυο παρέχει το χρησιμότερο οδηγό.

Αριθμοδείκτης «πωλήσεων προς πάγιο ενεργητικό (ταχύτητα κυκλοφορίας παγίων)» - διεθνή πρότυπα. ⇒ Αυτός ο δείκτης που είναι από τους ισχυρότερους προσδιοριστικούς παράγοντες της αποδοτικότητας μιας επιχείρησης, επηρεάζεται πάρα πολύ από τη φύση του κλάδου της επιχείρησης. Συνεπώς, επηρεάζεται λιγότερο από τις ενέργειες του μάνατζμεντ, σε σύγκριση με πολλούς άλλους οδηγούς της αποδοτικότητας. Για πολλά χρόνια, ήταν δύσκολο για κλάδους της βιομηχανίας έκασης κεφαλαίου να επιτυγχάνουν υψηλές αποδόσεις, εκτός από τις περιπτώσεις εκείνες όπου υπήρχε κάποιο στοιχείο μονοπωλίου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6^ο

Ρευστότητα των επιχειρήσεων

Το κύκλωμα της ταμειακής ροής

Κάθε κλάδος της γνώσης έχει τη θεμελιώδη ανακάλυψή του. Στη μηχανική είναι ο τροχός, στην επιστήμη η φωτιά, στην πολιτική η ψήφος. Με τον ίδιο τρόπο, στην οικονομική επιστήμη σε ολόκληρη την εμπορική πλευρά της κοινωνικής ύπαρξης του ανθρώπου, το χρήμα είναι η ουσιώδης επινόηση, στην οποία στηρίζονται όλα τα υπόλοιπα.

ΣΕΡ ΤΖΕΦΡΥ ΚΡΑΟΥΔΕΡ (1907-1972)

Μια επιχείρηση οφείλει να διατηρεί επαρκείς χρηματικούς πόρους για να πληρώνει όλους τους νόμιμους λογαριασμούς όταν εμφανίζονται. Όταν μια εταιρεία δεν τα καταφέρνει στον τομέα αυτό, σημαίνει ότι έχει εξαντλήσει τη ρευστότητά της και βρίσκεται σε πολύ σοβαρή χρηματοοικονομική κατάσταση.

Η ειρωνεία είναι ότι κάτι τέτοιο μπορεί να συμβαίνει ακόμα και όταν η επιχείρηση αποφέρει ικανοποιητικά κέρδη κατά τη συγκεκριμένη περίοδο. Στην περίπτωση αυτή, μετρητά μπορεί να είναι ένας τραπεζικός λογαριασμός με θετικό υπόλοιπο ή ένα δάνειο (γραμμή) το οποίο η εταιρεία έχει το δικαίωμα να χρησιμοποιεί.

Όταν εξαντλούνται τα μετρητά, το μάντζμεντ της εταιρείας χάνει τη δύναμη να αποφασίζει ελεύθερα και ανεξάρτητα. Κάποιος εξωτερικός παράγοντας, όπως κάποιος ανικανοποίητος πιστωτής ή μια τράπεζα που δεν έχουν εξοφληθεί τα δάνειά της, θα αποφασίσουν για την τύχη της εταιρείας.

Η τύχη της μπορεί να είναι πτώχευση, αναγκαστική ανασυγκρότηση, ανεπιθύμητη εξαγορά ή συνέχιση των δραστηριοτήτων της με διαφορετική μορφή. Η πραγματικότητα είναι ότι η διοίκηση έχει χάσει την εξουσία. Είναι επίσης πιθανό ότι οι ιδιοκτήτες έχουν χάσει ολόκληρη την επένδυσή τους.

Η απώλεια κερδών είναι συχνά η άμεση αιτία της καταστροφής, αλλά, όπως προαναφέραμε ήδη, αυτή μπορεί να συμβεί και όταν οι επιχειρήσεις αποφέρουν ικανοποιητικά κέρδη. Πράγματι, κερδοφόρες και ταχύτατα αναπτυσσόμενες μικρές εταιρείες πολύ συχνά «ξεμένουν» από μετρητά. Τότε, φεύγουν από τα χέρια του αρχικού ιδιοκτήτη ή επιχειρηματία, ο οποίος χάνει τα πάντα, ενώ άλλοι δρέπουν τα οφέλη της επιχείρησής του.

Το ταμειακό κύκλωμα ⇒ Η ροή μετρητών σ' έναν οργανισμό συχνά παρομοιάζεται με την κυκλοφορία του αίματος στο ανθρώπινο σώμα. Τα μετρητά βρίσκονται σε συνεχή κυκλοφορία στις «αρτηρίες» της επιχείρησης, μεταφέροντας αξία στα διάφορα «όργανά» της. Αν διακοπεί αυτή η ροή ή αν μειωθεί δραστικά για κάποιο χρονικό διάστημα, οι επιπτώσεις θα είναι σοβαρές.

Κρίσιμο στοιχείο για την ανεξάρτητη επιβίωση της επιχείρησης είναι να μη στερέψει αυτή η δεξαμενή.

Η δεξαμενή μετρητών υποστηρίζεται από μια συμπληρωματική τροφοδοσία, που αντιπροσωπεύει αχρησιμοποίητες, βραχυπρόθεσμες δανειακές διευκολύνσεις. Αυτές παρέχουν μια πρώτη γραμμή άμυνας εναντίον της έλλειψης μετρητών. Η καθημερινή ρευστότητα απαρτίζεται απ' αυτές τις δύο χωριστές δεξαμενές.

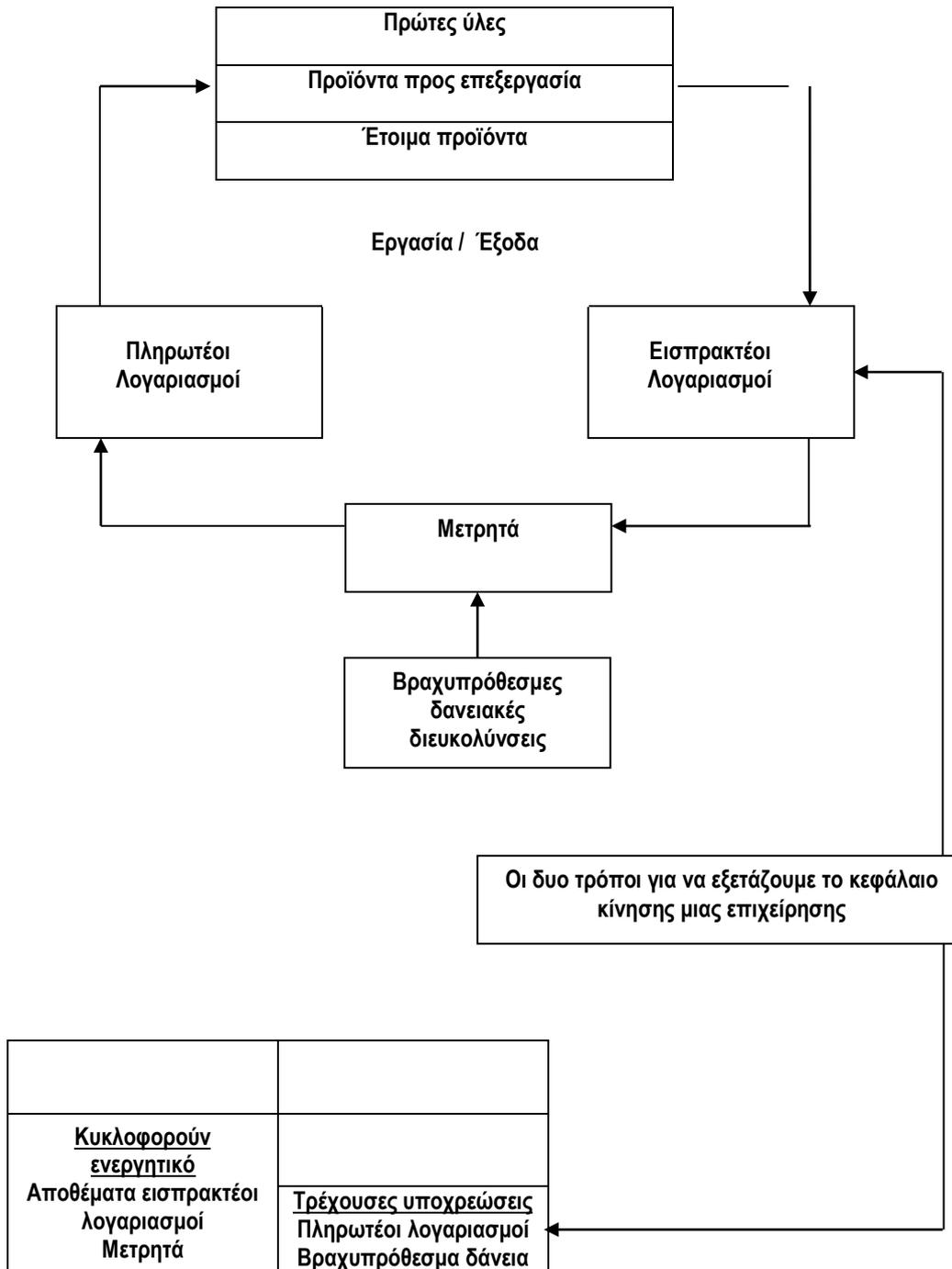
Η κύρια εισροή μετρητών στη δεξαμενή προέρχεται από τους «εισπρακτέους λογαριασμούς». Αυτοί είναι οι «πελάτες» που πληρώνουν για τα αγαθά ή τις υπηρεσίες που τους παρέχει η επιχείρηση.

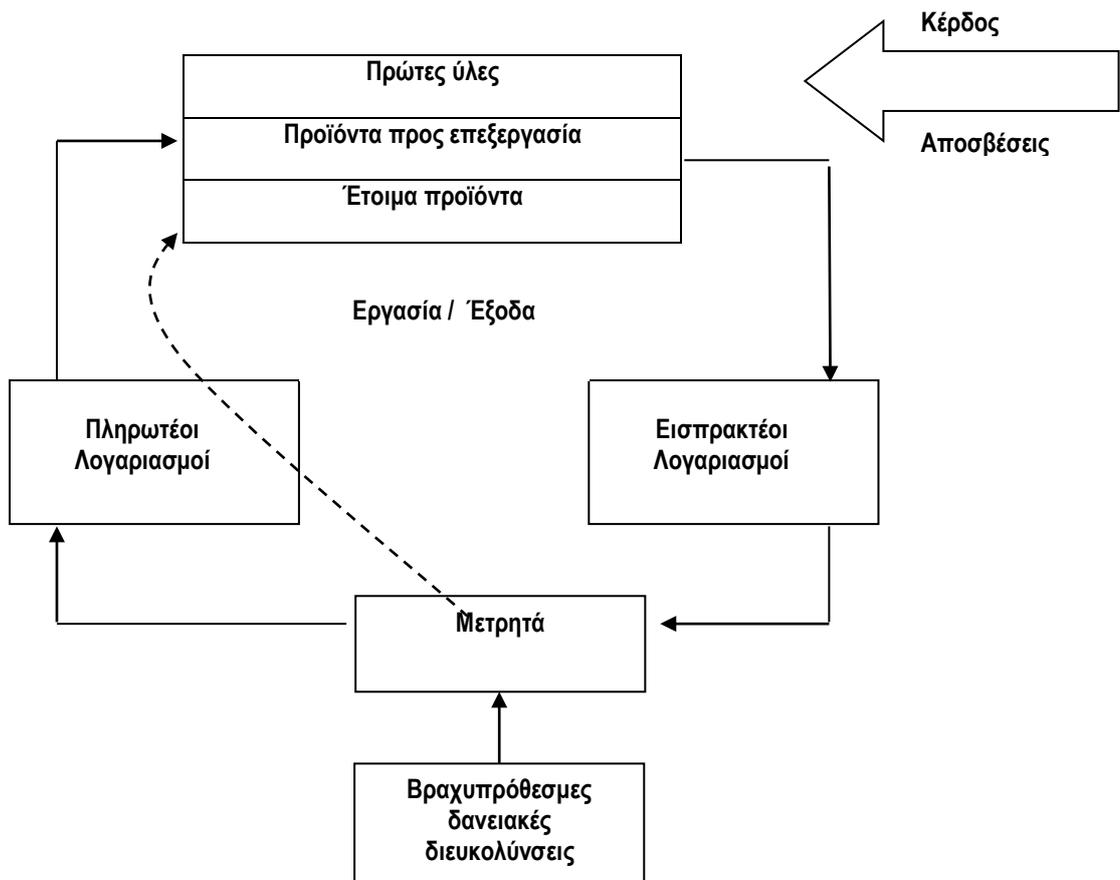
Οι κύριες εκροές μετρητών συγκεντρώνονται κάτω από δύο επικεφαλίδες:

- Πληρωμές σε «πληρωτέους λογαριασμούς», δηλαδή στους προμηθευτές πρώτων υλών και υπηρεσιών.
- Πληρωμές για μισθούς και ημερομίσθια του προσωπικού και πληρωμές όλων των υπόλοιπων λειτουργικών εξόδων.

Μπορούμε να ακολουθήσουμε τα βήματα στον κύκλο. Οι «πληρωτέοι λογαριασμοί» τροφοδοτούν «πρώτες ύλες». Τελικά, μετατρέπονται από «προϊόντα προς επεξεργασία» σε «έτοιμα προϊόντα». Κατά τη διάρκεια αυτής της μετατροπής, μετρητά απορροφώνται με τη μορφή της εργασίας και των δαπανών και

πληρώνονται στους προμηθευτές. Τελικά, τα «έτοιμα προϊόντα» πωλούνται. Η αξία κατεβαίνει διαμέσου της αρτηρίας στο πλαίσιο των «εισπρακτέων λογαριασμών», από το οποίο ρέει πίσω στη δεξαμενή «μετρητών», για να συμπληρώσει τον κύκλο.

- Με κάθε πλήρη κύκλο από μετρητά σε πληρωτέους λογαριασμούς, σε αποθέματα, σε εισπρακτέους λογαριασμούς, σε μετρητά το κυκλοφορούν ποσό αυξάνεται κατά το κέρδος και τις αποσβέσεις.

Στο παραπάνω σχήμα εμφανίζονται δύο ακόμη εισρέουσες αξίες, που παράγουν αύξηση των κυκλοφορούντων μετρητών:

- Κέρδος
- Αποσβέσεις

Η εισροή από το κέρδος είναι εύκολα κατανοητή.

Συνήθως, τα προϊόντα πωλούνται σε τιμή ανώτερη του συνολικού κόστους. Για παράδειγμα, εάν πουληθούν προϊόντα που κοστίζουν 1,00€ σε τιμή 1,25€, το

κέρδος των 0,25€ γρήγορα θα εισρεύσει στην επιχείρηση με την μορφή των μετρητών.

Είναι κάπως δυσκολότερο να γίνει κατανοητή η εισροή από τις «αποσβέσεις». Αλλά συχνά οι αποσβέσεις αναφέρονται ως πηγή κεφαλαίων.

Λειτουργική ταμειακή ροή = κέρδος εκμετάλλευσης + αποσβέσεις

Δεν είναι εύκολο να διακρίνει κανείς γιατί πρέπει να είναι έτσι. Για τις περισσότερες εταιρείες, οι αποσβέσεις είναι η μόνη εγγραφή κόστους στην κατάσταση αποτελεσμάτων χρήσης η οποία δεν έχει αντίστοιχη εκροή μετρητών συνδεδεμένη μ' αυτή. Ενώ αναφέρεται ως πηγή μετρητών, στην πραγματικότητα είναι η αποφυγή μιας εκροής μετρητών.

Πρέπει να τονιστεί ότι, παρ' ότι οι αποσβέσεις δεν παρουσιάζουν μια σχετιζόμενη με αυτές εκροή μετρητών εντούτοις αποτελούν πραγματικό κόστος. Η σχετική εκροή μετρητών απλούστατα πραγματοποιήθηκε σε προγενέστερη χρονική στιγμή. τη στιγμή που αγοράστηκαν τα αντίστοιχα πάγια περιουσιακά στοιχεία, το κόστος των μετρητών δεν χρεώθηκε έναντι των κερδών. Αντίθετα, χρεώθηκε στον ισολογισμό.

Καθώς το πάγιο περιουσιακό στοιχείο χρησιμοποιείται, ένα ανάλογο ποσό κόστους μεταφέρεται στην κατάσταση αποτελεσμάτων χρήσης. Αυτό είναι όλο κι όλο οι αποσβέσεις.

Μη λειτουργικές εκροές μετρητών

Στα προηγούμενα σχήματα υπάρχουν μετρητά που κυκλοφορούν σε κλειστό κύκλωμα. Εάν δεν υπήρχαν διαρροές από αυτό το κύκλωμα, τότε τα προβλήματα θα ήταν ελάχιστα. Αυτό όμως δεν ισχύει, συνεπώς πρέπει να προσθέσουμε στο διάγραμμα επιπλέον τμήματα, για να περιγράψουμε τις εκροές μετρητών που δε σχετίζονται με καθημερινές λειτουργίες.

Οι κύριες πρόσθετες εκροές παρουσιάζονται ως:

- Τόκοι, φόρος και μερίσματα

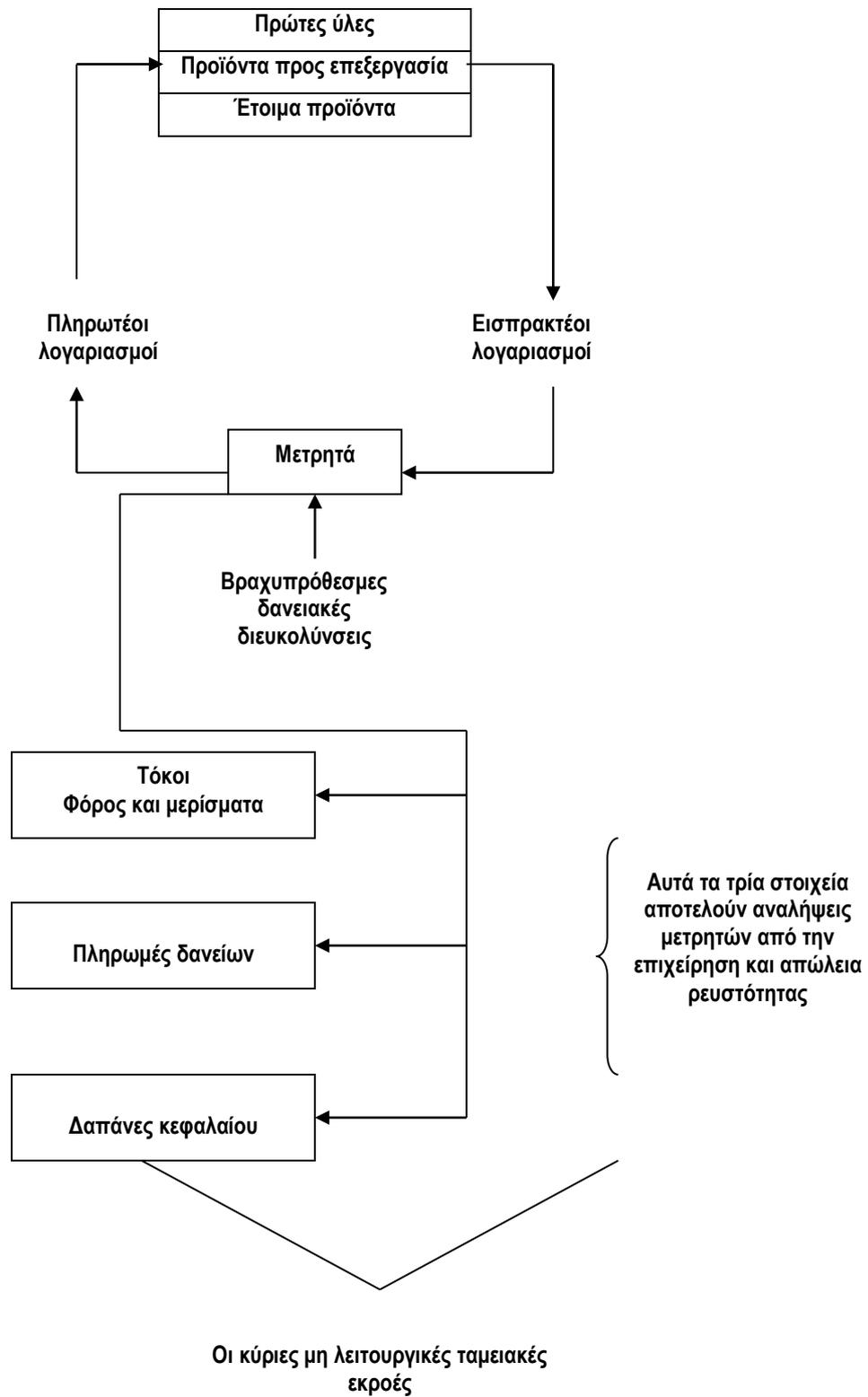
- Πληρωμές δανείων
- Δαπάνες κεφαλαίου

Τόκοι, φόρος και μερίσματα: Τα τρία αυτά στοιχεία αφαιρούνται από το ΚΠΤΦ στην «κατάσταση αποτελεσμάτων χρήσης». Αντιπροσωπεύουν τη διάθεση του μεγαλύτερου τμήματος του κέρδους που αποκτήθηκε κατά την περίοδο αυτή. Πιθανόν το 75% του κέρδους οποιουδήποτε έτους εκρέει κάτω από αυτές τις επικεφαλίδες, για ν' αφήσει υπόλοιπο περίπου 25%, που εξακολουθεί να παρακρατείται στην επιχείρηση.

Συνεπώς, περιμένουμε ότι η ταμειακή ροή θα παραμένει θετική ακόμη και μετά απ' αυτές τις επιβαρύνσεις. Επιπλέον, όσον αφορά το χρόνο, το κέρδος σε μετρητά πραγματοποιείται πολύ πριν από τις συγκεκριμένες εκροές. Έτσι, αυτή η πρώτη ομάδα πληρωμών δεν πρέπει, αυτή καθαυτή, να αποτελέσει την αιτία έλλειψης μετρητών.

Πληρωμές δανείων: Μπορεί να αποτελούν σημαντικά ποσά. Επίσης, αφαιρούνται από το εισόδημα που προκύπτει μετά τους φόρους και σε καμία περίπτωση δεν συνδέονται με το κέρδος της περιόδου. Συνεπώς, μπορεί να συντελέσουν σε πολύ αρνητική θέση ταμειακής ρευστότητας. Εντούτοις, τα απαιτούμενα ποσά είναι γνωστά πολύ πριν και, στις περισσότερες περιπτώσεις, μπορούν να προγραμματιστούν και να εξασφαλιστούν.

Δαπάνες κεφαλαίου: Το τελευταίο αυτό στοιχείο είναι σχεδόν πάντοτε ζήτημα πολιτικής. Πιθανόν σε δυσμενείς συγκυρίες να μπορεί να μετατεθεί χρονικά. Υπόκειται σε πολύ σκέψη, ανάλυση και σχεδιασμό. Παρ' όλα αυτά, υψηλές δαπάνες σε επενδυτικά σχέδια που δεν αποδίδουν όπως έχει προβλεφθεί είναι από τις σπουδαιότερες αιτίες ταμειακών δυσχερειών.

Μη λειτουργικές ταμειακές εισροές

Τρεις εξωτερικές πηγές μετρητών φαίνονται να τροφοδοτούν τη δεξαμενή μετρητών.

Αυτές είναι:

- Νέα ίδια κεφάλαια
- Νέα μακροπρόθεσμα δάνεια
- Πώληση πάγιων στοιχείων.

Σε πολλά μέρη του πλανήτη, υπάρχει και μια τέταρτη πηγή μετρητών, με τη μορφή κρατικών επιδοτήσεων, για να ενισχυθούν οι επενδύσεις και η απασχόλησης. Τα δύο πρώτα καλύπτουν τις δύο κύριες πηγές της μακροπρόθεσμης χρηματοδότησης μιας εταιρείας, δηλαδή ίδια και δανειακά κεφάλαια. Κατά τη σύγκριση αυτών των πηγών, πρέπει να δοθεί προσοχή σε τρία ζητήματα:

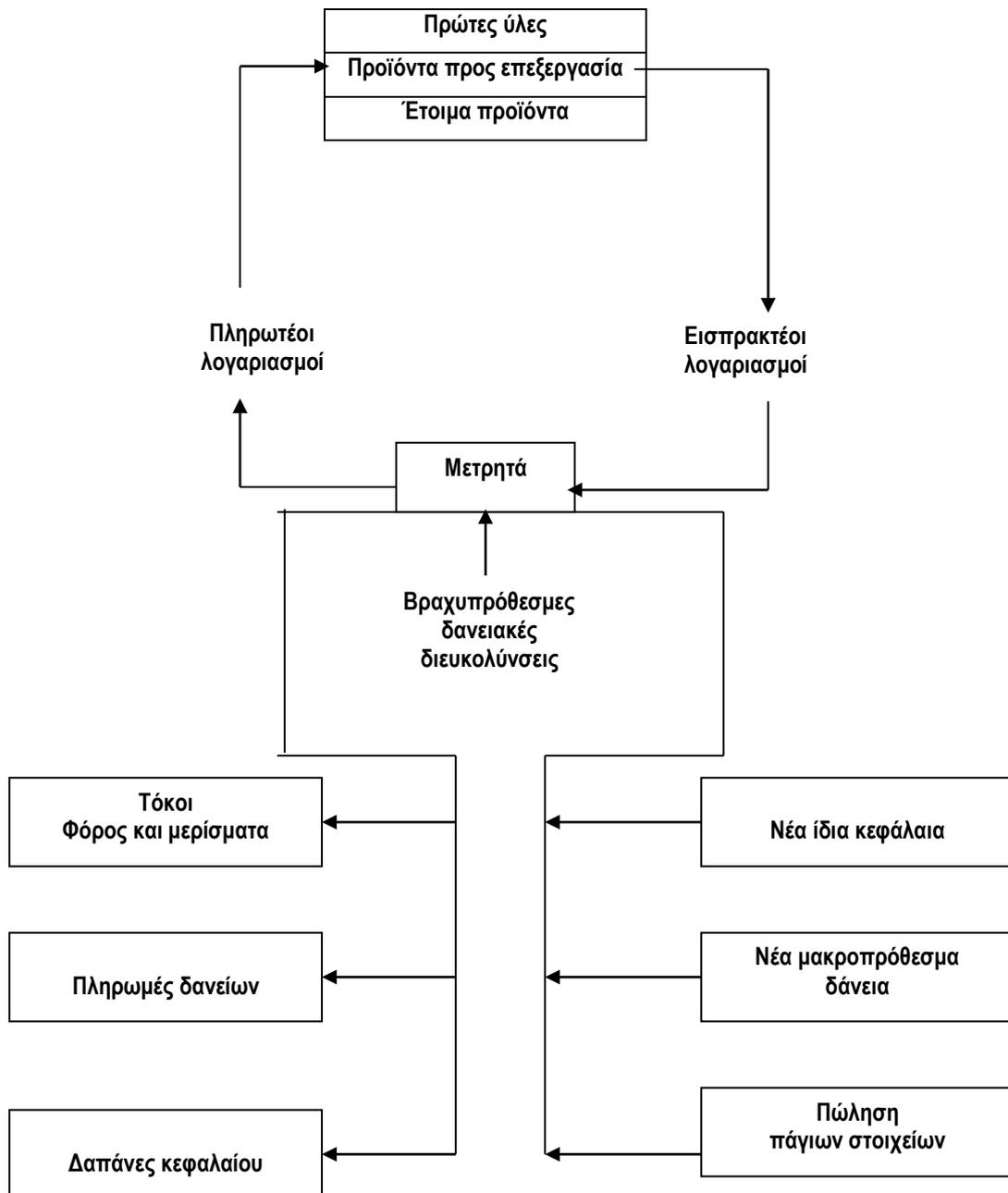
1. Κόστος
2. Κίνδυνος
3. Έλεγχος

Νέα ίδια κεφάλαια: Για τις επιχειρήσεις, η άντληση κεφαλαίων είναι λειτουργία του χρηματιστηρίου. Υπάρχει ένα σταθερό ρεύμα επιχειρήσεων που έρχονται στο χρηματιστήριο για να αντλήσουν μετρητά από το ευρύ κοινό ή από χρηματοοικονομικά ιδρύματα.

Το μεγάλο πλεονέκτημα των ιδίων κεφαλαίων είναι ότι είναι διαρκή και δεν ενέχουν κινδύνους για την εταιρεία. Παρ' όλα αυτά, είναι χρήμα με υψηλό κόστος και ακριβό όσον αφορά τον έλεγχό του.

Νέα μακροπρόθεσμα δάνεια: Οι επιχειρήσεις συνεχώς εξοφλούν παλαιά χρέη και συνάπτουν νέα. Πρέπει να έχουν μακροπρόθεσμα δανειακά κεφάλαια αλλά οι τράπεζες είναι δομημένες για να παρέχουν δάνεια για σχετικά μικρές, σταθερές χρονικές περιόδους. Οι επιχειρήσεις τα αντλούν, αλλά σπανίως τα εκμηδενίζουν. Απλώς τα αντικαθιστούν με νέα δάνεια.

Εντούτοις, κάθε φορά που μια εταιρεία αναζητά νέα κεφάλαια, πρέπει να αποδείξει ότι είναι αξιόπιστη – πρέπει να εμφανίζει αδιάσειστα στοιχεία ότι μπορεί να εξυπηρετήσει τόσο τους τόκους όσο και το αρχικό κεφάλαιο.

Πώληση πάγιων στοιχείων

Αυτή δεν είναι συνηθισμένη λύση. Εντούτοις, μπορεί να είναι ο μόνος τρόπος εξόδου από μια κρίση ρευστότητας. Πράγματι, μερικές φορές μπορεί να είναι πολύ επωφελής κίνηση.

Η εικόνα της εταιρείας

Ο ισολογισμός με τα πέντε τμήματα σε κατάλληλη κλίμακα μπορεί να φωτίσει το προφίλ της εταιρείας. Λέγοντας προφίλ, εννοούμε το σχήμα του ισολογισμού σε σχέση με το σχετικό βάρος καθενός από τα πέντε τμήματα. Αυτό το προφίλ προσδιορίζεται από τα λειτουργικά χαρακτηριστικά του βιομηχανικού κλάδου όπου δραστηριοποιείται η εταιρεία. Το προφίλ αυτό διευκρινίζει πώς μια εταιρεία με υψηλό κυκλοφορούν ενεργητικό θα επηρεαστεί αρνητικά από ταχεία αύξηση του ρυθμού του πληθωρισμού. Εταιρείες με υψηλό δανεισμό είναι, φυσικά, πολύ ευαίσθητες στις μεταβολές του επιπέδου των επιτοκίων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7°

ΡΕΥΣΤΟΤΗΤΑ

Δείκτες βραχυπρόθεσμης ρευστότητας

Η πρώτη δοκιμασία της χρηματοοικονομικής θέσης μιας εταιρείας είναι: «Θα έχει αρκετά μετρητά στο άμεσο μέλλον για να αντιμετωπίσει τις βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις της καθώς λήγουν;». Εάν η απάντηση δεν είναι καταφατική, η εταιρεία βρίσκεται σε χρηματοοικονομική κρίση ανεξάρτητα από την αποδοτικότητά της σε κέρδη.

Συνήθως, οι βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις αποτελούν σημαντικό τμήμα του συνολικού δανεισμού της εταιρείας. Είναι πάντοτε μεγαλύτερες από τα καθαρά διαθέσιμα της εταιρείας.

Μετρητά κινούνται διαρκώς στην εταιρεία. Εισρέουν καθημερινά από εισπρακτέους λογαριασμούς, καθώς οι πελάτες πληρώνουν τις οφειλές τους. Κάθε πληρωμή μειώνει το ανεξόφλητο υπόλοιπο, εκτός και αν το υπόλοιπο αυτό αυξάνεται και πάλι με τη σειρά του λόγω της μεταφοράς έτοιμων προϊόντων από τα αποθέματα με την πραγματοποίηση νέων πωλήσεων. Με τον ίδιο τρόπο, τα αποθέματα ετοιμών προϊόντων τροφοδοτούνται από τις πρώτες ύλες και τα προϊόντα προς επεξεργασία. Αυτά τα στοιχεία του ενεργητικού, δηλαδή αποθέματα σε διάφορες μορφές και εισπρακτέους λογαριασμούς είναι σαν προσωρινές αποθήκες μετρητών. Αυτά είναι στοιχεία ενεργητικού που συνολικά συνθέτουν το «κυκλοφορούν ενεργητικό». Καλύπτουν υψηλό ποσοστό των συνολικών επενδύσεων μιας εταιρείας.

Ταυτόχρονα, προϊόντα αγοράζονται επί πιστώσει από τους προμηθευτές, δημιουργώντας βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις. Συνήθως, γίνεται χρήση και διάφορων άλλων βραχυπρόθεσμων δανείων. Όλα αυτά αναφέρονται ως «τρέχουσες υποχρεώσεις».

Αξιολογούμε τη βραχυπρόθεσμη κατάσταση ρευστότητας μιας εταιρείας συγκρίνοντας την αξία του «κυκλοφορούντος ενεργητικού» με τις «τρέχουσες υποχρεώσεις» της.

Παρουσιάζονται τρεις τρόποι για να εκφραστεί αυτή η σχέση:

- Ο αριθμοδείκτης γενικής ρευστότητας.
- Ο αριθμοδείκτης άμεσης ρευστότητας.
- «Κεφάλαιο κίνησης προς πωλήσεις», ως ποσοστό.
- Κάλυψη τόκων.

Ο αριθμοδείκτης γενικής ρευστότητας, είναι αυτός που προτιμούν οι πιστωτικοί οργανισμοί. Ο υπολογισμός βασίζεται στην απλή σύγκριση των συνολικών ποσών του «κυκλοφορούντος ενεργητικού» και των «τρεχουσών υποχρεώσεων».

Το πρώτο αντιπροσωπεύει το σύνολο των ρευστών διαθέσιμων, δηλαδή, μετρητά και οιονεί μετρητά διαθέσιμα στην επιχείρηση. Οι δεύτερες δίνουν μια ένδειξη των επερχόμενων αναγκών σε μετρητά. Οι πιστωτικοί οργανισμοί περιμένουν να δουν εδώ ένα θετικό πλεόνασμα μετρητών. Συνεπώς για το δείκτη αυτό, αναζητούμε τιμή αρκετά μεγαλύτερη από 1,0. Ενώ αυτός είναι ο κανόνας για τις περισσότερες εταιρείες, ορισμένου τύπου εκμεταλλεύσεις είναι ικανές να λειτουργούν σε πολύ χαμηλότερα επίπεδα.

Απαιτείται προσοχή όσον αφορά την ερμηνεία αυτού ή άλλων δεικτών για συγκεκριμένη εταιρεία. Υπάρχει ευρεία διαφοροποίηση συνθηκών ανάλογα με τον τύπο των επιχειρήσεων. Ορισμένες επιχειρήσεις είναι σε θέση να επιβιώσουν άνετα με δείκτες ρευστότητας που για άλλες θα ήταν καταστροφικοί. Ορισμένες επιχειρήσεις είναι αναγκασμένες να διατηρούν μεγάλα αποθέματα, να έχουν μακρόχρονους κύκλους παραγωγής, να παρέχουν μακροχρόνιες πιστώσεις και λοιπά, ενώ άλλες επιχειρήσεις έχουν ασήμαντα αποθέματα και παίρνουν περισσότερες πιστώσεις απ' όσες δίνουν.

Μειονέκτημα αυτού του δείκτη είναι ότι δεν κάνει διάκριση μεταξύ διαφόρων τύπων κυκλοφορούντος ενεργητικού, ορισμένοι από τους οποίους έχουν πολύ μεγαλύτερη ρευστότητα από άλλους. Μια εταιρεία μπορεί να παρουσιάσει ταμειακά προβλήματα και να εξακολουθεί να εμφανίζει ισχυρό δείκτη γενικής ρευστότητας.

Αριθμοδείκτης άμεσης ρευστότητας. Τόσο ο αριθμοδείκτης γενικής ρευστότητας όσο και ο αριθμοδείκτης άμεσης ρευστότητας είναι οι ευρύτερα χρησιμοποιούμενοι αριθμοδείκτες της βραχυπρόθεσμης ρευστότητας, αλλά το κυριότερο πρόβλημα με αυτούς είναι ότι είναι στατιστικοί. Αντιπροσωπεύουν τιμές μόνο μιας χρονικής στιγμής, είναι δηλαδή βασισμένοι στα δεδομένα του ισολογισμού. Είναι δυνατόν να «ωραιοποιήσουμε» τους λογαριασμούς μιας εταιρείας έτσι ώστε να φαίνονται καλοί μόνο γι' αυτή την ημέρα.

Για να αντιμετωπιστεί αυτό το μειονέκτημα, υποστηρίζεται ότι η ταμειακή ροή στο βραχυπρόθεσμο μέλλον θα ήταν καλύτερος αριθμοδείκτης της ικανότητας πληρωμών.

Αριθμοδείκτης κεφάλαιο κίνησης προς πωλήσεις: αυτός ο αριθμοδείκτης μας δίνει μια άποψη της κατάστασης ρευστότητας από άλλη οπτική γωνία. Αναδεικνύει ορισμένα χαρακτηριστικά που δεν διαπιστώνονται εύκολα από τους δύο προηγούμενους δείκτες.

Το «κεφάλαιο κίνησης» ορίζεται ως «κυκλοφορούν ενεργητικό» μείον τις «τρέχουσες υποχρεώσεις». Εκφράζουμε το μέγεθος αυτό ως ποσοστό επί των «πωλήσεων».

Ενώ οι αριθμοδείκτες γενικής και ειδικής ρευστότητας χρησιμοποιούν μόνο στοιχεία από τον ισολογισμό, στην προκειμένη περίπτωση παίρνουμε υπόψη την τρέχουσα λειτουργία της επιχείρησης, υπολογίζοντας στο δείκτη ένα μέγεθος από την κατάσταση αποτελεσμάτων χρήσης. Η αξία των «πωλήσεων» αντανακλά, κατά κάποιον τρόπο, τη λειτουργική ταμειακή ροή διαμέσου του όλου συστήματος. Αυτός ο αριθμοδείκτης, συνεπώς, συσχετίζει το βραχυπρόθεσμο πλεόνασμα της ρευστότητας με την ετήσια λειτουργική ταμειακή ροή.

Συχνά θα επισημαίνει μια τάση που οι άλλοι αριθμοδείκτες δεν καταγράφουν. Είναι πιθανό να εμφανίζεται ένας σταθερός «γενικός» ή «ειδικός» αριθμοδείκτης, ενώ ο εξεταζόμενος αριθμοδείκτης να είναι πτωτικός. Αυτό μπορεί να συμβεί εάν οι πωλήσεις αυξάνονται ταχύτατα αλλά τα επίπεδα του κεφαλαίου κίνησης παραμένουν στάσιμα. Στην περίπτωση αυτή, θα μπορούσε να εκδηλωθεί μια κατάσταση γνωστή ως «υπερδραστηριότητα».

Ο όρος «υπερδραστηριότητα» χρησιμοποιείται για να περιγράψει μια κατάσταση στην οποία δεν υπάρχουν επαρκείς πόροι στον ισολογισμό για να ανταποκριθούν στο επίπεδο της τρέχουσας επιχειρηματικής δραστηριότητας. Εμφανίζεται σε μια εταιρεία που έχει αναπτυχθεί πολύ γρήγορα ή που έχει κατά κύριο λόγο υποχρηματοδοτηθεί. Τα συμπτώματα εμφανίζονται ως μόνιμη έλλειψη μετρητών, για την κάλυψη των καθημερινών αναγκών. Υπάρχει κίνδυνος χρεοκοπίας. Πιθανόν η μόνη λύση, σ' αυτήν την περίπτωση, είναι μια εισροή ρευστών κεφαλαίων μακροπρόθεσμου χαρακτήρα.

Υπάρχει διαφορά μεταξύ της έλλειψης «κεφαλαίου κίνησης» και του να διευθύνεται μια επιχείρηση έτσι ώστε να απαιτείται μικρότερο «κεφάλαιο κίνησης». Το δεύτερο είναι δείγμα καλού μάνατζμεντ. Η σύγχρονη τάση κατευθύνεται προς ένα χαμηλότερο αριθμοδείκτη «κεφαλαίου κίνησης προς πωλήσεις», ιδιαίτερα με την μορφή πολύ χαμηλών αποθεμάτων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8^ο

Χρηματοοικονομική ισχύς

Η επιχειρηματική υπερδραστηριότητα είναι για τους εμπόρους ό,τι και η υπερβολική άρση βαρών για τους πολύ δυνατούς άντρες. Αυτοί οι άνθρωποι καυχώνται για τη δύναμή τους... στο τέλος η άρση κάποιου υπερβολικού βάρους υπερεντείνει τους μυς τους, σπάζει μερικούς από τους φυσικούς ιμάντες και έπειτα απ' αυτό, μένουν για πάντα ανάπηροι.

ΝΤΑΝΙΕΛ ΝΤΕΦΟΥ

(1660-1731)

Με τον όρο «χρηματοοικονομική ισχύς» εννοούμε την ικανότητα μιας επιχείρησης να αντεπεξέρχεται σε δυσχέρειες κατά τη λειτουργία της. Για να καταλήξουμε σε κάποιο συμπέρασμα, εξετάζουμε το συνολικό δανεισμό της εταιρείας και τον συσχετίζουμε με την ταμειακή ροή που απορρέει από την επιχειρηματική δραστηριότητά της.

Ο πρώτος δείκτης είναι «κάλυψη τόκων». Αυτός ο δείκτης είναι «πρόσφατης εσοδείας». Είναι μοναδικός, επειδή προκύπτει αποκλειστικά από την κατάσταση των αποτελεσμάτων χρήσης.

Η επιβάρυνση των «τόκων» διαιρεί το ΚΠΤΦ, για να δώσει την «κάλυψη» σε «τόσες φορές».

Παλαιότεροι δείκτες εξέταζαν μόνο το ύψος του δανεισμού. Αυτός ο αριθμοδείκτης μετράει την ικανότητα μιας επιχείρησης να εξυπηρετήσει αυτά τα δάνεια.

Τρεις παράγοντες καθορίζουν την τιμή τους:

- Το κέρδος εκμετάλλευσης
- Το συνολικό ποσό δανεισμού
- Το πραγματικό επιτόκιο.

Μια εταιρεία με πολύ υψηλή κερδοφορία μπορεί να έχει πολύ ικανοποιητική κάλυψη τόκων ακόμη κι αν στον ισολογισμό της παρουσιάζεται υπερδανεισμένη.

Το επίπεδο των επιτοκίων μιας οικονομίας θα επηρεάσει σημαντικά αυτό το δείκτη, γεγονός που ίσως εξηγεί εν μέρει γιατί οικονομίες με χαμηλά επιτόκια φαίνεται να αποδέχονται ισολογισμούς με υψηλότερη μόχλευση. Ο όρος «χρηματοοικονομική μόχλευση» χρησιμοποιείται για να αποδώσει τη σχέση μεταξύ κέρδους και σταθερών επιβαρύνσεων τόκων. Εάν η χρηματοοικονομική μόχλευση είναι υψηλή, δηλαδή εάν οι τόκοι αποτελούν μεγάλο μέρος των κερδών προ τόκων, μικρή μεταβολή στα κέρδη εκμετάλλευσης θα έχει πολύ μεγάλη επίδραση στην απόδοση για τους μετόχους. Μια επιχείρηση με υψηλή μόχλευση πάει καλά σε περιόδους μεγάλης οικονομικής ανόδου, αλλά γρήγορα αντιμετωπίζει δυσχέρειες σε περιόδους ύφεσης.

Αριθμοδείκτης «Ξένων προς ίδια κεφάλαια» (Ξ/ΙΚ)

Ο αριθμοδείκτης «ξένων προς ίδια κεφάλαια» είναι από τους σπουδαιότερους συντελεστές μέτρησης στη χρηματοοικονομική των επιχειρήσεων. Είναι η μέγιστη δοκιμασία της χρηματοοικονομικής ισχύος μιας επιχείρησης. Αν και χρησιμοποιείται παγκοσμίως, δυστυχώς εμφανίζεται με διαφορετικά ονόματα και με διαφορετικές μεθόδους υπολογισμού. Το γεγονός αυτό προκαλεί σύγχυση.

Σκοπός του δείκτη είναι να μετρήσει το μείγμα των κεφαλαίων στον ισολογισμό και να συγκρίνει τα κεφάλαια που έχουν καταβληθεί από τους ιδιοκτήτες (μετοχικό, ίδιο κεφάλαιο) με αυτά που έχει δανειστεί η επιχείρηση (οφειλές, χρέος).

Η ιδέα φαίνεται σχετικά απλή. Εντούτοις, προκύπτουν δύο ειδών δυσκολίες:

- Τι εννοούμε με τον όρο ξένα κεφάλαια (χρέος);
- Πώς ακριβώς θα εκφράσουμε τον υπολογισμό;

Τρεις ερμηνείες χρησιμοποιούνται περισσότερο για τα «ξένα κεφάλαια»:

- Μόνο μακροπρόθεσμα δάνεια
- Μακροπρόθεσμα και βραχυπρόθεσμα δάνεια (δηλαδή όλα τα χρέη που βαρύνονται με τόκο).
- Μακροπρόθεσμα δάνεια συν όλες οι τρέχουσες υποχρεώσεις (δηλαδή, συνολικό χρέος).

Οι δυο πρώτοι ορισμοί επικεντρώνονται στο τυπικό χρέος που επιβαρύνεται με τόκους, δηλαδή στο χρέος που προέρχεται από τις τράπεζες και άλλους

χρηματοδοτικούς οργανισμούς. Αυτοί οι ορισμοί χρησιμοποιούνται συνήθως στους υπολογισμούς των τραπεζών. Ο τελευταίος ορισμός περιλαμβάνει τους προμηθευτές με πίστωση συν όλες τις δεδουλευμένες οφειλές, όπως μερίσματα, φόρους και διάφορα άλλα ποσά.

Ο λόγος για τον οποίο οι τραπεζικοί αναλυτές χρησιμοποιούν τον πιο περιοριστικό ορισμό είναι κατανοητός. Οι απαιτήσεις τους προηγούνται όλων των προμηθευτών και άλλων πιστωτών. Από την πλευρά της τράπεζας, το μόνο χρέος που έχει σημασία, είναι αυτό που κατατάσσεται στην ίδια θέση ή προηγείται τους δικού τους.

Όμως, από την άποψη της επιχείρησης, το οφειλόμενο χρέος σε έναν προμηθευτή είναι τόσο πραγματικό και τόσο σημαντικό όσο και το χρέος που οφείλεται σε μια τράπεζα. Συνεπώς, υπάρχουν ικανοποιητικά επιχειρήματα για να συμπεριληφθούν όλα τα χρέη στον υπολογισμό του αριθμοδείκτη «ξένων προς ίδια κεφάλαια».

Ξένα / Ίδια κεφάλαια – Μέθοδοι υπολογισμού

Μέθοδος 1 – Ξένα προς Ίδια κεφάλαια

Αυτή είναι η κλασική προσέγγιση και χρησιμοποιείται ευρέως (αλλά μπορεί να χρησιμοποιηθεί και ένας πιο περιοριστικός ορισμός των ξένων κεφαλαίων). Όταν για μια επιχείρηση αναφέρεται μια τιμή του λόγου ξένα προς ίδια κεφάλαια, τότε, εάν άλλα στοιχεία δεν αποδεικνύουν το αντίθετο, θα πρέπει να υποθεθεί ότι έχει υιοθετηθεί αυτή η μέθοδος.

ΠΕ	ΙΚ
	ΜΠΑ
ΚΕ	ΤΥ

Ο όρος «ξένα κεφάλαια»
περιορίζεται στο μακροπρόθεσμο
τυπικό δανεισμό

Μέθοδος 2 – Ίδια κεφάλαια προς συνολικά κεφάλαια.

Η προσέγγιση αυτή δεν είναι πολύ συνηθισμένη. Η απάντηση είναι σχεδόν η αντίστροφη της τρίτης μεθόδου, που περιγράφεται στη συνέχεια και η οποία είναι η πιο συνηθισμένη.

ΠΕ	ΙΚ
	ΜΠΑ
ΚΕ	ΤΥ

Ο όρος «ξένα κεφάλαια» περιλαμβάνει τόσο το μακροπρόθεσμο όσο και το βραχυπρόθεσμο τυπικό δανεισμό.

Μέθοδος 3 – Σύνολο ξένων κεφαλαίων προς Συνολικά Κεφάλαια

Ο συγγραφέας προτιμά αυτή την προσέγγιση διότι δίνει μια στιγμιαία εικόνα της χρηματοδοτικής πλευράς του συνόλου του ισολογισμού. Οι αριθμοί προκύπτουν εύκολα ακόμη και από τους πιο σύνθετους λογαριασμούς.

ΠΕ	ΙΚ
	ΜΠΑ
ΚΕ	ΤΥ

Ο όρος «ξένα κεφάλαια» περιλαμβάνει όλες τις μακροπρόθεσμες οφειλές συν όλες τις τρέχουσες υποχρεώσεις

Ξένα / Ίδια κεφάλαια – Γιατί ο αριθμοδείκτης είναι σημαντικός

Δίνουμε μεγάλη έμφαση σ' αυτό το δείκτη γιατί, εάν δεν πηγαίνει καλά, η επιχείρηση έχει να αντιμετωπίσει μακροπρόθεσμα σοβαρό πρόβλημα, το ποίο μπορεί να αποβεί μοιραίο.

Όσο περισσότερα είναι τα ξένα κεφάλαια τόσο μεγαλύτερος είναι ο κίνδυνος. Όλες οι οφειλές που εμφανίζονται στον ισολογισμό παρέχουν στους τρίτους νόμιμο

δικαίωμα να προβάλουν οικονομικές απαιτήσεις εις βάρος της επιχείρησης. Αυτές οι απαιτήσεις αφορούν πληρωμές τόκων σε κανονικά δδιάστημα, συν εξόφληση του αρχικού κεφαλαίου στο συμφωνηθέντα χρόνο. Το αρχικό κεφάλαιο αποπληρώνεται, είτε σε περιοδικές τμηματικές καταβολές είτε συνολικά, στο τέλος της δανειακής περιόδου.

Συνεπώς, όταν η επιχείρηση δανίζεται, αναλαμβάνει την υποχρέωση σημαντικής σταθερής εκροής μετρητών για κάποιο διάστημα στο μέλλον. η επιχείρηση δε διαθέτει εγγυημένη εισροή μετρητών για την ίδια περίοδο. Πράγματι, οι εισροές είναι πιο αβέβαιες. Η σταθερή εκροή μετρητών, σε συνδυασμό με αβέβαιες εισροές, εγείρει χρηματοοικονομικούς κινδύνους. Κατ' ακολουθία, όσο μεγαλύτερο είναι το δάνειο, τόσο μεγαλύτερος είναι ο κίνδυνος.

Γιατί λοιπόν οι επιχειρήσεις συνάπτουν δάνεια και αναλαμβάνουν αυτό τον πρόσθετο κίνδυνο;

Η απάντηση βρίσκεται στο σχετικό κόστος. Τα ξένα κεφάλαια στον ισολογισμό, μια επιχείρηση μπορεί εν γένει να βελτιώσει την κερδοφορία της, να αυξήσει την τιμή της μετοχής της, να αυξήσει την περιουσία των μετόχων της και να παρουσιάσει μεγαλύτερη αναπτυξιακή δυναμική.

Τα ξένα κεφάλαια αυξάνουν τόσο το κέρδος όσο και τον κίνδυνο. Έργο του μάνατζμεντ είναι να διατηρεί την κατάλληλη ισορροπία μεταξύ των δυο. Τέλος, η αυξημένη απόδοση στον κοινό μέτοχο, που είναι αποτέλεσμα της δανειακής μόχλευσης, σπανίως απορρίπτεται εξολοκλήρου, αν και ορισμένες επιχειρήσεις κάνουν ακριβώς αυτό. Οι περισσότερες εταιρείες πρέπει να εξετάσουν το βαθμό αβεβαιότητας των μελλοντικών τους εισπράξεων και να προσαρμόσουν τα επίπεδα των ξένων κεφαλαίων τους ανάλογα με αυτή την αβεβαιότητα.

Διαπιστώνουμε ότι εταιρείες σε κλάδους με σαφώς προβλεπόμενες εισροές εισοδήματος, π.χ. leasing ακινήτων, έχουν πολύ υψηλά επίπεδα ξένων κεφαλαίων. Εταιρείες σε τομείς ιδιαίτερα ασταθείς, π.χ. εκμετάλλευση ορυχείων, χρηματοδοτούνται κυρίως από ίδια κεφάλαια.

Πολλά έχουν γραφτεί όσον αφορά τις αιτίες αυτών των διαφορών. Το γενικό συμπέρασμα είναι ότι οφείλονται μάλλον σε πολιτιστικούς και ιστορικούς και όχι σε χρηματοοικονομικούς παράγοντες συμπεριφοράς.

Συμπερασματικά, ο δείκτης «ξένων προς ίδια κεφάλαια» ή η απόφαση για το βαθμό της μόχλευσης έχει μεγάλη σημασία για το μάνατζμεντ. Υπάρχει αντισταθμιστική σχέση μεταξύ κινδύνου και απόδοσης. Η παρόρμηση να επιτευχθούν υψηλές αποδόσεις στους μετόχους πρέπει να συγκρατηθεί από την πολιτική της εταιρείας ως προς τον κίνδυνο.

Ακόμη και μια πού καλά διοικούμενη εταιρεία μπορεί να υποστεί μη αναμενόμενη επιδείνωση της χρηματοοικονομικής κατάστασής της είτε λόγω αθέτησης υποχρεώσεων κάποιου μεγάλου οφειλέτη είτε λόγω γενικής επιδείνωσης των επιχειρηματικών συνθηκών. Είναι πολύ δύσκολο να συνέλθει η εταιρεία από τέτοια επιδείνωση. Η σύνεση επιβάλλει να διατηρείται κάποια ρευστότητα σε εφεδρεία, για να προφυλάσσει από τέτοιο ενδεχόμενο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 9°

Ταμειακή ροή

Αλλά, όταν οι καιροί είναι χαλεποί και η αγορά έχει κιάλας κοκαλώσει από την ανάσα του φόβου ο τραπεζίτης πρέπει να είναι προσεκτικός, συντηρητικός και αυστηρός. Η επιχείρησή του συγκρίνεται και πολύ σωστά, με την επιχείρηση του ανθρώπου που ετοιμάζεται να νοικιάσει στους άλλους ομπρέλες όταν ο καιρός είναι καλός και τις ζητάει πίσω όταν βρέχει.

ΣΕΡ ΤΖΕΦΡΥ ΚΡΑΟΥΔΕΡ

(1907-1972)

Η κατάσταση ταμειακής ροής

Η κατάσταση ταμειακής ροής συμπληρώνει το σύνολο των δημοσιευμένων λογαριασμών μιας εταιρείας. Ο σκοπός της είναι να ανιχνεύει την ροή των κεφαλαίων μέσα στην εταιρεία. Προσδιορίζει πού έχουν πάει και από πού έρχονται τα μετρητά και είναι πολύ ισχυρό εργαλείο για την ερμηνεία των κινήσεων των διαφόρων δεικτών ρευστότητας.

Υπάρχουν αυτοί που ισχυρίζονται ότι η κατάσταση ταμειακής ροής είναι περισσότερο αξιόπιστη και υπόκειται λιγότερο σε χειρισμούς από ό,τι η κατάσταση αποτελεσμάτων χρήσης.

Πολλές λειτουργικές κινήσεις μετρητών δεν εμφανίζονται στην κατάσταση αποτελεσμάτων χρήσης. Ένας λόγος είναι ότι η κατάσταση αποτελεσμάτων χρήσης χρησιμοποιεί την έννοια των δεδουλευμένων λογαριασμών για να προσαρμόσει την ταμειακή ροή μιας εταιρείας, ώστε να την ισοσκελίσει με τα εισπραχθέντα έσοδα και το κόστος της συγκεκριμένης περιόδου. Και, ενώ είναι πολύ σημαντικό να προσδιορίζονται τα πραγματικά έσοδα και έξοδα αυτές οι προσαρμογές μερικές φορές αποκρύπτουν σημαντικές πλευρές των υποθέσεων μιας επιχείρησης.

Οι κανόνες που σχετίζονται με την ταμειακή ροή είναι πολύ απλοί. Κάθε φορά που μια εταιρεία συμπληρώνει μια επιταγή, συντελείται μια ταμειακή εκροή. Όταν παραλαμβάνεται μια επιταγή, υπάρχει ταμειακή εισροή. Αυτός είναι ο μόνος κανόνας,

και η μεγάλη του απλότητα σημαίνει ότι είναι δύσκολο να βρεθεί μηχανισμός για να καλύψει δυσάρεστες αλήθειες σχετικά με τα ζητήματα μιας εταιρείας.

Εντούτοις, παρ' όλη τη σαφήνεια, η ταμειακή ροή δεν μπορεί, όπως έχει προταθεί κατά καιρούς, να αντικαταστήσει την κατάσταση αποτελεσμάτων χρήσης. Η τελευταία διακρίνει, πολύ σωστά, μεταξύ μετρητών που καταβλήθηκαν για να πληρωθεί ο λογαριασμό κατανάλωσης ηλεκτρικού ρεύματος τον τελευταίο μήνα και μετρητών που καταβλήθηκαν για ένα κτίριο που θα στεγάσει την εταιρεία τα επόμενα 20 χρόνια.

Συμφωνία καταστάσεων ανοίγματος και κλεισίματος ταμείου

Αμέσως μόλις προσδιοριστούν και συμφωνήσουν οι πηγές και οι χρήσεις, μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε διάφορες διατάξεις της κατάστασης ταμειακής ροής για να επιστήσουμε την προσοχή του μάνατζμεντ σε συγκεκριμένα ζητήματα.

Για παράδειγμα, η ταμειακή κατάσταση της εταιρείας μπορεί να επιδεινωθεί ακόμη και αν έχουν επιτευχθεί υψηλά κέρδη. Για να εξηγήσουμε το γιατί, μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε μια διάταξη όπου συμφωνούν το άνοιγμα και το κλείσιμο της κατάστασης ταμείου με την καθαρή ταμειακή ροή της ίδιας περιόδου.

Η διάταξη περιλαμβάνει:

- Το υπόλοιπο ταμείου κατά το κλείσιμο
- Τις ταμειακές εκροές κατά στοιχείο
- Τις ταμειακές εισροές κατά στοιχείο
- Το υπόλοιπο του ταμείου κατά το κλείσιμο.

Πρότυπα χρηματοοικονομικών εκθέσεων

Τα τελευταία χρόνια, υπήρξαν περιπτώσεις που έλαβαν μεγάλη δημοσιότητα, από τις οποίες προέκυψε ότι πλήρως ελεγμένες δημοσιευμένες χρηματοοικονομικές καταστάσεις δεν παρείχαν ικανοποιητικές πληροφορίες στους επενδυτές ή στους ενδιαφερόμενους τραπεζίτες. Διατυπώθηκαν επικρίσεις για τα υφιστάμενα πρότυπα των οικονομικών εκθέσεων.

Αποτέλεσμα ήταν οι Επιτροπές Προτύπων χρηματοοικονομικής λογιστικής των διαφόρων αναπτυγμένων χωρών να εντείνουν τις προσπάθειές τους για να επιβάλλουν αυστηρότερα πρότυπα εκθέσεων. Ιδιαίτερη προσοχή δόθηκε στην κατάσταση ταμειακής ροής.

Φράσεις όπως «να δώσουμε στους χρήστες πληροφορίες για τη ρευστότητα, βιωσιμότητα και χρηματοοικονομική προσαρμοστικότητα της αυτοτελούς λογιστικής οντότητας», «καλύτερη κατανόηση των μηχανισμών γένεσης ή απορρόφησης μετρητών μιας αυτοτελούς λογιστικής μονάδας», «βάση για την αξιολόγηση της μελλοντικής ταμειακής ροής», δίνουν μια γεύση των επιθυμητών στόχων.

Τα πρότυπα που προέκυψαν δίνουν μεγάλη έμφαση στον προσδιορισμό των εξής διαφορετικών συστατικών της ροής μετρητών και των ισοδύναμων της:

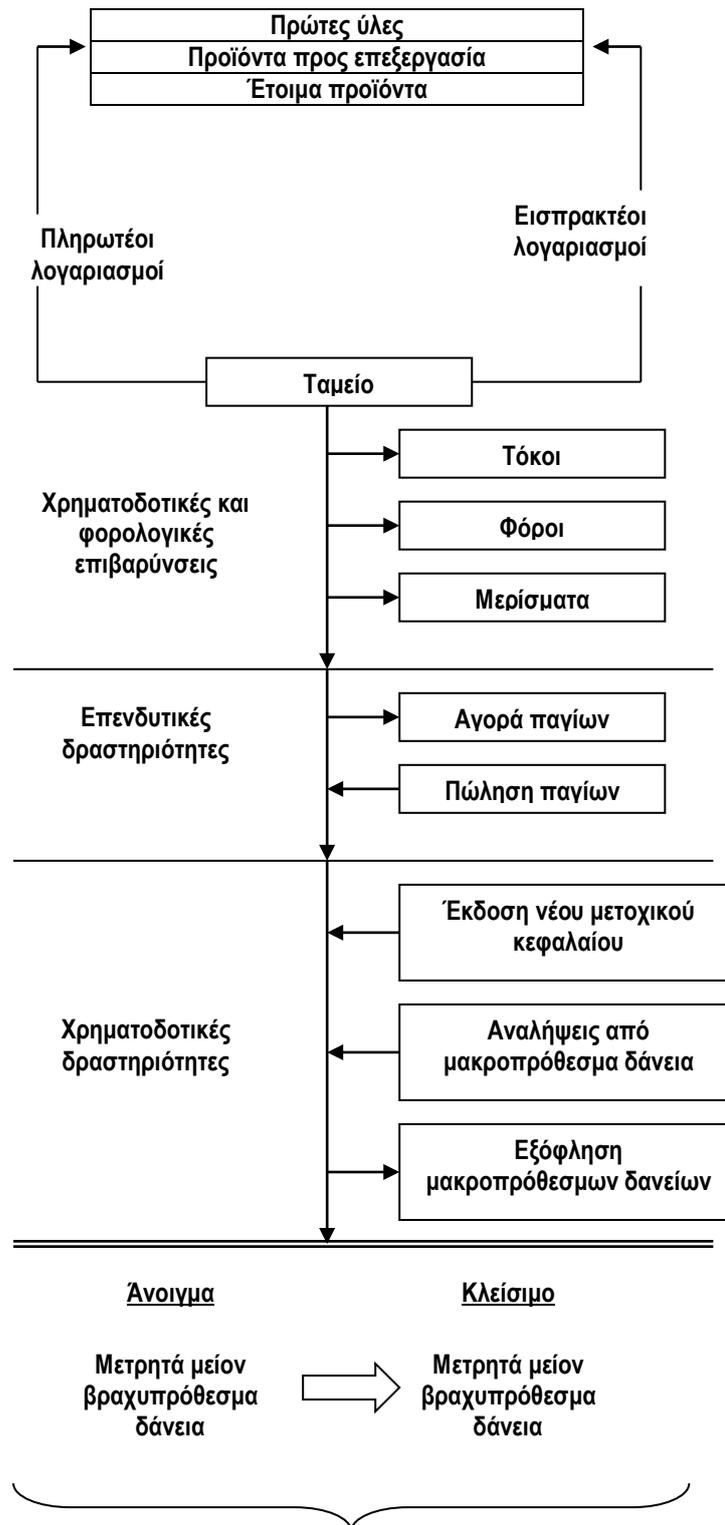
- Λειτουργικές δραστηριότητες
- Εξυπηρέτηση της χρηματοδότησης και των φόρων
- Επενδυτικές δραστηριότητες
- Χρηματοδοτικές δραστηριότητες

Επιπλέον, απαιτούν συμφωνία μεταξύ του κέρδους εκμετάλλευσης και της ταμειακής ροής εκμετάλλευσης, καθώς επίσης και ένα σύνολο που να δείχνει την καθαρή ταμειακή εισροή ή εκροή πριν από τη χρηματοδότηση.

Το σχήμα που ακολουθεί προσδιορίζει τις κύριες επικεφαλίδες, αλλά παραλείπει πολλές από τις λεπτομέρειες για λόγους σαφήνειας.

Η ορολογία των «προτύπων εκθέσεων» θα χρησιμοποιηθεί ευρέως στα διοικητικά συμβούλια και στις συνεδριάσεις των διευθυντών στα επόμενα χρόνια. Είναι σημαντικό τα στελέχη να είναι εξοικειωμένα με αυτή την ορολογία και να εκτιμούν τη σημασία των διαφόρων συστατικών της ταμειακής ροής. Οι καταστάσεις των πηγών και των χρήσεων εγκαταλείφθηκαν ως υποχρεωτικό στοιχείο των εκθέσεων, αλλά εξακολουθούν να παραμένουν πανίσχυρο αναλυτικό εργαλείο για τα στελέχη, που το χρησιμοποιούν για δικό τους όφελος.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗΣ

ΚΥΡΙΕΣ ΕΠΙΚΕΦΑΛΙΔΕΣ ΕΤΑΙΡΙΚΗΣ ΕΚΘΕΣΗΣ ΤΑΜΕΙΑΚΗΣ ΡΟΗΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 10^ο

Σταθερές και μεταβλητές δαπάνες – Νεκρό σημείο κυκλοφορίας

Οι δαπάνες που πραγματοποιεί η επιχείρηση οι οποίες προορίζονται να εκπνεύσουν μέσα στη χρήση, δηλαδή να γίνουν έξοδα, πέρα από τις άλλες τους διακρίσεις, εμφανίζονται και ως σταθερές και μεταβλητές.

Σταθερές δαπάνες είναι αυτές που δεν επηρεάζονται από τη μεταβολή της παραγωγικής ή της συναλλακτικής δραστηριότητας της επιχείρησης και είναι, κατά κανόνα, οι αποσβέσεις, οι τόκοι των δανείων, οι μισθοί του διοικητικού προσωπικού, τα ενοίκια, ο φωτισμός, τα δημοτικά τέλη κ.λπ.

Μεταβλητές και Μη σταθερές δαπάνες, είναι αυτές που εξαρτώνται από τις διακυμάνσεις των δραστηριοτήτων της επιχείρησης, όπως η αξία των πρώτων και βοηθητικών υλών, των πρόσθετων ωρών εργασίας, του ηλεκτρικού ρεύματος παραγωγής κ.λπ.

Οι μεταβλητές δαπάνες κατά το μεγάλο τους μέρος είναι αναλογικές, όπως η αξία των πρώτων και βοηθητικών υλών, αλλά είναι και μη αναλογικές (αύξουσες, φθίνουσες, παλίνδρομες).

Οι μη αναλογικές δαπάνες έπειτα από προσεκτικούς υπολογισμούς πρέπει να διακρίνονται, τουλάχιστον από τους εσωτερικούς μελετητές σε σταθερό και αναλογικό μέρος.

Με τον τρόπο αυτό το κόστος κάθε παραγόμενου αγαθού θα είναι:

$$\text{Κόστος} = \text{Σταθερές Δαπάνες} + \text{Μεταβλητές Δαπάνες}$$

Οι επιχειρήσεις που βαρύνονται με μεγάλο ποσό σταθερών δαπανών είναι υποχρεωμένες να αναπτύξουν μεγάλη δραστηριότητα, παραγωγική και συναλλακτική, για τη μείωση του κόστους κάθε μονάδας αγαθού και να προσέχουν ιδιαίτερα κατά τις περιόδους των οικονομικών υφέσεων.

Αντίθετα, οι επιχειρήσεις που πραγματοποιούν μικρές σταθερές δαπάνες, δεν επηρεάζονται τόσο σημαντικά από την μεταβολή των δραστηριοτήτων τους.

Ουδέτερο ή νεκρό σημείο κυκλοφορίας της επιχείρησης. Ουδέτερο (ή νεκρό ή κρίσιμο) σημείο κυκλοφορίας της επιχειρήσεως, είναι το σημείο της δραστηριότητάς της στο οποίο δεν πραγματοποιεί ούτε κέρδος ούτε ζημία. Το νεκρό σημείο δίνεται με τη σχέση:

$$\text{Σταθερά έξοδα} + \text{Μεταβλητά έξοδα} = \text{Κύκλος Εργασιών}$$

Οι σχέσεις των διάφορων περιουσιακών στοιχείων μεταξύ τους καθώς και των εξόδων και εσόδων και των αποτελεσμάτων, είναι απαραίτητες για το έλεγχο και την επέμβαση από τη διοίκηση της επιχειρήσεως, για την ορθή δομή της συγκρότησης της περιουσίας, τον περιορισμό των εξόδων και την αύξηση των εσόδων. Ο σκοπός είναι πάντα να επιτύχει η επιχείρηση το μεγαλύτερο οικονομικό αποτέλεσμα.

Γνωρίζουμε όμως ότι μια επιχείρηση προσπαθεί να πραγματοποιήσει κέρδη, αλλά πολλές φορές έχει ζημιές ή μικρότερα κέρδη.

Το σημείο στο οποίο μια επιχείρηση έχει τόσα έσοδα όσα και έξοδα, λέγεται κρίσιμο ή ουδέτερο ή νεκρό σημείο της επιχείρησης.

Είναι απαραίτητο σήμερα που υπάρχει μεγάλος ανταγωνισμός μεταξύ των επιχειρήσεων, αλλά και επιστημονική οργάνωση και διοίκηση αυτών, να γνωρίζουμε από πρώτα και προπαντός κατά την ίδρυση αλλά και κατά τη λειτουργία της επιχειρήσεως ποιο είναι αυτό το νεκρό σημείο και ποια είναι η δυναμικότητα της παραγωγικής και της συναλλακτικής της δραστηριότητας. Δηλαδή να γνωρίζουμε μέχρι πόσες μονάδες προϊόντος μπορεί να παράγει με τα παραγωγικά μέσα που διαθέτει και πώς μπορεί να τις διαθέτει στην αγορά με τις τιμές που έχουν διαμορφωθεί ή που θα διαμορφωθούν με τις αυξημένες ή μειωμένες σε σχέση με τις τιμές της αγοράς, τιμές της επιχειρήσεως. Να γνωρίζουμε ποια είναι η πιστοδοτική και πιστοληπτική ικανότητα της επιχειρήσεως και πλήθος άλλους παράγοντες τους οποίους θα πρέπει να εξετάσει η διοίκησή της για να προγραμματίσει τη δραστηριότητά της.

Το θέμα του προσδιορισμού του νεκρού σημείου θα πρέπει να μας απασχολεί ιδιαίτερα στις ακόλουθες περιπτώσεις.

α) Κατά την ίδρυση της επιχειρήσεως, για την κατάλληλη μηχανική και κεφαλαιουχική της συγκρότηση, τον τόπο εγκαταστάσεώς της, την προμήθεια υλών, την αγορά εργασίας, τις συνθήκες που επικρατούν στην αγορά κ.λπ.

β) Σε κάθε αύξηση του μηχανικού και κεφαλαιουχικού της εξοπλισμού, για να εξετασθούν με νέα στοιχεία οι δυνατότητες της επιχειρήσεων.

γ) Στην αρχή κάθε χρήσεως ή παραγωγικής δραστηριότητας, για την καλύτερη εκμετάλλευση των συνθηκών που υπάρχουν στην επιχείρηση, για τη δραστηριότητά της ή και τη δημιουργία νέων.

δ) Σε περιπτώσεις συμμετοχής της επιχειρήσεως σε δημόσιους διαγωνισμούς που αφορούν μεγάλες ποσότητες προϊόντων, για τον έλεγχο των δυνατοτήτων της επιχειρήσεως, για την παραγωγή σε σχέση και με τις υπόλοιπες υποχρεώσεις της για παραγωγή προϊόντων. Ο έλεγχος χρησιμεύει και για τη σύνταξη του τιμολογίου της προσφοράς της ανάλογα με το επιδιωκόμενο κέρδος και τις αναμενόμενες μεταβολές των τιμών κατά τη χρονική διάρκεια της παραγωγικής διαδικασίας.

ε) Στη διάρκεια της λειτουργίας της επιχειρήσεως, για να μπορεί η διοίκησή της να επεμβαίνει δυναμικά στη δραστηριότητά της και ιδιαίτερα σε περιπτώσεις μεταβολής της τιμής των προϊόντων ή μεταβολής των εξόδων παραγωγής τους.

Ο προσδιορισμός του νεκρού σημείου της επιχειρήσεως, γίνεται σε σχέση με τις σταθερές και μεταβλητές δαπάνες, τον κύκλο εργασιών της και την ποσότητα παραγωγής της. Στη μελέτη μας αυτή τις σταθερές δαπάνες τις θεωρούμε ως απόλυτα σταθερές, μέχρι κάποιο σημείο φυσικά, και τις μεταβλητές ως αναλογικές.

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ

Βιομηχανική επιχείρηση που παράγει ηλεκτρικές θερμάστρες, έχει σταθερές δαπάνες 20.000€. Όταν η επιχείρηση αυτή παράγει 100 θερμάστρες το κόστος της κάθε θερμάστρας από σταθερές δαπάνες επιβαρύνεται με $20.000\text{€}:100=200$. Όταν όμως παράγει 200 θερμάστρες, τότε το κόστος της κάθε θερμάστρας από σταθερές δαπάνες επιβαρύνεται με $20.000\text{€}:200=100$.

Εμπορική επιχείρηση που εμπορεύεται 10.000 κιλά λαδιού και έχει σταθερές δαπάνες 100.000€, το κόστος του κάθε κιλού λαδιού επιβαρύνεται με σταθερές δαπάνες $100.000:10.000=10$. Αν η ίδια επιχείρηση εμπορεύεται 25.000 κιλά λαδιού, τότε θα επιβαρύνεται το κόστος του κάθε κιλού με σταθερές δαπάνες $100.000:25.000=4$.

Το κόστος των οικονομικών αγαθών που προέρχεται από τις μεταβλητές δαπάνες επιβαρύνεται ανάλογα με την αύξηση της παραγωγικής ή συναλλακτικής δραστηριότητας της επιχείρησης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 11°

Διεθνή λογιστικά πρότυπα (ΔΛΠ)

11.1. Εισαγωγή

Ο σκοπός ενός σύγχρονου λογιστικού συστήματος είναι η ρεαλιστική απεικόνιση της χρηματοοικονομικής κατάστασης μιας επιχείρησης και η ομοιόμορφη αποτίμηση για λόγους συγκρισιμότητας, στην εύλογη αξία. Για το σκοπό αυτό έχουν αναπτυχθεί διάφορα λογιστικά πρότυπα. Τα περισσότερα διαδεδομένα παγκοσμίως είναι:

- Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα (International Accounting Standards – IAS), τα οποία πρόκειται να εφαρμοστούν υποχρεωτικά από τις εταιρείες της Ευρωπαϊκή Ένωσης.
- Καταστάσεις Χρηματοοικονομικών Λογιστικών Προτύπων (Statements of Financial Accounting Standards – SFAS), που εφαρμόζονται κυρίως στις Η.Π.Α.

Τα παραπάνω πρότυπα είναι απαραίτητα για τη σύνταξη των οικονομικών καταστάσεων και εκθέσεων των επιχειρήσεων και κυρίως των πολυεθνικών και των εταιρειών που είναι εισηγμένες ή πρόκειται να εισαχθούν στο Χρηματιστήριο.

11.2. Τι είναι τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα

Τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα είναι εγκεκριμένες εκθέσεις που δείχνουν πως πρέπει να εμφανίζονται στις οικονομικές καταστάσεις των επιχειρήσεων συγκεκριμένοι τύποι συναλλαγών και άλλων γεγονότων.

Τα Δ.Λ.Π. έχουν εκδοθεί από την Επιτροπή Διεθνών Λογιστικών Προτύπων, η οποία συστήθηκε το 1973, ως αποτέλεσμα μιας συμφωνίας των Λογιστικών Σωμάτων της Αυστραλίας, του Καναδά, της Γαλλίας, της Γερμανίας, της Ιαπωνίας, του Μεξικού, της Ολλανδίας, της Αγγλίας, της Ιρλανδίας και των Η.Π.Α. Η επιτροπή (IASB) είναι ένα ανεξάρτητο, αυτοδιοικούμενο σώμα, που αποτελείται από αντιπροσωπεΐες 143 επαγγελματικών λογιστικών σωμάτων, από 103 χώρες. Η

Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει μόνο παρατηρητές οι οποίοι αποδέχονται τα προτεινόμενα λογιστικά πρότυπα. Οι εργασίες της IASC διεξάγονται από ένα Συμβούλιο που αποτελείται από αντιπροσωπείες 13 χωρών και 4 οργανώσεων κατ' ανώτατο όριο.

Θεωρείται απαραίτητη η εναρμόνιση με τα Δ.Λ.Π. για να βελτιωθεί η ποιότητα και η αξιοπιστία των οικονομικών καταστάσεων, να υπάρξει ένας αυξανόμενος βαθμός συγκρισιμότητας των εκθέσεων και να αυξηθεί η χρησιμότητά τους παγκοσμίως. Μέχρι σήμερα κάθε χώρα έχει τη δική της νομοθεσία, που ρυθμίζει τον τρόπο οικονομικών αποτίμησης των εταιριών, με αποτέλεσμα να υπάρχουν διαφορές τόσο τύπου όσο και περιεχομένου μεταξύ των λογιστικών προτύπων των περισσότερων χωρών. Αυτές οι διαφορές οφείλονται σε μία ποικιλία κοινωνικών, οικονομικών και νομικών συνθηκών καθώς και στο γεγονός ότι κάθε χώρα λαμβάνει υπόψη της τις ανάγκες των χρηστών — κατοίκων της, όταν θεσπίζει εθνικές διατάξεις.

Τα Δ.Λ.Π. πρέπει να είναι αξιόπιστα και να τυγχάνουν γενικής αποδοχής. Για να επιτευχθεί αυτό η Επιτροπή πρέπει να είναι ανεξάρτητη από τους εκδότες των εθνικών λογιστικών προτύπων και η δομή της πρέπει να αντανακλά το διεθνές περιβάλλον και να μην βασίζεται σε οποιοδήποτε εθνικό μοντέλο. Η επιτροπή λαμβάνει γνώση των λογιστικών προτύπων που ήδη έχουν εκδοθεί σε κάθε θέμα και δημιουργεί ένα Δ.Λ.Π. για παγκόσμια αποδοχή, προσπαθώντας να εναρμονίσει, όσο είναι δυνατόν, τα διαφορετικά λογιστικά πρότυπα και τις λογιστικές μεθόδους των διαφόρων χωρών. Τα πρότυπα έχουν ως κύριο στόχο την προστασία του επενδυτή και είναι περισσότερο λεπτομερή από τις λογιστικές οδηγίες (Accounting Directives) της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

Από το 1996 μέχρι σήμερα η Επιτροπή Διεθνών Λογιστικών Προτύπων (IASB) έχει προβεί σε σταδιακή και σε βάθος αναθεώρηση και ανάπτυξη των εν λόγω προτύπων. Εκτός αυτού, το 1999 η IASB οριστικοποίησε τα πρότυπα που αποτελούν το βασικό πυρήνα και είχαν συμφωνηθεί με το Διεθνή Οργανισμό Χρηματιστηριακών Συναλλαγών (International Organization of Securities Commissions – IOSCO). Τα ΔΛΠ αποτελούν ένα περιεκτικό και σταθερό, από εννοιολογική άποψη, σύνολο προτύπων χρηματοοικονομικής πληροφόρησης προσαρμοσμένο ειδικά στις ανάγκες των διεθνών επιχειρηματικών κύκλων.

Οι σκοποί της Επιτροπής (IASB) είναι:

α) να διαμορφώνει και να δημοσιεύει Λογιστικά Πρότυπα, που πρέπει να τηρούνται κατά την παρουσίαση των οικονομικών καταστάσεων καθώς και να προωθεί την παγκόσμια αποδοχή και τήρησή τους.

β) να εργάζεται για τη βελτίωση και την εναρμόνιση των κανόνων, των λογιστικών προτύπων και διαδικασιών.

Η επιτροπή έχει την πλήρη και απόλυτη αυτονομία ώστε να θέτει και να εκδίδει λογιστικά πρότυπα, χωρίς όμως να έχει και τη δύναμη να επιβάλλει διεθνή συμφωνία ή να απαιτεί συμμόρφωση προς αυτά εφόσον δεν υπερισχύουν τοπικούς κανόνες. Πολλές χώρες έχουν ήδη αποδεχτεί τα Δ.Λ.Π. και πολλές εταιρίες προετοιμάζονται για να δημοσιεύσουν τις οικονομικές τους καταστάσεις σύμφωνα με αυτά. Τα περισσότερα χρηματιστήρια του κόσμου αποδέχονται τις οικονομικές καταστάσεις εταιριών που δημοσιεύονται με βάση τα Δ.Λ.Π. και ο Διεθνής Οργανισμός Χρηματιστηριακών Συναλλαγών (IOSCO) συνέστησε το 2000 την αποδοχή χρεογράφων των εταιριών που υιοθετούν τα Δ.Λ.Π.

Ο οργανισμός αυτός έχει ως μέλη του επόπτες των κεφαλαιαγορών από όλο τον κόσμο, οι οποίοι συνεργάζονται για να προάγουν υψηλότερης ποιότητας πρότυπα με σκοπό τη διατήρηση της αγοράς σε ικανοποιητικά επίπεδα και την αποτελεσματική επιτήρηση των διεθνών συναλλαγών χρεογράφων. Ο Οργανισμός εξετάζει διαρκώς τη συμβατότητα των Δ.Λ.Π. ώστε να καθίσταται εφικτή η εισαγωγή των πολυεθνικών εταιριών που τα εφαρμόζουν στις διεθνείς κεφαλαιαγορές.

Μερικές χώρες ωστόσο, όπως οι ΗΠΑ και ο Καναδάς δεν αποδέχονται ακόμα στα χρηματιστήριά τους, εταιρίες που δημοσιεύουν οικονομικά στοιχεία μόνο με βάση τα Δ.Λ.Π.

Η Επιτροπή (IASB) έχει μέλη τα οποία υποστηρίζουν τους σκοπούς της επιτροπής, αναλαμβάνοντας τις ακόλουθες υποχρεώσεις:

α) να δημοσιεύσουν στις αντίστοιχες χώρες τους τα Δ.Λ.Π., που γίνονται αποδεκτά για δημοσίευση από το Συμβούλιο της επιτροπής

β) να εξασφαλίζουν ότι οι δημοσιευόμενες οικονομικές καταστάσεις ακολουθούν από κάθε ουσιώδη άποψη τα Δ.Λ.Π. και να γνωστοποιούν το γεγονός της συμμόρφωσης αυτής

γ) να πείθουν τις Κυβερνήσεις, τα όργανα λογιστικής τυποποίησης, τις αρχές που ελέγχουν τα χρηματιστήρια αξιών και την εμπορική και βιομηχανική κοινότητα,

ότι οι δημοσιευόμενες οικονομικές καταστάσεις πρέπει να ακολουθούν τα Δ.Λ.Π. από κάθε ουσιώδη άποψη, και να γνωστοποιούν το γεγονός της συμμόρφωσης αυτής

δ) να εξασφαλίζουν ότι οι ελεγκτές είναι ικανοποιημένοι εάν οι οικονομικές καταστάσεις ακολουθούν τα Δ.Λ.Π. από κάθε ουσιώδη άποψη

ε) να ενθαρρύνουν την αποδοχή και την τήρηση των Δ.Λ.Π., διεθνώς.

Η Ελλάδα είναι μέλος της Επιτροπής Δ.Λ.Π. και το Σώμα Ορκωτών Λογιστών (ΣΟΛ) ως ιδρυτικό μέλος τόσο της Διεθνούς Ομοσπονδίας Λογιστών (International Federation of Accountants – IFAC) όσο και της Επιτροπής Δ.Λ.Π. ανέλαβε την υποχρέωση να εισάγει, να μεταφράσει, να εκδώσει και να επιδιώξει την εφαρμογή των Δ.Λ.Π., στην Ελλάδα.

11.3. Τα λογιστικά Πρότυπα Παγκοσμίως

Η λογιστική είναι μια κοινωνική επιστήμη και το αντικείμενό της καθορίζεται μέσα από τις κοινωνικές διαδικασίες. Η ιστορία, η κουλτούρα, η θρησκεία, η πολιτική, η γεωγραφία, το νομικό σύστημα και το οικονομικό περιβάλλον, επηρεάζουν όλες τις χρηματοοικονομικές αναφορές. Για το λόγο αυτό, η εναρμόνιση με τις διεθνείς λογιστικές πρακτικές είναι εξαιρετικά δύσκολη. Στις Η.Π.Α. οι χρηματοοικονομικές καταστάσεις προετοιμάζονται προσανατολισμένες προς το συμφέρον των κατόχων χρεογράφων. Στη Γερμανία τείνουν να κυριαρχήσουν τα συμφέροντα της κυβερνητικής και φορολογικής εξουσίας. Οφείλουμε να αναγνωρίσουμε ότι δεν ασπάζονται όλες οι χώρες την ιδέα ότι η λογιστική είναι μέσο για τη διάδοση των οικονομικών στοιχείων για τη λήψη επενδυτικών και πιστωτικών αποφάσεων. Η αποτίμηση της μακροοικονομικής κατάστασης της κάθε χώρας δεν πρέπει να γίνεται με απόλυτο τρόπο, αλλά πάντοτε με συγκρίσεις. Η προσπάθεια των αναλυτών να τυποποιήσουν ορισμένα λογιστικά μεγέθη προκειμένου να είναι σύμφωνα με λογιστικά πρότυπα άλλων κρατών ενέχουν στοιχεία αυθαιρεσίας. Για την αποφυγή τέτοιου είδους αυθαιρεσιών είναι απαραίτητη η υιοθέτηση κοινών λογιστικών προτύπων. (Στουρνάρας Ιωάννης, Οικονομικός ταχυδρόμος Φ 29, 2001). Υπάρχουν τουλάχιστον 4 βασικά λογιστικά συστήματα τα οποία είναι: το Βρετανοαμερικανογερμανικό σύστημα, το Διηπειρωτικό σύστημα, το Νότιο Αμερικανικό σύστημα και το Σοσιαλιστικό σύστημα.

Το πρώτο είναι κοινό σύστημα στη Βόρεια Αμερική, την Ινδία, Αυστραλία και Αγγλία. Οι χώρες που υιοθετούν αυτό το σύστημα έχουν γενικά ανεπτυγμένες κεφαλαιαγορές.

Το δεύτερο σύστημα είναι προσφιλέσ στην Ιαπωνία και σε πολλές Ευρωπαϊκές χώρες. Τα κυβερνητικά συμφέροντα και αυτά των πιστωτών τείνουν να κυριαρχήσουν σ' αυτό το σύστημα.

Το τρίτο εφαρμόζεται στις περισσότερες χώρες της Νοτίου Αμερικής, όπου κυριαρχεί λογιστική των μεταβαλλόμενων τιμών λόγω του πληθωρισμού.

Το τέταρτο σύστημα εμφανίζεται στις σοσιαλιστικές οικονομίες όπου οι χρηματοοικονομικές αναφορές εξυπηρετούν κυρίως την κυβέρνηση.

Παρακάτω παρατίθενται μερικές ενδεικτικές διαφορές των διεθνών πρακτικών:

- Έκτακτα αποθεματικά και άλλα κρυφά εγκεκριμένα αποθεματικά
- Υπερβολική καταγραφόμενη απόσβεση
- Υποχρεώσεις για προβλέψεις συνταξιοδότησης μη αναγνωρίσιμες
- Φορολογική αναμόρφωση
- Γνωστοποίηση λογιστικών αρχών
- Μικρή σημασία στην αρχή της συνέπειας
- Κεφαλαιοποίηση υποχρεώσεων χρηματοδοτικής μίσθωσης μη παραδεκτή
- Έξοδα έρευνας και ανάπτυξης μη καταχωρούμενα στις οικονομικές καταστάσεις
- Ενοποίηση των χρηματοοικονομικών καταστάσεων και της μητρικής και της θυγατρικής εταιρίας δεν απαιτείται.

Τα Λογιστικά Πρότυπα που υιοθετούνται από την Αμερική ονομάζονται Γενικές Αποδεκτές Λογιστικές Αρχές (Generally Accounting Principles – GAAP). Πρόκειται για κανόνες λογιστικής που αναπτύσσονται εδώ και πολλά χρόνια στην Αμερική και βρίσκονται διαρκώς υπό τροποποιήσεις και αλλαγές. Οι λογιστικές αρχές αλλάζουν με σκοπό να ανταποκρίνονται στις αλλαγές και τις απαιτήσεις μιας αναπτυσσόμενης κοινωνίας. Η αποδοχή και ανάπτυξη των Γενικών Αποδεκτών Λογιστικών Αρχών έγινε πρωταρχικά από το ίδιο το λογιστικό επάγγελμα και την Αμερικάνικη Επιτροπή Χρεογράφων (Securities and Exchange Commission – SEC) και αργότερα σε

μικρότερη κλίμακα από το Αμερικάνικο Λογιστικό Ινστιτούτο (American Accounting Association – AAA).

Σήμερα το λογιστικό σώμα που ρυθμίζει τα Αμερικάνικα πρότυπα είναι το Χρηματοοικονομικό Λογιστικό Συμβούλιο Προτύπων (Financial Accounting Standards Board - FASB), το οποίο αποτελείται από επτά μέλη αντιπροσώπους διαφορετικών οικονομικών ομάδων.

Οι παρακάτω πίνακες δείχνουν το μέγεθος της παγκοσμιοποιημένης κεφαλαιαγοράς και τονίζουν την ανάγκη για την ανάπτυξη ενός ενιαίου και παγκοσμίως αποδεκτού συστήματος λογιστικών προτύπων.

Πίνακας 1. Αριθμός εγχώριων και ξένων εταιρειών σε διάφορα Χρηματιστήρια του κόσμου

ΕΥΡΩΠΗ, ΑΦΡΙΚΗ, ΜΕΣΗ ΑΝΑΤΟΛΗ			
ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΟ	ΣΥΝΟΛΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΤΑΙΡΕΙΩΝ	ΕΓΧΩΡΙΕΣ ΕΤΑΙΡΕΙΕΣ	ΞΕΝΕΣ ΕΤΑΙΡΕΙΕΣ
Αθήνα	356	356	0
Άμστερνταμ	387	233	154
Βαρκελώνη	496	492	4
Βαρσοβία	221	221	0
Βιέννη	114	97	17
Μπιλμπάο	275	273	2
Βρυξέλες	278	159	119
Γερμανία	9017	1043	7974
Γιοχάνεσμπουργκ	668	652	16
Ελβετία	412	239	173
Ελσίνκι	150	147	3
Ιρλανδία	103	84	19
Ιταλία	270	264	6
Κοπεγχάγη	243	233	10
Λισσαβόνα	125	125	0
Λιουμπλιάνα	130	130	0
Λονδίνο	2791	2292	499
Λουξεμβούργο	274	50	224
Μαδρίτη	727	723	4
Όσλο	215	195	20
Παρίσι	1144	968	176
Στοκχόλμη	300	277	23
Τεχεράνη	295	295	0

Πηγή: www.nyse.com

Πίνακας 2. Ξένες εταιρείες εισηγμένες στο Χρηματιστήριο της Νέας Υόρκης, 16 Μαρτίου 2004

ΧΩΡΑ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΤΑΙΡΕΙΩΝ	ΧΩΡΑ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΤΑΙΡΕΙΩΝ
Αργεντινή	11	Ιαπωνία	13
Αυστραλία	9	Τζέρσεϋ	1
Μπαχάμες	2	Κορέα	4
Βερμούδες	10	Λιβερία	1
Βραζιλία	21	Λουξεμβούργο	2
Καναδάς	69	Μεξικό	28
Νήσοι Κέιμαν	5	Ολλανδία	16
Χιλή	23	Ολλανδικές Αντίλλες	2
Κίνα	9	Νέα Ζηλανδία	2
Κολομβία	2	Νορβηγία	5
Δανία	2	Παναμάς	3
Αγ. Δομίνικος	1	Περού	4
Φινλανδία	3	Φιλιππίνες	1
Γαλλία	17	Πορτογαλία	3
Γερμανία	10	Πουέρτο Ρίκο	5
Γκάνα	1	Ρωσία	3
Ελλάδα	2	Σιγκαπούρη	4
Γκουέρνεσεϋ	1	Νότιος Αφρική	3
Χονγκ – Κονγκ, Κίνα	10	Ισπανία	6
Ουγγαρία	1	Σουηδία	2
Ινδία	1	Ελβετία	4
Ινδονησία	3	Ταϊβάν	1
Ιρλανδία	5	Turks & Caicos	1
Ισραήλ	5	Αγγλία	50
Ιταλία	12	Βενεζουέλα	3
	52 χώρες	402 εταιρείες	

Πηγή: www.nyse.com

11.4. Τα διεθνή Λογιστικά Πρότυπα

Τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα κατά το 2001 αριθμούνται μέχρι το Ν° 41 και εμφανίζονται στον παρακάτω πίνακα με τη σειρά που πρωτοεμφανίστηκαν. Τα Δ.Λ.Π. που βρίσκονται σήμερα σε ισχύ απαριθμούνται σε 33, δεδομένου ότι τα Ν° 3,4,5,6,9,13 και 25 έχουν καταργηθεί και ότι το Ν° 41 ισχύει από το 2003. Επίσης το Δ.Λ.Π. 15 πρόκειται να καταργηθεί.

1.	PRESENTATION OF FINANCIAL STATEMENTS	ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ
2.	INVENTORIES	ΑΠΟΘΕΜΑΤΑ
3.	ΚΑΤΑΡΓΗΘΗΚΕ ΑΠΟ ΤΑ Δ.Λ.Π. 27 & 28	
4.	ΚΑΤΑΡΓΗΘΗΚΕ (DEPRECIATION ACCOUNTING)	
5.	ΚΑΤΑΡΓΗΘΗΚΕ ΑΠΟ ΤΟ Δ.Λ.Π. 1	
6.	ΚΑΤΑΡΓΗΘΗΚΕ ΑΠΟ ΤΟ Δ.Λ.Π. 15	
7.	CASH FLOW STATEMENTS	ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ ΤΑΜΕΙΑΚΩΝ ΡΟΩΝ
8.	NET PROFIT OR LOSS FOR THE PERIOD, FUNDAMENTAL ERRORS AND CHANGES IN ACCOUNTING POLICIES	ΚΑΘΑΡΟ ΚΕΡΔΟΣ Ή ΖΗΜΙΑ ΧΡΗΣΕΩΣ ΒΑΣΙΚΑ ΛΑΘΗ ΚΑΙ ΜΕΤΑΒΟΛΕΣ ΣΤΙΣ ΛΟΓΙΣΤΙΚΕΣ ΜΕΘΟΔΟΥΣ
9.	ΚΑΤΑΡΓΗΘΗΚΕ (RESEARCH AND DEVELOPMENT)	
10.	EVENTS AFTER THE BALANCE SHEET DATE	ΕΝΔΕΧΟΜΕΝΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ ΠΟΥ ΣΥΜΒΑΙΝΟΥΝ ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ ΤΟΥ ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟΥ
11.	CONSTRUCTION CONTRACTS	Η ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ ΤΩΝ ΣΥΜΒΑΣΕΩΝ ΚΑΤΑΣΚΕΥΗΣ ΕΡΓΩΝ
12.	INCOME TAXES	Η ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ ΤΟΥ ΦΟΡΟΥ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ
13.	ΚΑΤΑΡΓΗΘΗΚΕ ΑΠΟ ΤΟ Δ.Λ.Π. 1	
14.	SEGMENT REPORTING	ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ ΚΑΤΑ ΤΜΗΜΑ
15.	INFORMATION REFLECTING THE EFFECTS OF CHANGING PRICES	ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ ΠΟΥ ΑΝΤΑΝΑΚΛΟΥΝ ΤΙΣ ΕΠΙΔΡΑΣΕΙΣ ΑΠΟ ΤΙΣ ΜΕΤΑΒΟΛΕΣ ΤΩΝ ΤΙΜΩΝ
16.	PROPERTY, PLANT AND EQUIPMENT (ΠΕΡΙΛΑΜΒΑΝΕΙ ΑΝΑ-ΘΕΩΡΗΣΕΙΣ ΤΟΥ 1998)	ΕΝΣΩΜΑΤΕΣ ΑΚΙΝΗΤΟΠΟΙΗΣΕΙΣ
17.	LEASES	ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΙΚΕΣ ΜΙΣΘΩΣΕΙΣ
18.	REVENUE	ΕΣΟΔΑ
19.	EMPLOYEE BENEFITS	ΠΑΡΟΧΕΣ ΣΤΟ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ
20.	ACCOUNTING FOR GOVERNMENT GRANTS AND DISCLOSURE OF GOVERNMENT ASSISTANCE	Η ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ ΤΩΝ ΚΡΑΤΙΚΩΝ ΕΠΙΧΟΡΗΓΗΣΕΩΝ ΚΑΙ Η

		ΑΠΟΚΑΛΥΨΗ ΚΡΑΤΙΚΩΝ ΠΑΡΟΧΩΝ
21.	21 THE EFFECTS OF CHANGES IN FOREIGN EXCHANGE RATES	Η ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ ΤΩΝ ΕΠΙΔΡΑΣΕΩΝ ΑΠΟ ΤΙΣ ΜΕΤΑΒΟΛΕΣ ΣΤΙΣ ΣΥΝΑΛΛΑΓΜΑΤΙΚΕΣ ΙΣΟΤΙΜΙΕΣ
22.	BUSINESS COMBINATIONS (ΚΑΤΑΡΓΗΘΗΚΕ)	ΕΝΟΠΟΙΗΣΕΙΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ
23.	BORROWING COSTS	ΚΟΣΤΗ ΔΑΝΕΙΣΜΟΥ
24.	RELATED PARTY DISCLOSURES	ΓΝΩΣΤΟΠΟΙΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΙΣ ΣΥΓΓΕΝΕΙΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ
25.	ΚΑΤΑΡΓΗΘΗΚΕ (ACCOUNTING FOR INVESTMENTS)	
26.	ACCOUNTING AND REPORTING BY RETIREMENT BENEFIT PLANS	ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ ΑΠΕΙΚΟΝΙΣΗ ΚΑΙ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΩΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΠΑΡΟΧΩΝ ΣΥΝΤΑΞΙΟΔΟΤΗΣΗΣ
27.	CONSOLIDATED FINANCIAL STATEMENTS	ΕΝΟΠΟΙΗΜΕΝΕΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ ΚΑΙ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ ΤΩΝ ΣΥΜΜΕΤΟΧΩΝ ΣΕ ΘΥΓΑΤΡΙΚΕΣ ΕΤΑΙΡΕΙΕΣ
28.	INVESTMENTS IN ASSOCIATES (ΠΕΡΙΛΑΜΒΑΝΕΙ ΑΝΑΘΕΩΡΗΣΕΙΣ ΤΟΥ 1998)	Η ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ ΤΩΝ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ ΣΕ ΣΥΓΓΕΝΕΙΣ ΕΤΑΙΡΕΙΕΣ
29.	FINANCIAL REPORTING IN HYPERINFLATIONARY ECONOMIES	ΟΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ ΣΕ ΥΠΕΡΠΛΗΘΩΡΙΣΤΙΚΕΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΕΣ
30.	DISCLOSURES IN THE FINANCIAL STATEMENTS OF BANKS AND SIMILAR FINANCIAL INSTITUTIONS	ΓΝΩΣΤΟΠΟΙΗΣΕΙΣ ΜΕ ΤΙΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ ΤΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΠΑΡΟΜΟΙΩΝ ΧΡΗΜΑΤΟΠΙΣΤΩΤΙΚΩΝ ΙΔΡΥΜΑΤΩΝ
31.	FINANCIAL REPORTING OF INTERESTS IN JOINT VENTURES (ΠΕΡΙΛΑΜΒΑΝΕΙ ΑΝΑΘΕΩΡΗΣΕΙΣ ΤΟΥ 1998)	ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΣΕ ΚΟΙΝΟΠΡΑΞΙΕΣ
32.	FINANCIAL INSTRUMENTS: DISCLOSURE AND PRESENTATION	ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΕΡΓΑΛΕΙΑ: ΓΝΩΣΤΟΠΟΙΗΣΗ ΚΑΙ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ
33.	EARNINGS PER SHARE	ΚΕΡΔΗ ΑΝ ΜΕΤΟΧΗ
34.	INTERIM FINANCIAL REPORTING	ΕΝΔΙΑΜΕΣΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ
35.	DISCONTINUING OPERATIONS	ΔΙΑΚΟΠΤΟΜΕΝΕΣ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΕΙΣ
36.	IMPAIRMENT OF ASSETS	ΑΠΟΜΕΙΩΣΗ ΑΞΙΑΣ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΚΩΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ
37.	PROVISIONS, CONTINGENT LIABILITIES AND	ΠΡΟΒΛΕΨΕΙΣ

	CONTINGENT ASSETS	ΕΝΔΕΧΟΜΕΝΕΣ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΚΑΙ ΕΝΔΕΧΟΜΕΝΕΣ ΑΠΑΙΤΗΣΕΙΣ
38.	INTANGIBLE ASSETS	ΑΨΛΑ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ
39.	FINANCIAL INSTRUMENTS: RECOGNITION AND MEASUREMENT (ΣΕ ΙΣΧΥ ΑΠΟ 1/1/2001)	ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΕΡΓΑΛΕΙΑ ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ ΚΑΙ ΜΕΤΡΗΣΗ
40.	INVESTMENT PROPERTY (ΣΕ ΙΣΧΥ ΑΠΟ 1/1/2003)	ΚΥΡΙΟΤΗΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ
41.	AGRICULTURE (ΣΕ ΙΣΧΥ ΑΠΟ 1/1/2003)	ΓΕΩΡΓΙΑ (AGRICULTURE)

11.5. Πλαίσιο κατάρτισης και παρουσιάσεως των οικονομικών καταστάσεων

Η επιτροπή Διεθνών Λογιστικών Προτύπων (International Accounting Standards Committee – IASC) επιδιώκει να ελαχιστοποιήσει τις διαφορές ανάμεσα στα διάφορα εθνικά λογιστικά πρότυπα, αναζητώντας να εναρμονίσει τους κανόνες, τα λογιστικά πρότυπα και τις διαδικασίες που σχετίζονται με την κατάρτιση και την παρουσίαση των οικονομικών καταστάσεων. Η πληροφόρηση που πρέπει να παρέχουν οι οικονομικές καταστάσεις για τη λήψη οικονομικών αποφάσεων, αποτελεί ένα ιδιαίτερο λόγο για μεγαλύτερη εναρμόνιση.

Το Συμβούλιο της IASC πιστεύει ότι οι οικονομικές καταστάσεις που κατάρτιζονται για τον προαναφερόμενο σκοπό, ανταποκρίνονται στις κοινές ανάγκες των περισσότερων χρηστών. Και αυτό συμβαίνει γιατί σχεδόν όλοι οι χρήστες λαμβάνουν οικονομικές αποφάσεις, προκειμένου π.χ.

- i.** να αποφασίσουν πότε θα αγοράσουν, θα κρατήσουν ή θα πωλήσουν μια επένδυση σε μετοχές ή άλλες συμμετοχές,
- ii.** να εκτιμήσουν την επιμέλεια και υπευθυνότητα της διοικήσεως,
- iii.** να εκτιμήσουν τη δυνατότητα της επιχειρήσεως να πληρώνει και να παρέχει άλλα οφέλη στους εργαζομένους της,
- iv.** να εκτιμήσουν την εξασφάλιση των δανείων που εκδόθηκαν στην επιχείρηση,
- v.** να προσδιορίσουν τη φορολογική πολιτική,

- vi. να προσδιορίσουν τα διανεμητέα κέρδη και μερίσματα,
- vii. να καταρτίσουν και χρησιμοποιήσουν στατιστικές εθνικού εισοδήματος,
- viii. να ρυθμίσουν τις δραστηριότητες της επιχειρήσεως,

11.5.1. Πεδίο εφαρμογής

Το πλαίσιο ασχολείται με:

- Το σκοπό των οικονομικών καταστάσεων,
- Τα ποιοτικά χαρακτηριστικά που καθορίζουν τη χρησιμότητα των πληροφοριών της οικονομικής κατάστασης,
- Τον προσδιορισμό, την απεικόνιση και την αποτίμηση των στοιχείων από τα οποία συγκροτούνται οι οικονομικές καταστάσεις,
- Τις έννοιες του κεφαλαίου και της διατηρήσεώς του.

11.5.2. Γενικά

Στόχος

Βελτίωση της συγκρισιμότητας των οικονομικών καταστάσεων που καταρτίζουν οι εισηγμένες σε χρηματιστηριακή αγορά της ΕΕ επιχειρήσεις, προκειμένου να διευκολυνθεί η αξιολόγησή τους σε μια ολοκληρωμένη χρηματιστηριακή αγορά.

Πρόταση

Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και της Συμβουλίας της 13^{ης} Φεβρουαρίου 2001 σχετικά με την εφαρμογή διεθνών λογιστικών προτύπων ([ΟΜ (201) 80 τελικό – Επίσημη Εφημερίδα C 154E της 29^{ης}.05.2001].

11.5.3. Συνοπτικά

Ιστορικό

Στην ανακοίνωση της Επιτροπής που εκδόθηκε στις 13 Ιουνίου 2000 με τίτλο «Στρατηγική χρηματοοικονομικής πληροφόρησης της ΕΕ: η μελλοντική πορεία» προτεινόταν να καταστεί υποχρεωτικό για όλες τις κοινοτικές επιχειρήσεις που είναι εισηγμένες σε οργανωμένη αγορά της ΕΕ να καταρτίζουν υποχρεωτικά τους ενοποιημένους λογαριασμούς τους, σύμφωνα με τα διεθνή λογιστικά πρότυπα καλούμενα “International Accounting Standards” (IAS), δηλαδή τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα (ΔΛΠ), μέχρι το 2005. Στις 17 Ιουλίου, το Συμβούλιο ECOFIN χαιρέτησε την ανακοίνωση του Ιουνίου 2000 και τόνισε στα πορίσματά του ότι η συγκρισιμότητα των οικονομικών καταστάσεων των εισηγμένων επιχειρήσεων, πιστωτικών ιδρυμάτων και ασφαλιστικών

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 12°

Η υποχρέωση καταρτίσεως ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων

12.1. Ελληνική Νομοθεσία

Σύμφωνα με την Ελληνική νομοθεσία οι κατηγορίες επιχειρήσεων που υπόκεινται σε ενοποίηση των οικονομικών τους καταστάσεων έχουν ως εξής:

- 1)** Η εκάστοτε μητρική επιχείρηση καθώς και όλες οι θυγατρικές της. Επιπλέον οι θυγατρικές εταιρείες των θυγατρικών της, ανεξάρτητα από την έδρα των θυγατρικών αυτών επιχειρήσεων, όταν είτε η μητρική επιχείρηση, είτε μία ή περισσότερες θυγατρικές της επιχειρήσεις, έχουν την εταιρική μορφή της ανώνυμης εταιρείας, ή της εταιρείας περιορισμένης ευθύνης, ή της ετερόρρυθμης κατά μετοχές εταιρείας (αρ. 90 παρ. 2). Πρέπει να τονίσουμε, ότι η έννοια της υποκείμενης σε ενοποίηση θυγατρικής εταιρείας δεν περιορίζεται στον δεύτερο βαθμό, αλλά προχωρεί απεριόριστα, δεδομένου ότι κατά την έβδομη οδηγία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (αρ. 3 παρ. 2) προς την οποία προσαρμόσθηκε η ελληνική νομοθεσία, κάθε επιχείρηση που είναι θυγατρική μιας θυγατρικής επιχείρησης λογίζεται θυγατρική της μητρικής επιχείρησης η οποία είναι επικεφαλής των επιχειρήσεων που υπόκεινται σε ενοποίηση.
- 2)** Σε ενοποίηση υπόκειται επίσης κάθε επιχείρηση που υπόκειται στο Ελληνικό δίκαιο εφόσον:
 - Η επιχείρηση αυτή, καθώς και μία ή περισσότερες επιχειρήσεις με τις οποίες δεν συνδέεται με σχέση μητρικής – θυγατρικής έχουν τεθεί υπό ενιαία διεύθυνση κατόπιν συμβάσεως που έχει συναφθεί με την πρώτη επιχείρηση, ή σύμφωνα με τους όρους του καταστατικού τους, ή
 - Τα διοικητικά, διαχειριστικά, ή εποπτικά όργανα της επιχείρησης αυτής, καθώς και μιας ή περισσότερων επιχειρήσεων με τις οποίες δεν συνδέεται με σχέση μητρικής – θυγατρικής αποτελούνται από τα

ίδια πρόσωπα που ασκούν καθήκοντα κατά τη διάρκεια της χρήσης και μέχρι την κατάρτιση των ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων.

Και στις παραπάνω περιπτώσεις για να είναι υποκείμενες σε ενοποίηση οι επιχειρήσεις, θα πρέπει μια ή περισσότερες απ' αυτές να έχει τη μορφή της Α.Ε., Ε.Π.Ε., ή Ε.Μ.Ε. (αρ. 96, παρ. 1 και 2).

Κατά το νόμο οι διατάξεις που εφαρμόζονται για την ενοποίηση των οικονομικών καταστάσεων των επιχειρήσεων εφαρμόζονται, με ορισμένες εξαιρέσεις, και για την ενοποίηση των οικονομικών καταστάσεων των επιχειρήσεων.

12.2. Ποιες επιχειρήσεις έχουν την υποχρέωση καταρτίσεως ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων (και ενοποιημένες έκθεσης διαχειρίσεως)

Το θέμα της παραγράφου αυτής είναι διαφορετικό από το θέμα της προηγούμενης παραγράφου. Συγκεκριμένα το θέμα της παραγράφου αυτής είναι το εξής: με την προϋπόθεση ότι υπάρχουν δύο ή περισσότερες επιχειρήσεις, των οποίων οι οικονομικές καταστάσεις, με βάση τις σχέσεις που αναφέραμε στην προηγούμενη παράγραφο, υπόκειται σε ενοποίηση, ποια από τις δύο ή περισσότερες αυτές επιχειρήσεις έχει την υποχρέωση να καταρτίσει τις ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις (ενοποιημένο ισολογισμό, ενοποιημένα αποτελέσματα χρήσεως, προσάρτημα) και ενοποιημένη έκθεση διαχειρίσεως του ομίλου;

Η απάντηση στο παραπάνω ερώτημα είναι ότι την υποχρέωση που αναφέραμε έχει:

1. Η μητρική, όταν υπάρχει σχέση μητρικής – θυγατρικής (ή θυγατρικών). Για να είναι όμως μια μητρική υποχρεωμένη να καταρτίσει τις ενοποιημένες καταστάσεις και την έκθεση διαχειρίσεως του ομίλου, θα πρέπει να συντρέχουν οι εξής προϋποθέσεις:

- Η μητρική να διέπεται από το ελληνικό δίκαιο.

- Η μητρική ή μια ή περισσότερες από τις θυγατρικές της να έχουν μια από τις τρεις εταιρικές μορφές που αναφέραμε στην προηγούμενη παράγραφο (Α.Ε, Ε.Π.Ε., ή Ε.Μ.Ε.).
- Το σύνολο των υποκείμενων σε ενοποίηση επιχειρήσεων να υπερβαίνουν τα όρια των δύο από τα παρακάτω τρία κριτήρια, με βάση τις τελευταίες ετήσιες οικονομικές καταστάσεις τους. Τα τρία κριτήρια είναι τα εξής:
 - Σύνολο ισολογισμού €3.700.000.
 - Καθαρός κύκλος εργασιών € 7.400.000.
 - Μέσος όρος προσωπικού που απασχολήθηκε κατά τη διάρκεια της χρήσης, 500 άτομα. Όταν μια από τις υποκείμενες σε ενοποίηση επιχειρήσεις είναι εταιρεία και αξιόγραφα εκδόσεως της έχουν εισαχθεί σε χρηματιστήριο αξιών, που λειτουργεί σε Κράτος – Μέλος της ΕΟΚ, η υποχρέωση για κατάρτιση ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων υφίσταται ανεξάρτητα από το αν υπάρχουν οι προϋποθέσεις των παραπάνω ορίων.

2. Η μεγαλύτερη επιχείρηση, σε περίπτωση που δεν υπάρχει σχέση μητρικής – θυγατρικής, αλλά δύο ή περισσότερες επιχειρήσεις έχουν τεθεί υπό ενιαία διεύθυνση (κατόπιν συμβάσεως ή σύμφωνα με τους όρους του καταστατικού τους), ή τα διοικητικά, διαχειριστικά ή εποπτικά όργανά τους αποτελούνται κατά πλειοψηφία από τα ίδια πρόσωπα που ασκούν καθήκοντα.

Κριτήριο για τον καθορισμό της μεγαλύτερης επιχείρησης αποτελεί το σύνολο του ενεργητικού κάθε επιχείρησης από τις συγκρινόμενες, υπολογιζόμενο με βάση το άθροισμα των στοιχείων Α έως και Ε του ενεργητικού του υποδείγματος του Ε.Γ.Λ.Σ. Οι λοιπές επιχειρήσεις που χαρακτηρίζονται ως μικρότερες υποχρεούνται να παρέχουν τις αναγκαίες πληροφορίες στην επιχείρηση που ως μεγαλύτερη καταρτίζει τις ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις, την ίδια δε υποχρέωση έχουν οι θυγατρικές, στην περίπτωση που η υποχρέωση καταρτίσεως ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων προκύπτει από την ύπαρξη σχέσεως μητρικής – θυγατρικής.

12.3. Απαλλαγή από την υποχρέωση καταρτίσεως ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων

Στον νόμο αναφέρονται εξαντλητικά οι περιπτώσεις στις οποίες παρέχεται απαλλαγή από την υποχρέωση καταρτίσεως ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων. Παρακάτω αναφέρουμε μερικές από τις περιπτώσεις αυτές:

α) Απαλλάσσεται η μητρική ανώνυμη εταιρεία επενδύσεων – χαρτοφυλακίου ή διαχειρίσεως αμοιβαίων κεφαλαίων, εφόσον:

- Κατά τη διάρκεια της χρήσεως δεν είχε άμεση ή έμμεση ανάμειξη στη διοίκηση της θυγατρικής επιχειρήσεως
- Δεν άσκησε το δικαίωμα ψήφου κατά το διορισμό οργάνων της θυγατρικής, που αναφέρει ο νόμος, κατά τη διάρκεια της χρήσεως, καθώς και των πέντε προηγούμενων χρήσεων (ο νόμος επίσης προβλέπει υπό ποιες προϋποθέσεις εξακολουθεί η απαλλαγή, παρά την άσκηση του δικαιώματος αυτού),
- Έχει χορηγήσει δάνεια μόνο σε επιχειρήσεις στις οποίες έχει συμμετοχή,
- Η εξακρίβωση των προηγούμενων προϋποθέσεων γίνεται από τον Υπουργό Εμπορίου, που παρέχει και την απαλλαγή.

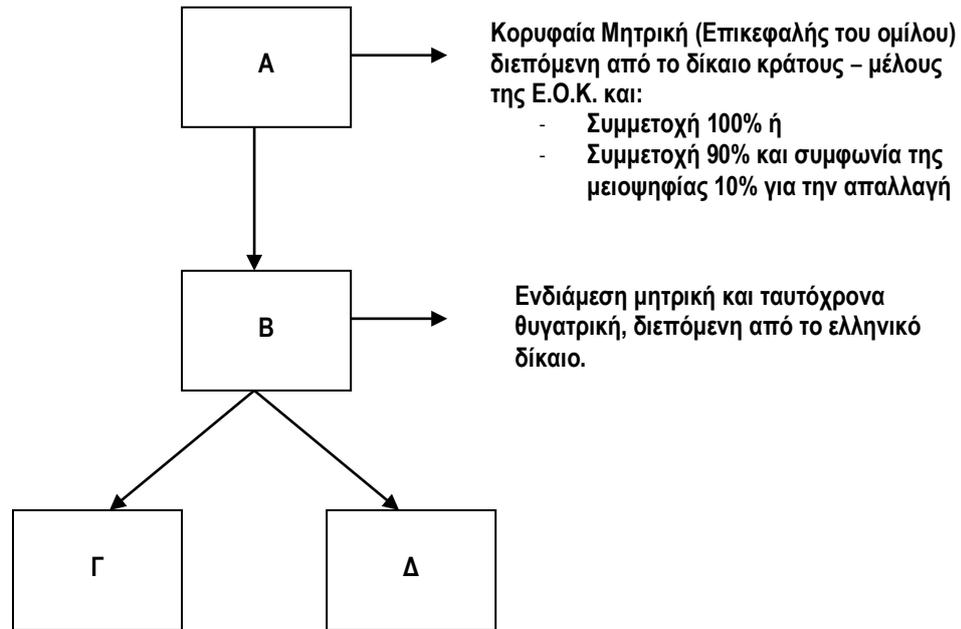
β) Απαλλάσσεται η μητρική επιχείρηση όταν το σύνολο των υποκείμενων σε ενοποίηση επιχειρήσεων δεν υπερβαίνει τα όρια των δύο από τα τρία κριτήρια που αναφέραμε στην προηγούμενη παράγραφο (3.700.000€, 7.400.00€, 500 άτομα).

γ) Απαλλάσσεται η μητρική επιχείρηση που διέπεται από το ελληνικό δίκαιο και ταυτόχρονα είναι η ίδια θυγατρική επιχείρηση, εφόσον η μητρική της επιχείρηση διέπεται από το δίκαιο Κράτους – μέλους της ΕΟΚ στις εξής περιπτώσεις:

- Η μητρική επιχείρηση είναι κάτοχος όλων των μετοχών ή μεριδίων της απαλλασσόμενης επιχείρησης, ή
- Η μητρική επιχείρηση κατέχει το 90% τουλάχιστον των μετοχών ή μεριδίων της απαλλασσόμενης επιχείρησης και οι λοιποί μέτοχοι ή εταίροι της ενέκριναν την απαλλαγή.

Εφόσον μια μητρική εντάσσεται σε μια από τις παραπάνω δύο περιπτώσεις, η απαλλαγή της επέρχεται μόνον εφόσον συντρέχουν οι προϋποθέσεις που ορίζει ο νόμος.

Η παραπάνω περίπτωση (γ) μπορεί να αποδοθεί σχηματικά ως εξής:

Αν η ενδιάμεση μητρική – θυγατρική Β δεν υπάγεται σε μια από τις παραπάνω 2 περιπτώσεις (9κατοχή του 100% ή του 90% του κεφαλαίου και έγκριση της απαλλαγής από το 10%), μπορεί να απαλλαγεί από την υποχρέωση ενοποίησης, εφόσον το 10% τουλάχιστον του καλυφθέντος κεφαλαίου της απαλλασσόμενης επιχείρησης δεν έχει ζητήσει, το αργότερο έξι μήνες πριν από το τέλος της χρήσεως, την κατάρτιση ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων και εφόσον συντρέχουν και οι άλλες προϋποθέσεις που ορίζει ο νόμος.

Τέλος, αν η ενδιάμεση μητρική Β υπάγεται σε μια από τις παραπάνω 2 περιπτώσεις, αλλά η κορυφαία μητρική Α δεν διέπεται από το δίκαιο Κράτους – Μέλους, μπορεί και πάλι να απαλλαγεί από την υποχρέωση ενοποίησης, υπό προϋποθέσεις που θέτει επίσης ο νόμος.

12.4. Σε ποιες περιπτώσεις μια επιχείρηση μπορεί να μη συμπεριληφθεί στην ενοποίηση (Δυνητική εξαίρεση)

Οι περιπτώσεις αυτές απαριθμούνται στο νόμο. Συγκεκριμένα μια επιχείρηση μπορεί να μην συμπεριληφθεί στην ενοποίηση, στις εξής περιπτώσεις:

1. Όταν παρουσιάζει επουσιώδης ενδιαφέρον σε σχέση με τον επιδιωκόμενο με την ενοποίηση σκοπό, που είναι η εμφάνιση της πραγματικής εικόνας της περιουσιακής διάρθρωσης, της χρηματοοικονομικής θέσης και των αποτελεσμάτων χρήσης του συνόλου των επιχειρήσεων που περιλαμβάνονται στην ενοποίηση,
2. όταν συντρέχει μια ή περισσότερες από τις παρακάτω περιπτώσεις:
 - Αυστηροί και διαρκείς περιορισμοί που θίγουν ουσιαστικά την άσκηση από την μητρική επιχείρηση των δικαιωμάτων της στην περιουσία ή στη διαχείριση της προς ενοποίησης επιχείρησης, ή την άσκηση της ενιαίας διεύθυνσης (όταν πρόκειται για επιχείρηση που έχει τεθεί υπό ενιαία διεύθυνση).
 - Οι απαραίτητες πληροφορίες για την κατάρτιση των ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων δεν είναι δυνατόν να συγκεντρωθούν χωρίς δυσανάλογα έξοδα ή αδικαιολόγητες καθυστερήσεις.
 - Οι μετοχές ή τα μερίδια της προς ενοποίηση επιχείρησης κατέχονται με αποκλειστικό σκοπό τη μεταγενέστερη μεταβίβασή τους (στην περίπτωση αυτή, ελλείπει ουσιώδες στοιχείο της έννοιας της συμμετοχής).

Τέλος, πρόσθετη περίπτωση δυνατότητας να μη συμπεριληφθεί μια επιχείρηση στην ενοποίηση προβλέπει το αρ. 99.

12.5. Σε ποια περίπτωση μια επιχείρηση δεν πρέπει να περιλαμβάνεται στην ενοποίηση (Υποχρεωτική εξαίρεση)

Κατά το νόμο, μια ή περισσότερες από τις επιχειρήσεις που υπόκειται σε ενοποίηση δεν πρέπει να περιλαμβάνονται στην ενοποίηση, όταν ασκούν

δραστηριότητες τόσο διαφορετικές, ώστε η ενσωμάτωσή τους στις ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις να έρχεται σε αντίθεση με την επιβαλλόμενη υποχρέωση εμφανίσεως της πραγματικής εικόνας των επιχειρήσεων του ομίλου. Σ' αυτήν δηλ. την περίπτωση η ενοποίηση θα αλλοίωνε την πραγματική εικόνα του ομίλου. Ο ίδιος όμως ο νόμος διευκρινίζει, ότι το γεγονός και μόνο, ότι οι προς ενοποίηση επιχειρήσεις είναι άλλες βιομηχανικές άλλες εμπορικές και άλλες επιχειρήσεις παροχής υπηρεσιών, ή ότι αυτές οι επιχειρήσεις ασκούν βιομηχανικές ή εμπορικές δραστηριότητες για διαφορετικά προϊόντα, ή παρέχουν διαφορετικές υπηρεσίες, δεν αποτελεί λόγο αποκλεισμού των επιχειρήσεων αυτών από την ενοποίηση.

Έτσι π.χ. κρίνεται, ότι αν μια τραπεζική επιχείρηση συμμετέχει σε δύο θυγατρικές εταιρίες, εκ των οποίων η μία βιομηχανική και η άλλη ασφαλιστική, δεν πρέπει να γίνει ενοποίηση των οικονομικών τους καταστάσεων, δεδομένου ότι οι επιχειρήσεις αυτές έχουν τελείως διαφορετική περιουσιακή διάρθρωση ή χρηματοοικονομική θέση κ.τ.λ.: η βιομηχανική επιχείρηση είναι εντάσεως παγίων, έχει διαφορετική σχέση ιδίων προς ξένα κεφάλαια σε σχέση με τις άλλες δύο επιχειρήσεις, έχει μεγάλο ύψος αποθεμάτων κ.ο.κ. Είναι προφανές, ότι η συνολική εικόνα που θα αναδυόταν από μια ενδεχόμενη ενοποίηση στην περίπτωση αυτή, θα ήταν εξαιρετικά συγκεχυμένη, δεν θα ήταν δυνατό να χρησιμοποιηθεί για αναλύσεις ή για συναγωγή συμπερασμάτων, ούτε θα εξυπηρετούσε τις πληροφοριακές ανάγκες των μετοχών ή των άλλων χρηστών των ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων. Τις ίδιες ή ανάλογες σκέψεις θα μπορούσε να κάνει κανείς, στην περίπτωση που σ' έναν όμιλο εμπορικών επιχειρήσεων περιλαμβανόταν και μια μεγάλη ξενοδοχειακή επιχείρηση με αξία γηπέδων, κτισμάτων κ.λπ. πολλαπλάσιας της αξίας των παγίων όλων των άλλων επιχειρήσεων.

Αντίθετα, δραστηριότητες όπως leasing, factoring, διαχείριση αμοιβαίων κεφαλαίων, διαχείριση υπηρεσιών πληροφορικής, ή άλλες παρόμοιες δραστηριότητες μπορούν να θεωρηθούν ότι αποτελούν δευτερεύουσες υπηρεσίες ή άμεση προέκταση της τραπεζικής δραστηριότητας. Επομένως σ' ένα όμιλο επιχειρήσεων, που αποτελείται από τραπεζική επιχείρηση ή επιχειρήσεις, και επιχειρήσεις που επιδίδονται στις παραπάνω δραστηριότητες, δεν θα υπήρχε αντίρρηση για την ενοποίηση των οικονομικών τους καταστάσεων, εφόσον συντρέχουν και οι άλλες προϋποθέσεις του νόμου (πρβλ. και Οδηγία 86/635/ΕΟΚ για τους ετήσιους και

ενοποιημένους λογαριασμούς των τραπεζών και άλλων χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων).

Εντούτοις, το Δ.Λ.Π. 27 «Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις και Απεικόνιση των Συμμετοχών σε θυγατρικές Επιχειρήσεις», σε αντίθεση με όσα αναφέραμε στην παράγραφο αυτή (που απορρέουν από τις διατάξεις της 7^{ης} οδηγίας της ΕΟΚ και της προσαρμοσμένης προς αυτήν εταιρικής μας νομοθεσίας), θεωρεί μη δικαιολογημένη την εξαίρεση από την ενοποίηση θυγατρικών επιχειρήσεων που ασκούν διαφορετική δραστηριότητα. Το επιχείρημα του Δ.Λ.Π. είναι ότι με την υπαγωγή και αυτών των επιχειρήσεων στην ενοποίηση παρέχεται καλύτερη πληροφόρηση, δεδομένου ότι η διαφορά στις επιχειρηματικές δραστηριότητες μπορεί να υπερκερασθεί με την παροχή συμπληρωματικών πληροφοριών στο ενοποιημένο προσάρτημα. Βλέπει έτσι κανείς δύο διαμετρικά αντίθετες απόψεις στο ίδιο θέμα, τονίζεται όμως, ότι η άποψη που ενσωματώθηκε στη νομοθεσία μας είναι αυτή που αναπτύξαμε (υποχρεωτική εξαίρεση) και που αποτελεί προς την 7^η Οδηγία της Ε.Ο.Κ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 13°

Η τεχνική κατάρτισης ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων

13.1. Γενικά

Όπως έχει ήδη αναφερθεί, οι ενοποιημένες οικονομικές αποτελούνται από:

- τον ενοποιημένο ισολογισμό
- την ενοποιημένη κατάσταση αποτελεσμάτων και
- το ενοποιημένο προσάρτημα, το οποίο περιλαμβάνει διευκρινήσεις και πληροφορίες οι οποίες συμπληρώνουν τις πληροφορίες, που παρέχονται από τις δύο προηγούμενες καταστάσεις.

Οι παραπάνω τρεις καταστάσεις αποτελούν κατά το νόμο ενιαίο σύνολο και συνοδεύονται από την ενοποιημένη έκθεση διαχείρισης. Το περιεχόμενο του ενοποιημένου προσαρτήματος και της ενοποιημένης έκθεσης διαχείρισης προσδιορίζεται από το νόμο, ενώ η κατάρτιση και η κατανόηση των δύο αυτών εγγράφων δεν απαιτεί γνώσεις του μηχανισμού των λογιστικών εγγραφών. Αντίθετα η κατάρτιση του ενοποιημένου ισολογισμού και της ενοποιημένης κατάστασης αποτελεσμάτων βασίζεται στο μηχανισμό της διπλογραφικής ή διγραφικής μεθόδου, γι' αυτό και στη συνέχεια εξετάζεται η τεχνική της κατάρτισης των δύο βασικών αυτών ενοποιημένων λογιστικών καταστάσεων.

Πρέπει όμως να επισημάνουμε, ότι επειδή οι υποκείμενες σε ενοποίηση επιχειρήσεις εξακολουθούν να διατηρούν τη νομική τους αυτοτέλεια και αυθυπαρξία, βάση για επιβολή του φόρου εισοδήματος, της διανομής μερίσματος κ.λπ. δεν αποτελεί ο ενοποιημένος ισολογισμός και ο ενοποιημένος λογαριασμός αποτελεσμάτων χρήσεως, αλλά οι αντίστοιχες ετήσιες λογιστικές καταστάσεις (ισολογισμοί και λογαριασμοί αποτελεσμάτων χρήσεως) των επιμέρους επιχειρήσεων του ομίλου. Η κατάρτιση επομένως των ενοποιημένων λογιστικών καταστάσεων γίνεται για άλλους λόγους που έχουμε ήδη προαναφέρει. Θα πρέπει επίσης να σημειωθεί, ότι ενώ ο ετήσιος ισολογισμός μιας επιχείρησης του ομίλου συνδέεται με και απορρέει από τον ισολογισμό της ίδιας επιχείρησης του προηγούμενου έτους, ο ενοποιημένος ισολογισμός ενός ομίλου για μια συγκεκριμένη χρήση δεν συνδέεται με

τον ενοποιημένο ισολογισμό του ίδιου ομίλου για την προηγούμενη χρήση, δεδομένου ότι, όπως θα εξηγηθεί παρακάτω, ο ενοποιημένος ισολογισμός κάθε χρήσεως προκύπτει από τη συνάθροιση των ισολογισμών κάθε χρήσεως των επιμέρους εταιρειών του ομίλου, ύστερα από ορισμένες προσαρμογές.

13.2. Η κατάρτιση του ενοποιημένου ισολογισμού

Την υποχρέωση για την κατάρτιση του ενοποιημένου ισολογισμού την έχει η μητρική επιχείρηση του ομίλου. Ο ενοποιημένος ισολογισμός αποτελείται από ένα σύνολο ενεργητικών στοιχείων, που απαρτίζεται από τα υποσύνολα των ενεργητικών στοιχείων της μητρικής επιχείρησης και των θυγατρικών επιχειρήσεων, αφού απαλειφθούν ορισμένα στοιχεία και από ένα σύνολο παθητικών στοιχείων, που απαρτίζεται επίσης από τα υποσύνολα των παθητικών στοιχείων της μητρικής και της θυγατρικής ή θυγατρικών. Η ισότητα των σκελών, ενεργητικού – παθητικού, του ενοποιημένου ισολογισμού, προέρχεται αφενός από το γεγονός, ότι ο ισολογισμός αυτός προκύπτει από την συνάθροιση σκελών ισολογισμών που είναι μεταξύ τους ίσα (στα πλαίσια κάθε ισολογισμού) και αφετέρου από το γεγονός, ότι όταν ένα ποσό αφαιρείται – απαλείφεται π.χ. από το ενεργητικό σκέλος του ισολογισμού μιας επιχείρησης του ομίλου, μητρικής ή θυγατρικής, το ίδιο ποσό αφαιρείται από το παθητικό σκέλος, από έναν ή περισσότερους λογαριασμούς, του ισολογισμού της ίδιας ή άλλης επιχείρησης του ομίλου. Επομένως η διαδικασία και η τεχνική ενοποιήσεως βασίζεται στους γνωστούς μηχανισμούς της διπλογραφίας ή διγραφίας.

Όλα τα παραπάνω μπορούν να αποδοθούν απλά ως εξής:

	$E_{\mu} = \Pi_{\mu} + \text{ΚΠ}_{\mu}$
	$E_{\theta} = \Pi_{\theta} + \text{ΚΠ}_{\theta}$
Πρόσθεση κατά μέλη	$E_{\mu} + E_{\theta} = \Pi_{\mu} + \Pi_{\theta} + \text{ΚΠ}_{\mu} + \text{ΚΠ}_{\theta}$
Αφαίρεση της αξίας Χ	$E_{\mu} + E_{\theta} - \text{Χ} = \Pi_{\mu} + \Pi_{\theta} + \text{ΚΠ}_{\mu} + \text{ΚΠ}_{\theta} - \text{Χ}$

Όπου Ε, Π, ΚΠ είναι τα στοιχεία της βασικής λογιστικής ισότητας, οι δείκτες μ και θ υποδηλώνουν αντίστοιχα τα στοιχεία της μητρικής και της θυγατρικής, δηλαδή,

Εμ=ενεργητικό της μητρικής, Πθ= παθητικό θυγατρικής, ΚΠθ=καθαρή περιουσία θυγατρικής.

Η διαδικασία της κατάρτισης ενός ενοποιημένου ισολογισμού έχει να κάνει με τα στοιχεία που απαλείφονται από τους επιμέρους ισολογισμούς των επιχειρήσεων του ομίλου καθώς και τυχόν δοσοληψίες που λαμβάνουν χώρα μεταξύ των επιχειρήσεων του ομίλου. Αναλυτικότερα:

i. Από το ενεργητικό του ισολογισμού της μητρικής απαλείφεται ο λογαριασμός των Συμμετοχών, αφού ο λογαριασμός αυτός δεν αντιπροσωπεύει (οικονομικά) παρά την απαίτηση (αντίστοιχου ποσοστού) της μητρικής στα καθαρά ενεργητικά στοιχεία (ενεργητικά – παθητικά στοιχεία) των θυγατρικών επιχειρήσεων, τα οποία όμως στοιχεία θα περιληφθούν αυτούσια στον ενοποιημένο ισολογισμό. Η διατήρηση της λογιστικής ισότητας μετά την απάλειψη του λογαριασμού των Συμμετοχών επιτυγχάνεται με την ταυτόχρονη απάλειψη από τον λογαριασμό ή τους λογαριασμούς της καθαρής θέσης των θυγατρικών επιχειρήσεων του ποσοστού που αντιστοιχεί στο ποσοστό συμμετοχής της μητρικής. Έτσι αν η μητρική εμφανίζει στον ισολογισμό της αξία συμμετοχής της στη θυγατρική 1,2 εκατ. € με ποσοστό συμμετοχής 60%, ενώ η θυγατρική εμφανίζει στον δικό της ισολογισμό καθαρή περιουσία ύψους 2 εκατ. €, τότε:

- Από το ενεργητικό του ισολογισμού της μητρικής θα απαλειφθεί ο λογαριασμός «Συμμετοχές» ύψους 1,2 εκατ. €.
- Από την καθαρή θέση (παθητικό σκέλος) της θυγατρικής (μετοχικό κεφάλαιο, κάθε φύσεως και προορισμού αποθεματικά, πιστωτικές διαφορές αναπροσαρμογής, κ.λπ), αφαιρείται το 60% αυτής, δηλαδή $60\% \times 2 \text{ εκατ.€} = 1,2 \text{ εκατ.€}$. Είναι φανερό ότι αν η καθαρή θέση της θυγατρικής είναι ποσό διαφορετικό από τα 2 εκατ. €, περίπτωση που είναι το πιθανότερο να συμβεί στην πράξη, τα δύο ποσά δεν θα είναι ίσα (η αξία συμμετοχής της μητρικής με το 60% της καθαρής θέσης της θυγατρικής). Η περίπτωση αυτή θα μας απασχολήσει στη συνέχεια.

ii. Συμψηφισμός των αμοιβαίων απαιτήσεων και υποχρεώσεων μεταξύ των εταιριών του ομίλου (διεταιρικών απαιτήσεων και υποχρεώσεων). Η λογική της εξάλειψης με τον συμψηφισμό της απαίτησης της μιας εταιρείας με την αντίστοιχη

υποχρέωση της άλλης εταιρίας του ομίλου, είναι ότι εφόσον κατά την ενοποίηση οι επιμέρους επιχειρήσεις του ομίλου αντιμετωπίζονται, οικονομικά, σαν μια επιχείρηση, δεν είναι νοητή η ύπαρξη απαιτήσεων και υποχρεώσεων έναντι της ίδιας μονάδας. Από λογιστική άποψη η εξάλειψη των διεταιρικών αυτών χρεαπαιτήσεων επιτυγχάνεται λόγω του ότι το ποσό που είναι π.χ. καταχωρημένο ως απαίτηση στο ενεργητικό του ισολογισμού της μητρικής, λόγω παροχής απ' αυτήν δανείου στη θυγατρική, στον ισολογισμό της θυγατρικής το ίδιο ποσό θα εμφανιστεί ως υποχρέωση της στην πλευρά του παθητικού. Συνεπώς αν το σχετικό ποσό εξαλειφθεί από το ενεργητικό του ισολογισμού της μητρικής, το ίδιο ποσό αφαιρεθεί από το παθητικό του ισολογισμού της θυγατρικής και τα υπόλοιπα στοιχεία, ενεργητικού και παθητικού, των δύο εταιριών προστεθούν κατά λογαριασμό και εμφανισθούν στον ενοποιημένο ισολογισμό, αυτός θα είναι ισοσκελισμένος.

iii. Εξάλειψη ποσών που οφείλονται σε άλλες διεταιρικές συναλλαγές και εμφάνιση των επηρεαζόμενων λογαριασμών με τα ποσά που θα είχαν αν δεν είχαν γίνει οι συναλλαγές αυτές. με άλλα λόγια, οι συναλλαγές αυτές θεωρούνται ότι δεν έγιναν και οι λογαριασμοί επανέρχονται στην προηγούμενή τους κατάσταση, δηλαδή, στην κατάσταση που ήταν πριν γίνουν οι συναλλαγές αυτές. Για παράδειγμα αν η μητρική πουλήσει εμπορεύματά της στη θυγατρική κόστους 20.000€ αντί 24.000€, και τα εμπορεύματα αυτά εξακολουθούν να παραμένουν στη θυγατρική, τότε στους επιμέρους ισολογισμούς των εταιριών θα έχουμε:

- Η μητρική θα εμφανίσει κέρδος 4.000€ στην καθαρή της θέση (παθητικό σκέλος του ισολογισμού της), ενώ
- Η θυγατρική της θα εμφανίσει στο ενεργητικό της απόθεμα εμπορευμάτων κόστους κτήσεως 24.000€.

Αν τα στοιχεία των δύο ισολογισμών πρόκειται να ενωθούν για να καταρτισθεί ο ενοποιημένος ισολογισμός και ακολουθηθεί η λογική που αναπτύξαμε παραπάνω, ότι δεν έγινε καμία συναλλαγή, τότε από την πλευρά του παθητικού σκέλους του ισολογισμού της μητρικής θα εξαλειφθεί το κέρδος των 4.000€, ενώ από την πλευρά του ενεργητικού σκέλους του ισολογισμού της θυγατρικής και συγκεκριμένα από την αξία των αποθεμάτων της, 24.000€, θα αφαιρεθεί το ποσό των 4.000€, ώστε το απόθεμα αυτό να επανέλθει στην αρχική του αξία των 20.000€, που είχε πριν από την συναλλαγή αυτή.

Συνεπώς, και στην περίπτωση αυτή, να μετά της εξαλείφεις αυτές προστεθούν κατά τη διαδικασία της ενοποίησης τα ενεργητικά και παθητικά στοιχεία των δύο εταιρειών, ο ενοποιημένος ισολογισμός που θα προκύψει θα είναι ισοσκελισμένος.

iv. Πέρα από τις εξαλείφεις είναι ενδεχόμενο κατά την ενοποίηση να παραστεί ανάγκη διενέργειας αναπροσαρμογών, λόγω μη συμπτώσεως π.χ. της αξίας κτήσεως της συμμετοχής με την εσωτερική λογιστική της αξία.

Από την άποψη της ακολουθούμενης λογιστικής διαδικασίας για την ενοποίηση, θα πρέπει να επισημάνουμε τα ακόλουθα:

Η λογιστική διαδικασία της ενοποίησης, δηλαδή, οι απαλείφεις, οι αναπροσαρμογές, κ.λπ. καθώς και οι μεταφορές των στοιχείων των επιμέρους ισολογισμών στον ενοποιημένο ισολογισμό δεν γίνονται με εγγραφές τα βιβλία των επιχειρήσεων του ομίλου, τα οποία έτσι μένουν ανεπηρέαστα από τη διαδικασία αυτή. Η λογιστική διαδικασία γίνεται έξω από τα λογιστικά βιβλία των προς ενοποίηση επιχειρήσεων του ομίλου με:

- Την κατάρτιση ενός πίνακα ενοποίησης, είτε
- με την διενέργεια λογιστικών εγγραφών σε ξεχωριστή σειρά βιβλίων, ημερολογίου – καθολικού, από τις οποίες θα προκύψουν τα λογιστικά μεγέθη που θα περιληφθούν στον ενοποιημένο ισολογισμό ή σε άλλη ενοποιημένη λογιστική κατάσταση.

Η λογιστική διαδικασία με τη βοήθεια του πίνακα έχει ως εξής: μεταφέρονται σ' αυτόν, υπό μορφή ισολογισμού, τα δεδομένα των ισολογισμών των επιμέρους επιχειρήσεων και στη συνέχεια σε κάθε στοιχείο του ενεργητικού, παθητικού ή καθαρής περιουσίας σημειώνεται η μεταβολή που επέρχεται (απάλειψη, προσαρμογή) και το ποσό της μεταβολής. Στη συνέχεια κάθε λογαριασμός καταγράφεται με το ποσό που προκύπτει μετά την ενδεχόμενη μεταβολή που υπέστη και από το σύνολο των λογαριασμών αυτών συγκροτείται ο ενοποιημένος ισολογισμός. Η χρησιμοποίηση του πίνακα αυτού ενδείκνυται όταν ο αριθμός των εγγραφών είναι μικρός, όταν όμως υπάρχουν πολλές εγγραφές, η κατανόηση του πίνακα γίνεται δύσκολη και συνίσταται η επόμενη διαδικασία.

Όσον αφορά τη λογιστική διαδικασία ενοποίησης με τη διενέργεια λογιστικών εγγραφών σε ξεχωριστή σειρά βιβλίων, αυτή έχει ως εξής:

Από τους προς ενοποίηση επιμέρους ισολογισμούς των επιχειρήσεων ανοίγονται αντίστοιχοι λογαριασμοί σε (ξεχωριστό) γενικό καθολικό. Στη συνέχεια στο (ξεχωριστό) ημερολόγιο της ενοποίησης καταχωρούνται με τη διπλογραφική μέθοδο οι εγγραφές που απαιτούνται προκειμένου να πραγματοποιηθεί η ενοποίηση, δηλαδή, οι εγγραφές απαλείψεως, προσαρμογών κ.λπ. Τέλος, οι εγγραφές αυτές μεταφέρονται στους λογαριασμούς του γενικού καθολικού. Μετά από τις εγγραφές αυτές, κάθε λογαριασμός με το υπόλοιπο του μεταφέρεται στον ενοποιημένο ισολογισμό, αφού προηγουμένως αθροισθούν τα υπόλοιπα των ομοειδών λογαριασμών (ταμείο της μητρικής + ταμείο της πρώτης θυγατρικής + ταμείο της δεύτερης θυγατρικής, μηχανήματα της μητρικής + μηχανήματα της πρώτης θυγατρικής + μηχανήματα της δεύτερης θυγατρικής κ.ο.κ.).

Είναι φανερό από όσα αναπτύξαμε παραπάνω, ότι για να μπορέσει η μητρική να ανταποκριθεί στην υποχρέωσή της για κατάρτιση ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων, θα πρέπει η θυγατρική ή οι θυγατρικές να της παράσχουν τα αναγκαία στοιχεία και πληροφορίες. Η αναγκαία και αυτονόητη αυτή προϋπόθεση επιβλήθηκε και νομοθετικά και αντίστροφα «μπορεί μια επιχείρηση να μην συμπεριληφθεί στην ενοποίηση, όταν μεταξύ άλλων, οι απαραίτητες πληροφορίες για την κατάρτιση των ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων δεν είναι δυνατόν να συγκεντρωθούν χωρίς δυσανάλογα έξοδα ή αδικαιολόγητες καθυστερήσεις».

13.3. Μέθοδοι ενοποίησης των στοιχείων του ισολογισμού των θυγατρικών επιχειρήσεων

Όπως έχει ήδη αναφερθεί, κατά τη διαδικασία ενοποίησης, από μεν τον ισολογισμό της μητρικής εξαλείφεται ο λογαριασμός των Συμμετοχών, από δε τον ισολογισμό κάθε θυγατρικής το ποσό της καθαρής θέσης της που αντιστοιχεί στο ποσοστό συμμετοχής της μητρικής, μετά δε και τις άλλες εξαλείψεις και προσαρμογές, τα στοιχεία του ενεργητικού και του παθητικού κάθε θυγατρικής προσθέτονται στα αντίστοιχα στοιχεία της μητρικής και το σύνολο, κατά λογαριασμό, περιλαμβάνεται στον ενοποιημένο ισολογισμό. Έτσι αντί του λογαριασμού των

Συμμετοχών στον ενοποιημένο ισολογισμό περιλαμβάνονται τα συγκεκριμένα ενεργητικά και παθητικά στοιχεία της εκάστοτε ή των εκάστοτε θυγατρικών.

Η παραπάνω όμως ενσωμάτωση των στοιχείων του ενεργητικού, και του παθητικού της ή των θυγατρικών στον ενοποιημένο ισολογισμό μπορεί να γίνει είτε στο 100% της αξίας του κάθε στοιχείου της, είτε στο τμήμα της αξίας τους που αντιστοιχεί και ανήκει οικονομικά στο ποσοστό συμμετοχής της μητρικής. Στην πρώτη περίπτωση αναφερόμαστε στη μέθοδο ή διαδικασία της ολικής ενοποίησης, ενώ στη δεύτερη περίπτωση στη μέθοδο ή διαδικασία της αναλογικής ή μερικής ενοποίησης. Όπως είναι φανερό, υπάρχει στάδιο εφαρμογής της μιας ή της άλλης μεθόδου, όταν το ποσοστό συμμετοχής της μητρικής είναι μικρότερο από το 100%, αν για παράδειγμα το ποσοστό συμμετοχής είναι 60%, τα ενεργητικά και παθητικά στοιχεία της θυγατρικής μπορούν να ενσωματωθούν στον ενοποιημένο ισολογισμό είτε στο 100% της αξίας τους, οπότε πρόκειται για την εφαρμογή της ολικής μεθόδου ενοποίησης, ενώ αν τα στοιχεία αυτά ενσωματωθούν στο ποσοστό συμμετοχής της μητρικής, δηλαδή στο 60% της αξίας τους, τότε θα πρόκειται για εφαρμογή της αναλογικής μεθόδου ενοποίησης. Βέβαια σε περίπτωση που το ποσοστό συμμετοχής είναι 100% είναι φανερό ότι μπορεί να εφαρμοστεί μόνο η μέθοδο της ολικής ενοποίησης.

13.4. Η Μέθοδος της Ολικής Ενοποίησης

Δίνονται οι παρακάτω ισολογισμοί των εταιρειών «Μ» και «Θ» από τις οποίες η «Μ» είναι μητρική της «Θ», με ποσοστό συμμετοχής 60%.

Ισολογισμός της «Μ»

Πάγια	1.520.000	Μετοχικό κεφάλαιο	900.000
Συμμετοχές	480.000	Αποθεματικά	600.000
Κυκλοφοριακά	1.000.000	Μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις	1.700.000
Διαθέσιμα	<u>500.000</u>	Βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις	<u>300.000</u>
	<u>3.500.000</u>		<u>3.500.000</u>

Ισολογισμός της «Θ»

Πάγια	1.200.000	Μετοχικό κεφάλαιο	550.000
Κυκλοφοριακά	700.000	Αποθεματικά	250.000
Διαθέσιμα	200.000	Μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις	580.000
	Βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις	<u>720.000</u>
	<u>2.100.000</u>		<u>2.100.000</u>

Αν πρόκειται να συνταχθεί ο ενοποιημένος ισολογισμός των δύο εταιρειών με τη μέθοδο της ολικής ενοποίησης, τα δεδομένα θα διαμορφωθούν ως εξής: (για λόγους κατανόησης της διαδικασίας παρακολουθούμε τις απαλείψεις με ημερολογιακά άρθρα):

Μετοχικό κεφάλαιο (της Θ)		330.000
60%Χ550.000		
αποθεματικά (της Θ)		150.000
60%Χ250.000		
	Συμμετοχές (της Μ)	480.000
Μετοχικό Κεφάλαιο (της Θ)		220.000
40%Χ550.000		
Αποθεματικά (της Θ)		100.000
40%Χ250.000		
	Δικαιώματα μειοψηφίας	320.000

Παρατηρήσεις. Η καθαρή περιουσία της «Θ» ανέρχεται σε 550.000+250.000=800.000, σε αυτήν δε η «Μ» μετέχει με 60% ή σε δρχ. 60%Χ800.000=480.000 και αναλυτικά για κάθε στοιχείο της καθαρής θέσης σε 60%Χ550.000=330.000 και 60%Χ250.000=150.000(330.000+150.000=480.000). Το

ποσό αυτό (480.000) της καθαρής περιουσίας της «Θ» αντιστοιχίζεται με την αξία συμμετοχής της «Μ» (ισολογισμός της «Μ») και για το λόγο αυτό οι σχετικοί λογαριασμοί αντιλογίζονται συμπηφιζόμενοι για το ποσό αυτό (480.000) στο 1^ο άρθρο. Έτσι ο μεν λογαριασμό Συμμετοχές εξισώνεται, ενώ το υπόλοιπο της καθαρής θέσης της «Θ» μετά την πρώτη εγγραφή ανέρχεται σε $800.000 - 480.000 = 320.000$ και αναλυτικά:

Το υπόλοιπο του Μετοχικού Κεφαλαίου ανέρχεται σε $550.000 - 330.000 =$	220.000
Το υπόλοιπο των Αποθεματικών ανέρχεται σε $250.000 - 150.000 =$	100.000
Σύνολο υπολοίπου λογαριασμών καθαρής θέσης	= 320.000

Τι αντιπροσωπεύει το παραπάνω ποσό στο σύνολό του και τα επιμέρους ποσά που το συνθέτουν; Τα 320.000€ είναι το υπόλοιπο 40% (μειοψηφία) της καθαρής θέσης της «Θ» ($40\% \times 800.000 = 320.000$ και αναλυτικά: $40\% \times 550.000 = 220.000$, $40\% \times 250.000 = 100.000$ και $220.000 + 100.000 = 320.000$), που ανήκει σε τρίτους (μετόχους) ξένους προς τον όμιλο. Για το λόγο αυτό τα υπόλοιπα των λογαριασμών καθαρής θέσης της «Θ» ($220.000 + 100.000$) μεταφέρονται με το δεύτερο άρθρο σε λογαριασμό που εκφράζει τα δικαιώματα της μειοψηφίας.

Αν μετά τις παραπάνω εγγραφές προσθέσουμε τα στοιχεία των δύο ισολογισμών κατά λογαριασμό, θα προκύψει ο παρακάτω ισολογισμός:

Ενοποιημένος ισολογισμός των εταιριών «Μ» και «Θ» Ολική ενοποίηση

Πάγια	2.720.000	Μετοχικό κεφάλαιο	900.000
Κυκλοφορικά	1.700.000	Αποθεματικά	600.000
Διαθέσιμα	700.000	Δικαιώματα μειοψηφίας	320.000
		-στο Μ.Κ. της «Θ»	220.000
		-στα Αποθ. της «Θ»	<u>100.000</u>
		Μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις	2.280.000
		Βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις	<u>1.020.000</u>
	<u>5.120.000</u>		<u>5.120.000</u>

Όπως προκύπτει από τον παραπάνω ισολογισμό, όλα τα στοιχεία ενεργητικού και παθητικού (υποχρεώσεων) της «Θ» περιελήφθησαν με ολόκληρη την αξία τους στον ενοποιημένο ισολογισμό.

13.5. Αναλογική ενοποίηση

Χρησιμοποιώντας τα ίδια δεδομένα του προηγούμενου παραδείγματος, εάν πρόκειται να γίνει αναλογική ενοποίηση, θα είχαμε τις εξής εγγραφές:

Μετοχικό Κεφάλαιο (της «Θ»)	330000
60%X550.000	
αποθεματικά (της «Θ»)	150000
60%X250.000	
	Συμμετοχές (της «Μ») 480000
Μετοχικό Κεφάλαιο (της «Θ»)	220000
40%X550.000	
Αποθεματικά (της «Θ»)	100000
40%X250.000	
Μακροπρόθεσμες υποχρ. (της Θ)	232000
40%X580.000	
Βραχυπρόθεσμες υποχρ. (της «Θ»)	288000
40%X720.000	
	Πάγια (της «Θ») 480000
	40%X1.200.000
	κυκλοφορικά (της «Θ») 280000
	40%X700.000
	διαθέσιμα (της «Θ») 80000
	40%X200.000

Όπως φαίνεται από τις παραπάνω εγγραφές, το πρώτο άρθρο είναι το ίδιο με το άρθρο υπό την ολική ενοποίηση. Στο δεύτερο όμως άρθρο, κάθε λογαριασμός του ενεργητικού και παθητικού της «Θ» μειώνεται κατά 40% (το ποσοστό της μειοψηφίας), και με το ίδιο ποσοστό 40% χρεώνεται και εξισώνονται οι λογαριασμοί της καθαρής θέσης της «Θ». έτσι αφενός οι λογαριασμοί ενεργητικού και παθητικού

της «Θ» ενσωματώνονται στον ενοποιημένο ισολογισμό με το υπόλοιπο 60% (το ποσοστό συμμετοχής της «Μ» στη «Θ») και αφετέρου για το λόγο ακριβώς αυτός, δηλ. ότι δεν εμφανίζεται το 40% κάθε ενεργητικού και παθητικού στοιχείου, δεν εμφανίζονται, υπό την παραλλαγή αυτή, ούτε και δικαιώματα μειοψηφίας στον ενοποιημένο ισολογισμό. Ύστερα από τα παραπάνω άρθρα, ο ενοποιημένος ισολογισμός με αναλογική ενοποίηση θα έχει την εξής διάρθρωση:

Πάγια (1.520.000+720.000)	2.240.000	Μετοχικό κεφάλαιο	900.000
Κυκλοφοριακά (1.000.000+420.000)	1.420.000	Αποθεματικά	600.000
Διαθέσιμα (500.000+120.000)	<u>620.000</u>	Μακρ/σμες υποχρ. (1.700.000 +348.000)	2048000
		Βραχ/σμες υποχρ. (300.000+432.000)	<u>732.000</u>
	<u>4.280.000</u>		<u>4.280.000</u>

Η δεύτερη αυτή παραλλαγή βασίζεται στην άποψη ότι η κατάρτιση των ενοποιημένων καταστάσεων γίνεται κατά βάση για ενημέρωση των μετόχων της μητρικής επιχείρησης (proprietary approach) και επομένως τα επιμέρους περιουσιακά στοιχεία της θυγατρικής θα πρέπει να περιληφθούν στον ενοποιημένο ισολογισμό κατά το ποσοστό που η μητρική ασκεί δικαιώματα στα στοιχεία αυτά. Εξάλλου οι ασπαζόμενοι την παραλλαγή αυτή, υποστηρίζουν ότι η αναλογική ενοποίηση δίνει ρεαλιστικότερη εκτίμηση των δεικτών που καταρτίζονται με βάση τα μεγέθη που περιλαμβάνονται σε έναν ισολογισμό (δείκτης υποχρεώσεων προς ίδια κεφάλαια, κ.ο.κ.).

Αντίθετα η πρώτη παραλλαγή (ολική ενοποίηση) βασίζεται στην άποψη ότι κάθε επιχείρηση αποτελεί ξεχωριστή και ενιαία οντότητα (entity approach) στην οποία ανήκει η περιουσία και τα επιμέρους στοιχεία της και επομένως τα στοιχεία αυτά πρέπει να περιληφθούν με ακέραιη την αξία τους στον ισολογισμό. Μ' άλλα λόγια, κατά την άποψη αυτή, δεν είναι νοητό να θεωρηθεί ότι συγκεκριμένο περιουσιακό στοιχείο ανήκει κατά ένα ποσοστό στην πλειοψηφία και κατά άλλο ποσοστό στην μειοψηφία, δεδομένου ότι η άσκηση των δικαιωμάτων αυτών δεν είναι δυνατή, όσο βρίσκεται σε λειτουργία η οικονομική μονάδα, οπότε φορέας των αντίστοιχων δικαιωμάτων (κυριότητας κ.λ.π.) είναι η ίδια η μονάδα. Μόνο κατά τη λύση τους

μπορούν να ασκηθούν τα δικαιώματα αυτά από τους φορείς της μονάδας (μετόχους, κ.τ.λ.), αλλά τότε παύει να υπάρχει ως οντότητα η οικονομική μονάδα.

Ποιες από τις δύο παραλλαγές υιοθετεί η ελληνική νομοθεσία για την ενοποίηση; Δεν υπάρχει καμιά αμφιβολία ότι ο νόμος υιοθετεί την ολική ενοποίηση. Συγκεκριμένα το άρ. 102 του νόμου προβλέπει: «1. Τα στοιχεία του ενεργητικού και παθητικού των επιχειρήσεων που περιλαμβάνονται στην ενοποίηση ενσωματώνονται ακέραια στον ενοποιημένο ισολογισμό (ολική ενοποίηση). 2. Τα έσοδα και τα έξοδα των επιχειρήσεων που περιλαμβάνονται στην ενοποίηση ενσωματώνονται ακέραια στον ενοποιημένο λογαριασμό αποτελεσμάτων χρήσης (ολική ενοποίηση)». Το άρθρο εξάλλου 103 ορίζει:

«Οι λογιστικές αξίες (αξίες λογιστικών βιβλίων) των μετοχών ή μεριδίων στο κεφάλαιο των επιχειρήσεων που περιλαμβάνονται στην ενοποίηση συμψηφίζονται με το ποσό των ιδίων κεφαλαίων των επιχειρήσεων αυτών, το οποίο αναλογεί σ' αυτές τις μετοχές ή τα μερίδια».

Παρά τις παραπάνω προβλέψεις της ελληνικής νομοθεσίας, η 7^η Οδηγία της Ε.Ο.Κ. προβλέπει την δυνατότητα για τα Κράτη – μέλη «να επιβάλλουν ή να επιτρέψουν» τη μερική ενοποίηση. Η δυνατότητα πάντως αυτή δεν υιοθετήθηκε, όπως έχει σήμερα η νομοθεσία μας, από την έλληνα νομοθέτη.

13.6. Άσκηση προς επίλυση

Δίνονται τα στοιχεία ισολογισμών των εταιρειών «Μ» και «Θ», από τις οποίες η «Μ» μετέχει στο κεφάλαιο της «Θ» κατά 75%.

<u>Εταιρεία «Μ»</u>			
Γήπεδα – Οικόπεδα	400.000	Πρώτες ύλες	100.000
Μηχανήματα	300.000	Πελάτες	250.000
Συμμετοχές	225.000	Μακροπρόθεσμες Υποχρεώσεις	450.000
Έτοιμα Προϊόντα	275.000	Βραχυπρόθεσμες Υποχρεώσεις	550.000
Μετοχικό Κεφάλαιο	320.000	Διάφορα αποθ. (να προσδιοριστούν)	
		Ταμείο	50.000
<u>Εταιρεία «Θ»</u>			
Μηχανήματα	320.000	Πρώτες Ύλες	200.000
Έτοιμα Προϊόντα	180.000	Χρεώστες	280.000
Μετοχικό Κεφ. (να καθοριστεί)		Καταθέσεις σε Τράπεζες	120.000
Διαφορά εκδόσεως μετοχών		Βραχυπρόθεσμες Υποχρ.	640.000
υπέρ το άρτιο	100.000	Μακροπρόθεσμες Υποχρ.	160.000

Σημ. Οι λογαριασμοί δεν είναι όλοι ενταγμένοι στην ορθή πλευρά του ισολογισμού. Ζητείται να γίνει η ενοποίηση των ισολογισμών των δύο εταιρειών με τις δύο παραλλαγές της (ολική – αναλογική).

13.7. Η τιμή κτήσεως της συμμετοχής είναι μεγαλύτερη από την εσωτερική λογιστική αξία

Στα προηγούμενα παραδείγματα η αξία με την οποία εμφανίζεται η Συμμετοχή στα βιβλία της μητρικής «Μ» συμπίπτει με την εσωτερική λογιστική της αξίας (στο παράδειγμα αντίστοιχα 480.000€ και 60%Χ (550.000+250.000) = 480.000€). Η σύμπτωση όμως αυτή είναι απίθανο να εμφανισθεί στην πραγματικότητα, ενώ το πιθανότερο είναι οι δύο αξίες να μη συμπίπτουν, δηλ. είναι πιθανότερο η αξία κτήσεως να είναι μεγαλύτερη ή μικρότερη από την εσωτερική λογιστική αξία της συμμετοχής.

Ας υποθέσουμε π.χ. ότι η «Μ» αγοράζει 32.5000 μετοχές της «Θ» επί συνόλου 50.000 μετοχών καταβάλλοντας 12€ ανά μετοχή (δηλ. 390000€ για τις μετοχές που αγόρασε). Το σύνολο του ενεργητικού της «Θ» ανέρχεται σε 3.000.000€, ενώ οι υποχρεώσεις της σε 2.500.000€. Με τα παραπάνω δεδομένα γίνονται οι εξής υπολογισμοί:

Καθαρή θέση της «Θ» 3000000€-2.500.000€	500.000€
Ποσοστό συμμετοχής της «Μ» στη «Θ», (32500:50000)Χ100	=65%
Αξία κτήσεως της συμμετοχής	390.000€
Εσωτερική λογιστική αξία της συμμετοχής 500.000€Χ65%	325.000€
Ποσό που καταβλήθηκε πέρα από την εσωτερική λογιστική αξία	65.000€

(Το ποσό αυτό θα μπορούσε να υπολογισθεί και ως εξής: εσωτερική λογιστική αξία μετοχής = καθαρή θέση: συνολικός αριθμός μετοχών = 500.000:50.000=10€, καταβληθείσα διαφορά ανά μετοχή επιπλέον της εσωτερικής λογιστικής αξίας της 12-10=2€, και συνολική καταβληθείσα διαφορά =32.500Χ2€=65.000€).

Ο λογιστικός χειρισμός της διαφοράς αυτής εξαρτάται από τις αιτίες στις οποίες οφείλεται, και μερικές από τις οποίες είναι οι εξής:

1. Τα εμφανιζόμενα στο ισολογισμό της θυγατρικής στοιχεία δεν ανταποκρίνονται στις τρέχουσες αξίες τους, οι οποίες όπως είναι φυσικό, αποτελούν τη βάση (μαζί και με άλλα στοιχεία) για τον καθορισμό του αντίτιμου απόκτησης της συμμετοχής. Οι λόγοι για τους οποίους υπάρχει διάσταση μεταξύ τρεχουσών αξιών και αξιών εμφανιζόμενων στον ισολογισμό υποτίθεται γνωστοί, αλλά υπενθυμίζουμε τους συνηθέστερους απ' αυτούς:

- α)** Οι εφαρμοζόμενες γενικά παραδεκτές λογιστικές αρχές (Generally Accepted Accounting Principles) οδηγούν συχνά στη δημιουργία αφανών ή λανθανόντων αποθεματικών (τι εννοούμε με τους όρους αυτού;). Τέτοιες αρχές είναι π.χ. η αρχή του ιστορικού κόστους, ή η αρχή της συντηρητικότητας (στην περίπτωση που δεν υιοθετούνται οι τρέχουσες αξίες, επειδή είναι υψηλότερες από τις αξίες κτήσεως), ή η αρχή της σταθερότητας της νομισματικής μονάδας (οπότε σε περίπτωση νομισματικής υποτιμήσεως οι λογιστικές αξίες του ισολογισμού δεν εκφράζουν τα αντίστοιχα στοιχεία, σε νέες, περισσότερες, αλλά υποτιμημένες, νομισματικές μονάδες). Είναι φανερό, ότι σ' όλες αυτές τις περιπτώσεις, ο καθορισμός του αντίτιμου αγοράς της συμμετοχής, δεν μπορεί να γίνει ή να βασισθεί σε μέγεθος καθαρής θέσης προσδιοριζόμενο με βάση τις παραπάνω αρχές. Απαιτείται συνεπώς επανεκτίμηση των ενεργητικών και παθητικών στοιχείων του ισολογισμού, με βάση την οποία θα προκύψει νέο μέγεθος καθαρής θέσης, η οποία θα προσδιορίσει την τιμή απόκτησης του ποσοστού συμμετοχής της μητρικής.
- β)** Στην ίδια κατάσταση (υποεκτίμηση καθαρής θέσης — δημιουργία αφανών ή λανθανόντων αποθεματικών) οδηγούμαστε αν ο ισολογισμός της θυγατρικής καταρτίσθηκε με βάση φορολογικές διατάξεις, όπως συμβαίνει, στην πλειονότητα των περιπτώσεων, στην πράξη. Έτσι, και αν ακόμη δεν υπάρχει αύξηση της τιμής των παγίων, η εφαρμογή αυξημένων ποσοστών αποσβέσεων σε σχέση με την πραγματική φθορά τους, θα εμφανίσει υποεκτιμημένα τα αντίστοιχα πάγια καθώς και το μέγεθος της καθαρής θέσης. Στο ίδιο εξάλλου αποτέλεσμα (υποεκτίμηση καθαρής θέσης) οδηγεί και η δημιουργία υπερβολικών προβλέψεων π.χ. για επισφαλείς

απαιτήσεις ή για υποτίμηση στοιχείων ενεργητικού (ή υπερτίμηση στοιχείων παθητικού) ή η διόγκωση του παθητικού (υποχρεώσεων).

Σ' όλες τις παραπάνω καταστάσεις, η επανεκτίμηση των στοιχείων ενεργητικού και παθητικού και η έκφρασή τους σε νέες αξίες θα οδηγήσει σε προσδιορισμό αξίας συμμετοχής μεγαλύτερης απ' αυτήν που προκύπτει με βάση τις εμφανιζόμενες στον ισολογισμό αξίες.

2. Ο καθορισμός του αντίτιμου αποκτήσεως της συμμετοχής σε ποσό μεγαλύτερο από αυτό που προκύπτει με βάση την εμφανιζόμενη στον ισολογισμό καθαρή θέση της θυγατρικής, μπορεί να οφείλεται στο γεγονός ότι το αντίτιμο αυτό βασίσθηκε στην αξία της θυγατρικής επιχειρήσεως ως συνόλου, η οποία ενδέχεται να περιέχει και αξία φήμης — πελατείας, που όμως ως γνωστό δεν εμφανίζεται στον υπολογισμό, ή αξία άλλων άυλων περιουσιακών στοιχείων (π.χ. μιας ευρεσιτεχνίας) που δεν έχει εμφανισθεί στον ισολογισμό.

3. Άλλη αιτία διαφοράς μπορεί να είναι η απόκτηση της συμμετοχής επί πιστώσει, επομένως αιτία της διαφοράς στην περίπτωση αυτή είναι η επιβάρυνση με τόκο.

4. Άλλες τέλος αιτίες της διαφοράς μεταξύ των δύο αξιών ενδέχεται να είναι η προσδοκία αυξημένων μελλοντικών κερδών λόγω της ορθολογικότερης λειτουργίας της θυγατρικής υπό την κατεύθυνση της μητρικής και αλλαγής του management της πρώτης, λανθασμένος υπολογισμός της αξίας της συμμετοχής, κ.τ.λ.

Όπως είπαμε παραπάνω, ο λογιστικός χειρισμός της διαφοράς θα εξαρτηθεί από την αιτία ή τις αιτίες που την προκάλεσαν. Έτσι, αρχίζοντας από τις απλούστερες περιπτώσεις σημειώνουμε τα παρακάτω:

Η επιπλέον διαφορά οφείλεται σε τόκο. Στην περίπτωση αυτή η καταχωρημένη στα βιβλία της μητρικής αξία της συμμετοχής είναι μεγαλύτερη από την εσωτερική λογιστική αξία της, επειδή στο αντίτιμο της αποκτήσεως της συμμετοχής ενσωματώθηκε και ο τόκος, επομένως η διαφορά δεν είναι ουσιαστική, διότι αν αφαιρεθεί ο τόκος οι δύο αξίες θα συμπίπτουν (σημειωτέο ότι το Ε.Γ.Λ.Σ. προβλέπει ότι τα ειδικά έξοδα αγοράς τίτλων συμμετοχής καταχωρούνται στο λογαριασμό 64.10.00 «προμήθειες και λοιπά έξοδα αγοράς συμμετοχών και χρεογράφων»). Από άποψη συνεπώς λογιστικών εγγράφων, στα βιβλία της μητρικής θα πιστωθεί (μειωθεί) ο λογαριασμός των Συμμετοχών κατά το ποσό του τόκου και

θα χρεωθεί ο λογαριασμός (που θα έπρεπε να χρεωθεί εξαρχής) 64.10.00 «προμήθειες και λοιπά έξοδα κ.τλ.».

Η επιπλέον διαφορά οφείλεται σε υποεκτίμηση στοιχείων ενεργητικού (ή/ και υπερεκτίμηση στοιχείων παθητικού) και σε μη εμφάνιση φήμης πελατείας στον ισολογισμό της θυγατρικής. Η περίπτωση αυτή είναι συνθετότερη από άποψη υπολογισμών και απαιτούμενων λογιστικών εγγράφων, και για το λόγο αυτό αναλύεται σε ξεχωριστή παράγραφο αμέσως παρακάτω.

13.8. Το επιπλέον τίμημα της αξίας συμμετοχής οφείλεται σε διαφορές αποτιμήσεων και σε υπολογισμό αξίας φήμης — πελατείας.

13.8.1. Η περίπτωση της μη εμφάνισης των δικαιωμάτων μειοψηφίας στις διαφορές αναπροσαρμογής.

Οι εταιρίες «Μ» και «Θ» είχαν τα περιουσιακά στοιχεία που εμφανίζονται στους παρακάτω ισολογισμούς τους την 31/12/2002. Την 01/01/2003 η «Μ» εξαγοράζει το 70% των μετοχών της «Θ» καταβάλλοντας 665.000 € (μεταξύ της 31/12/2002 και 01/01/2003 δεν έγινε καμιά άλλη πράξη και από τις δύο εταιρίες ενώ ο ισολογισμός της που δίνεται παρακάτω δίνει την περιουσιακή της κατάσταση όπως διαμορφώθηκε μετά την εξαγορά του 70% της «Θ»).

<u>Ισολογισμός «Μ»</u>		<u>Ισολογισμός «Θ»</u>	
ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ		ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ	
Πάγιο	900.000	Πάγιο	700.000
(γήπεδα, κτίρια, Μηχ/τα κ.α.)		(Γήπεδα, κτίρια, μηχ/τα κ.α.)	
συμμετοχή 9στη «Θ» 70%)	665.000	Κυκλοφοριακά	500.000
Κυκλοφοριακά	135.000	Διαθέσιμα	200.000
Διαθέσιμα	<u>200.000</u>		
	<u>1.900.000</u>		<u>1.400.000</u>
ΠΑΘΗΤΙΚΟ		ΠΑΘΗΤΙΚΟ	
Μετοχικό Κεφάλαιο	500.000	Μετοχικό Κεφάλαιο	250.000
Αποθεματικά	250.000	Αποθεματικά	150.000
Μακροπρόθεσμες Υποχρεώσεις	800.000	Μακροπρόθεσμες Υποχρεώσεις	1.000.000
Βραχυπρόθεσμες Υποχρεώσεις	<u>350.000</u>		
	<u>1.900.000</u>		<u>1.400.000</u>

Με βάση τα παραπάνω δεδομένα ζητείται να γίνει η ενοποίηση των ισολογισμών των δύο εταιρειών, αφού ληφθεί υπόψη, ότι η επανεκτίμηση σε τρέχουσες αξίες της καθαρής θέσης της «Θ» κατά την εξαγορά ανέβασε την αξία της σε 60.000€ (η διαφορά οφείλεται αποκλειστικά σε επανεκτίμηση των παγίων στοιχείων).

ΛΥΣΗ – ΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΙ

Καθαρή θέση της «Θ» (πριν από την επανεκτίμηση)	<u>400.000</u>
Αξία κτήσεως της συμμετοχής (καταβληθέν τίμημα)	665.000
Αναλογία της «Μ» στην καθαρή θέση της «Θ» $70\% \times 250.000 + 70\% \times 150.000$	280.000
(εσωτερική λογιστική αξία της συμμετοχής)	
Επιπλέον διαφορά	<u>358.000</u>

Η παραπάνω διαφορά οφείλεται στα εξής στοιχεία:

Στην κατά 200.000 επαύξηση της καθαρής περιουσίας της «Θ», λόγω επανεκτιμήσεως των στοιχείων της. Από την επαύξηση αυτή ποσοστό 70%, δηλ. $70\% \times 200.000 = 140.000$ προσαύξησε την τιμή εξαγοράς, πέρα από την εσωτερική

λογιστική αξία της συμμετοχής, συνεπώς αν από την συνολική διαφορά των 385.000 αφαιρέσουμε το ποσό των 140.000 που οφείλεται στην αιτία που αναφέραμε απομένει ποσό διαφοράς 245.000. Το ποσό αυτό οφείλεται στην Φήμη – Πελατεία της θυγατρικής (Υπεραξία επιχειρήσεως, όπως την αποκαλεί το Ε..Λ.Σ., και ο νόμος 2190/20. Συνεπώς, το συνολικό καταβληθέν τίμημα των 665.000 για την αγορά του 70% των μετοχών της «Θ», αναλύεται στα εξής ποσά:

Εσωτερική λογιστική αξία συμμετοχής 70%Χ400.000	280.000
Αναλογία διαφοράς αποτιμήσεως (επανεκτιμήσεως) 70%Χ200.000	140.000
Υπεραξία επιχειρήσεως (αναλογία 70%)	245.000
<hr/> Σύνολο καταβληθέντος τιμήματος	<hr/> 665.000

Με βάση τους παραπάνω υπολογισμούς θα γίνουν οι εξής εγγραφές στο Ημερολόγιο της ενοποίησης:

Πάγια (της «Θ») (γήπεδα, κτίρια, μηχ/τα)		140000	
	Διαφορές αναπροσαρμογής		140000
	<u>Αναπροσαρμογή αξίας παγίων λόγω επανεκτιμήσεως</u>		
Διαφορές ενοποιήσεως (Φ-Π)			
	Διαφορές αναπροσαρμογής		
	<u>Εμφάνιση Φήμης – Πελατείας κατά την ενοποίηση</u>		
<hr/> Μετοχικό Κεφάλαιο (της «Θ») 30%Χ250.000		75.000	
αποθεματικά (της «Θ») 30%Χ150.000		45.000	
	Δικαιώματα μειοψηφίας		120.000
	-επί του κεφαλαίου 30%Χ		
	250.000=75.000		
	-επί των αποθεματικών 30%Χ		
	150.000=45.000		
	<u>Μεταφορά των α΄ στον β΄</u>		
Μετοχικό Κεφάλαιο (της «Θ») 70%Χ250.000		175000	
Αποθεματικά (της «Θ») 70%Χ150.000		10500	
	Συμμετοχή (της «Μ»)		280000
	<u>Συμψηφισμός καθαρής θέσης της «Θ» με συμμετοχή της «Μ»</u>		
Διαφορές αναπροσαρμογής		385.000	
	Συμμετοχή (της «Μ»)		385.000
<hr/> Συμψηφισμός διαφορών αναπροσαρμογών με υπόλοιπο αξίας συμμετοχής			

Παρατηρήσεις και εξηγήσεις

Όπως φαίνεται από τους υπολογισμούς που παραθέσαμε, τόσο η αναπροσαρμογή των παγίων (1^ο άρθρο), όσο και η εμφάνιση της Φήμης - Πελατείας (2^ο άρθρο), δεν εμφανίσθηκαν με το αντίστοιχο συνολικό ποσό τους (αναπροσαρμογή παγίων 200.000€, συνολική αξία Φήμης - Πελατείας, 350.000€, όπως θα δούμε στη συνέχεια), αλλά σε ποσοστό 70%, που αντιστοιχεί στη συμμετοχή της «Μ» ($70\% \times 200.000 = 140.000$ και $70\% \times 350.000 = 245.000$ € αντίστοιχα). Μ' άλλα λόγια δεν εμφανίσθηκε, με τη διαδικασία που ακολουθήσαμε, το υπόλοιπο 30% των αντίστοιχων αξιών, και για το λόγο αυτό δεν εμφανίσθηκαν στα άρθρα - και δεν θα εμφανισθούν στον ενοποιημένο ισολογισμό που θα δώσουμε στη συνέχεια — τα αντίστοιχα δικαιώματα της μειοψηφίας. Την άλλη παραλλαγή, που καταχωρεί το 100% της αξίας αναπροσαρμογής (200.000) και της αξίας Φήμης - Πελατείας (350.000), οπότε κατ' ανάγκη εμφανίζονται και δικαιώματα μειοψηφίας, την εξετάζουμε στη συνέχεια.

Από την άποψη ορολογίας των χρησιμοποιούμενων λογαριασμών, ο λογαριασμός «Διαφορές ενοποιήσεως (χρέωση 2^{ου} άρθρου) ως υπολογαριασμός του «Ασώματες ακινητοποιήσεις» (κωδικός Ε.Γ.Λ.Σ. 16) προκρίθηκε αντί του ορθού, κατά την άποψή μας, τίτλου «Υπεραξία επιχειρήσεων» (Goodwill) κωδικός 16.00, επειδή αυτό επιτάσσουν ρητά οι διατάξεις του νόμου. Έτσι όμως ο νόμος εμφανίζεται αντιφατικός, αφού για το ίδιο περιουσιακό στοιχείο (Φήμη — Πελατεία) επιβάλλει τη χρησιμοποίηση διαφορετικών τίτλων λογαριασμών, έστω και στα πλαίσια του ίδιου πρωτοβάθμιου λογαριασμού, ανάλογα με το αν πρόκειται για τους επιμέρους (ετήσιους) ισολογισμούς των εταιριών του ομίλου (Φήμη — Πελατεία), ή για τον ενοποιημένο ισολογισμό τους (Διαφορές ενοποιήσεως).

Εφόσον στο Καθολικό της ενοποιήσεως καταχωρηθούν τα αρχικά ποσά από τους ισολογισμούς των δύο εταιριών και καθώς και τα ποσά των ημερολογιακών εγγραφών που δώσαμε παραπάνω και στη συνέχεια προσθέτοντας τα υπόλοιπα των λογαριασμών με τον ίδιο τίτλο, θα προκύψει ο παρακάτω ενοποιημένος ισολογισμός του ομίλου.

Ενοποιημένος ισολογισμός των εταιρειών «Μ» και «Θ» την
01/01/2003

ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ

Πάγια (ενσώματα) (Γήπεδα, Κτίρια, Μηχανήματα κ.τλ)	1.740.000
Διαφορές ενοποιήσεως (Φήμη – Πελατεία)	245.000
Κυκλοφοριακά	635.000
Διαθέσιμα	<u>400.000</u>
	<u>3.020.000</u>

ΠΑΘΗΤΙΚΟ

Μετοχικό Κεφάλαιο	500.000
Αποθεματικά	250.000
Δικαιώματα μειοψηφίας	120.000
-στο μετοχικό κεφάλαιο	75.000
-στα αποθεματικά	<u>45.000</u>
Μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις	1.800.000
Βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις	<u>350.000</u>
	<u>3.020.000</u>

Από άποψη δομής του παραπάνω ενοποιημένου ισολογισμού, θα πρέπει να επισημανθεί ότι αυτός περιέχει ένα κράμα ιστορικών μεγεθών (για τη μητρική, αν οι τρέχουσες αξίες είναι μεγαλύτερες από τις ιστορικές αξίες για το ίδιο στοιχείο) και τρεχουσών αξιών (για τη θυγατρική, ανεξάρτητα από το αν οι τρέχουσες αυτές αξίες είναι μεγαλύτερες ή μικρότερες από τις ιστορικές αξίες στο παράδειγμά μας είναι μεγαλύτερες είναι όμως δυνατή και η αντίθετη περίπτωση). Το γεγονός αυτό θα πρέπει να το έχουν υπόψη τους οι χρήστες ενοποιημένων ισολογισμών.

Εξάλλου οι διατάξεις του νόμου για το θέμα που εξετάσαμε, προβλέπουν τα εξής (αρ. 103)

«Οι διαφορές που προκύπτουν από τον παραπάνω συμψηφισμό (μεταξύ αξίας κτήσεως της συμμετοχής και εσωτερικής λογιστικής της αξίας) καταχωρούνται, κατά τι δυνατό, απευθείας στα στοιχεία του ενοποιημένου ισολογισμού, στα οποία η τρέχουσα αξία είναι μεγαλύτερη ή μικρότερη από τη λογιστική της αξία. Το σύνολο των θετικών (χρεωστικών) και των αρνητικών (πιστωτικών) διαφορών, που παραμένουν μετά την εφαρμογή των παραγράφων (δηλ. μετά την καταχώρηση

μέρους των διαφορών στα συγκεκριμένα στοιχεία του Ισολογισμού) εμφανίζεται στον ενοποιημένο ισολογισμό σε ιδιαίτερο κονδύλι με τίτλο «διαφορές ενοποίησης». Για το λογιστικό χειρισμό του κονδυλίου αυτού ισχύουν τα εξής:

- α)** Αν είναι χρεωστικό, εμφανίζεται στην κατηγορία «Λοιπές ασώματες ακινητοποιήσεις (λοιπά άυλα πάγια στοιχεία) του ενοποιημένου ισολογισμού και αποσβένεται είτε εφάπαξ, είτε τμηματικά και ισόποσα, σε περισσότερες από μια χρήσεις, οι οποίες δεν είναι δυνατόν να υπερβαίνει τα 5 έτη.

Παρέχεται η ευχέρεια της άμεσης και εμφανούς αφαίρεσης του παραπάνω κονδυλίου απευθείας από τα αποθεματικά του ενοποιημένου ισολογισμού.

- β)** Αν είναι πιστωτικό, εμφανίζεται στην κατηγορία «Ίδια Κεφάλαια» του ενοποιημένου ισολογισμού και μπορεί να μεταφέρεται στα ενοποιημένα αποτελέσματα χρήσης, μερικώς ή ολικώς, μόνο:

1) αν αντιστοιχεί κατά την ημέρα που αποκτήθηκαν οι μετοχές ή τα μερίδια μιας από τις επιχειρήσεις που περιλαμβάνονται στην ενοποίηση, σε πρόβλεψη δυσμενούς εξέλιξης των μελλοντικών αποτελεσμάτων της επιχείρησης αυτής ή σε πρόβλεψη μελλοντικών δαπανών της, στο μέτρο που η πρόβλεψη αυτή έχει πραγματοποιηθεί, και

2) στο μέτρο που αντιστοιχεί σε πραγματοποιημένο κέρδος.

Οι διαφορές της προηγούμενης παραγράφου και ο λογιστικός χειρισμός τους πρέπει να σχολιάζονται στο ενοποιημένο προσάρτημα. Τα ποσά ιδίων κεφαλαίων που αναλογούν στις μετοχές ή τα μερίδια στο κεφάλαιο των ενοποιούμενων θυγατρικών επιχειρήσεων, που κατέχονται από πρόσωπα ξένα προς τις επιχειρήσεις οι οποίες περιλαμβάνονται στην ενοποίηση, εμφανίζονται στο ενοποιημένο ισολογισμό, σε ιδιαίτερο κονδύλι με τον τίτλο «δικαιώματα μειοψηφίας» στην κατηγορία «Ίδια Κεφάλαια».

Τα κέρδη ή οι ζημίες που αναλογούν στις μετοχές ή τα μερίδια στο μερίδιο των ενοποιημένων θυγατρικών επιχειρήσεων, που κατέχονται από πρόσωπα ξένα προς τις επιχειρήσεις οι οποίες περιλαμβάνονται στην ενοποίηση, εμφανίζονται στο τέλος του ενοποιημένου λογαριασμού αποτελεσμάτων χρήσης σε ιδιαίτερο κονδύλι με τίτλο «Αναλογία μετοχών ή μεριδίων μειοψηφίας».

Τέλος, πρέπει να σημειωθεί, ότι καταχωρήθηκε ένα μόνο ποσό (140.000, 1^η εγγραφή) για το σύνολο των παγίων, χωρίς να γίνει συγκεκριμένη αναφορά σε κάθε πάγιο ξεχωριστά, οπότε είναι ενδεχόμενο για ορισμένα πάγια να προκύψει πιστωτική διαφορά αναπροσαρμογής (αύξηση της αξίας τους), για άλλα χρεωστική διαφορά αναπροσαρμογής (μείωση της αξίας τους) και η τελική διαφορά για το σύνολο των παγίων θα είναι 140.000€.

13.9. Η περίπτωση της εμφάνισης των δικαιωμάτων μειοψηφίας επί των διαφορών αναπροσαρμογής

Εφόσον εμφανισθούν (στην πλευρά της καθαρής περιουσίας) δικαιώματα μειοψηφίας και επί της διαφοράς αναπροσαρμογής των παγίων όσο και στην αξία της Φήμης — Πελατείας (διαφορές ενοποιήσεως, όπως είδαμε ότι αποκαλεί την τελευταία ο νόμος), θα πρέπει και τα αντίστοιχα ενεργητικά στοιχεία (ποσά που αναπροσαρμόζονται τα πάγια στο παράδειγμά μας, και η αξία της Φήμης — Πελατείας) να εμφανισθούν στο 100% της αξίας τους στην πλευρά του ενεργητικού.

Το ποσό κατά το οποίο αναπροσαρμόζονται τα πάγια το έχουμε προσδιορίσει στην προηγούμενη υποπαράγραφο και ανέρχεται (για το 100%) σε 200.000 €. Της Φήμης — Πελατείας έχει προσδιορισθεί στο 70% της αξίας της, επομένως το 100% αυτής ανέρχεται σε:

$$\frac{245.000}{0,7} = 350.000\text{€}$$

Μετά από τον υπολογισμό αυτό η αξία της κάθε καθαρής περιουσίας της «Θ» ανέρχεται στο ποσό των 950.000€ και απαρτίζεται από τα εξής ποσά και λογαριασμούς:

Μετοχικό κεφάλαιο	250.000€
Αποθεματικά διάφορα	150.000€
Διαφορά αναπροσαρμογής παγίων (100%)	200.000€
Αξία Φήμης – Πελατείας (100%)	350.000€
Σύνολο Κ.Π.	350.000€

Η αναπροσαρμοσμένη αυτή αξία της Κ.Π. (καθαρή περιουσία) της «Θ» κατανέμεται ως εξής:

70% συμμετοχή της «Μ» στην «Θ» 70%Χ950.000	665.000€
30% συμμετοχή τρίτων (δικαιώματα μειοψηφίας) στην «Θ» 30%Χ950.000	<u>285.000€</u>
	<u>950.000€</u>

Επομένως, με την διαδικασία που ακολουθήσαμε και στην προηγούμενη υποπαράγραφο και σύμφωνα με τις διατάξεις του νόμου που παραθέσαμε εκεί, το 70% της Κ.Π. της «Θ» (665.000€) συμψηφίζεται με την αξία κτήσεως της συμμετοχής της «Μ» (665.000€) και έτσι οι δύο κατηγορίες λογαριασμών εξαλείφονται αμοιβαία και δεν εμφανίζονται στον ενοποιημένο ισολογισμό, ενώ εμφανίζονται σ' αυτόν τα δικαιώματα μειοψηφίας (που όμως μ' αυτήν την παραλλαγή επεκτείνονται και περιλαμβάνουν τόσο το 30% της διαφοράς αναπροσαρμογής των παγίων, όσο και το 30% της αξίας της Φ-Π (Φήμης – Πελατείας).

Αναλυτικά και κατά στοιχείο της Κ.Π. η κατανομή μεταξύ της «Μ» (70%) και μειοψηφίας (30%) δίνεται από τον παρακάτω πίνακα:

Αναπροσαρμοσμένη Κ.Π. της «Θ»	100%	70% («Μ»)	30% (μειοψηφία)
Μετοχικό κεφάλαιο	250.000	175.000	75.000
Αποθεματικά	150.000	105.000	45.000
Διαφορά αναπροσαρμογής παγίων	200.000	140.000	60.000
Διαφορά αναπροσαρμογής λόγω Φ-Π	350.000	245.000	105.000
Σύνολα	950.000	665.000	285.000

Μετά από τους παραπάνω υπολογισμούς, τα άρθρα για την ενοποίηση των ισολογισμών με την παρούσα παραλλαγή, θα είναι τα εξής:

Πάγια (της «Θ») (γήπεδα, κτίρια, μηχ/τα)		200.000	
	Διαφορές αναπροσαρμογής		200.000
	Αναπροσαρμογή αξίας παγίων λόγω επανεκτιμήσεως		
Διαφορές Ενοποιήσεως (Φ-Π)		350.000	
	Διαφορές αναπροσαρμογής		350.000
	Εμφάνιση Φήμης – Πελατείας κατά την ενοποίηση		
Μετοχικό Κεφάλαιο της («Θ») 30%Χ250.000		75.000	
Αποθεματικά (της «Θ») 30%Χ150.000		45.000	
	Δικαιώματα μειοψηφίας		120.000
	-επί του κεφαλαίου 30%Χ 250.000=75.000		
	-επί των αποθεματικών 30%Χ 150.000=45.000		
	Μεταφορά του α΄ στον β΄		
Διαφορές αναπροσαρμογής		165.000	
	Δικαιώματα μειοψηφίας		165.000
	-στη διαφ. Αναπ. Παγίων 30%Χ 200.000=60.000		
	3.7.01 στην αξία Φ-Π 30%Χ350.000=105.000		
	Μεταφορά του α΄ στον β΄		
Μετοχικό Κεφάλαιο (της «Θ») 70%Χ250.000		175.000	
Αποθεματικά (της «Θ») 70%Χ150.000		105.000	
	Συμμετοχή (της «Μ»)		280.000
	Συμψηφισμός καθαρής θέσης της «Θ» με συμμετοχή της «Μ»		
Διαφορές αναπροσαρμογής			
70%Χ200.000=140.000			
70%Χ350.000=245.000			
		385.000	
	Συμμετοχή (της «Μ»)		385.000
Συμψηφισμός διαφοράς αναπροσαρμογής με υπόλοιπο αξίας συμμετοχής			

Μετά από τις παραπάνω εγγραφές, ο ενοποιημένος ισολογισμός των δύο εταιρειών, υπό την παρούσα παραλλαγή χειρισμού της διαφοράς αναπροσαρμογής των παγίων και της εμφάνισης της Φ-Π, θα έχει την εξής διαμόρφωση (παραπλεύρως κάθε λογαριασμού και μέσα σε παρένθεση τα ποσά υπό την προηγούμενη παραλλαγή, για λόγους σύγκρισης και εντοπισμού των διαφοροποιήσεων των δύο παραλλαγών).

Ενοποιημένος ισολογισμός των εταιρειών «Μ» και «Θ» την 01/01/2003

<u>ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ</u>		
Πάγια (ενσώματα)	1.800.000	(1740.000)
(Γήπεδα, κτίρια, μηχανήματα κτλ)		
διαφορές ενοποίησης (Φ-Π)	350.000	245000)
κυκλοφοριακά	635.000	635000)
διαθέσιμα	<u>400.000</u>	400000)
	<u>3.185.000</u>	3020000)
<u>ΠΑΘΗΤΙΚΟ</u>		
Μετοχικό Κεφάλαιο	500.000	(500.000)
Αποθεματικά	250.000	(250.000)
Δικαιώματα μειοψηφίας	285.000	(120.000)
-στο μετοχ. Κεφ.	75.000	(75.000)
-στα αποθεματικά	45.000	(45.000)
-στην αναπρ.παγ.	60.000	-
-στην Φ-Π	<u>105.000</u>	-
Μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις	1.800.000	(1.800.000)
Βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις	<u>350.000</u>	(350.000)
	<u>3.185.000</u>	(3.020.000)

Ποια από τις δύο παραπάνω παραλλαγές υιοθετείται από την ελληνική νομοθεσία; Από τις διατάξεις που παραθέσαμε στην παρούσα υποπαράγραφο (άρθρο 103), γίνεται φανερό ότι το θέμα που εξετάσαμε δεν αντιμετωπίσθηκε ρητά νομοθετικά υπέρ της μιας ή της άλλης παραλλαγής (το ίδιο ισχύει και για την 7^η οδηγία της Ε.Ο.Κ. από την οποία λήφθηκαν οι διατάξεις της νομοθεσίας μας που παραθέσαμε). Συνεπώς, όσα γράφονται στην συνέχεια αποτελούν προσωπικές εκτιμήσεις και απόψεις με την υπόμνηση ότι δεν υπάρχει ακόμη επαρκής ερμηνευτική

διερεύνηση του θέματος αυτού, η οποία θα απαιτήσει τη συνεργασία νομικών και ειδικών του κλάδου μας.

Είναι γνωστό ότι η Φ-Π εμφανίζεται στον ισολογισμό μιας επιχειρήσεως μόνο όταν έχει καταβληθεί αντίτιμο για την απόκτησή της, σύμφωνα με την γενικά αποδεκτή λογιστική αρχή του ιστορικού κόστους (επιχείρημα και από αρ. 43 παρ. 4 περ. β.). Σύμφωνα λοιπόν με την αρχή αυτή, θα μπορούσε να υποστηριχθεί ότι μόνο το 70% της Φ-Π θα πρέπει να εμφανισθεί στον ενοποιημένο ισολογισμό, αφού μόνο για το ποσοστό αυτό της αξίας της καταβλήθηκε τίμημα, αμφίβολο όμως είναι αν με την ίδια αιτιολογία μπορεί να εμφανισθεί μόνο το 70% της διαφοράς αναπροσαρμογής των παγίων. Εν πάση περιπτώσει αν γίνει αποδεκτή η άποψη αυτή, θα πρόκειται για αποδοχή της θεωρίας της ιδιοκτησίας (proprietary approach) που αναφέραμε σε άλλη θέση, ότι δηλ. οι ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις σκοπό έχουν κατά βάση να ικανοποιήσουν τις πληροφοριακές ανάγκες των μετόχων (ή εταίρων γενικότερα) της πλειοψηφίας.

Υπέρ της αποδοχής εξάλλου της δεύτερης παραλλαγής (εμφάνιση του 100% της διαφοράς αναπροσαρμογής των παγίων και της αξίας Φ—Π, με παράλληλη εμφάνιση του 30% των δικαιωμάτων μειοψηφίας πάνω σ' αυτά), συνηγορεί η διάταξη του νόμου που προβλέπει ότι «τα στοιχεία ενεργητικού και παθητικού των επιχειρήσεων που περιλαμβάνονται στην ενοποίηση ενσωματώνονται ακέραια στον ενοποιημένο ισολογισμό (ολική ενοποίηση)». (Σημειώνεται όμως ότι είναι αμφίβολο, κατά την άποψή μου, αν με βάση τη διάταξη αυτή θα μπορούσε να εμφανισθεί το 100% της αξίας της Φ—Π). Αν γίνει δεκτή η άποψη αυτή, θα πρόκειται για υιοθέτηση της θεωρίας της οντότητας (entity theory), προς την οποία κλίνει το Δ. Λ. Π. (Διεθνές Λογιστικό Πρότυπο) με αριθμό 22.

13.10. Ασκήσεις για επίλυση

α. Οι εταιρίες «Μ» και «Θ» είχαν την 30/06/2003 τα περιουσιακά στοιχεία που εμφανίζονται στους παρακάτω ισολογισμούς τους, αποτιμημένα σύμφωνα με τις ισχύουσες φορολογικές διατάξεις:

<u>ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ</u>	<u>Εταιρεία «Μ»</u>	<u>Εταιρεία «Θ»</u>
Γήπεδα	400.000	150.000
Κτίρια – Εγκαταστάσεις	600.000	250.000
Μηχανήματα	800.000	-
Αυτοκίνητα	-	200.000
Έτοιμα Προϊόντα	500.000	-
Εμπορεύματα	-	200.000
Πελάτες	350.000	-
Γραμμάτια Εισπρακτέα	-	700.000
Ταμείο	<u>650.000</u>	<u>100.000</u>
	<u>3.300.000</u>	<u>1.600.000</u>
 <u>ΠΑΘΗΤΙΚΟ</u>		
Μετοχικό Κεφάλαιο	600.000	200.000
Αποθεματικά	900.000	400.000
Διαφορές	180.000	-
αναπροσαρμογής	820.000	500.000
Πιστωτές	1.500.000	<u>700.000</u>
Προμηθευτές	<u>4.000.000</u>	<u>1.800.000</u>

Την 01/01/2004 η «Μ» αγοράζει το 80% των μετοχών της «Θ» αντί 640.000€ εκδίδοντας επιταγή σε βάρος του λογαριασμού καταθέσεων της. Ζητείται να καταρτιστεί ο ενοποιημένος ισολογισμός των δύο εταιρειών την 01/01/2004 με τις δύο παραλλαγές, έχοντας υπόψη ότι:

- 6.10.4 η τρέχουσα αξία των γηπέδων της «Θ» ανέρχεται σε 300.000€
- 6.10.5 η τρέχουσα αξία των μηχανημάτων της «Θ» ανέρχεται σε 380.000€
- 6.10.6 η τρέχουσα αξία των πρώτων υλών της «Θ» ανέρχεται σε 340.000€
- 6.10.7 η τρέχουσα αξία των ετοιμών προϊόντων της «Θ» ανέρχεται σε 550.000€

13.11. Το επιπλέον τίμημα της αξίας συμμετοχής οφείλεται σε λανθασμένους υπολογισμούς

Εφόσον το επιπλέον τίμημα που κατέβαλε η μητρική επιχείρηση, για την απόκτηση της συμμετοχής στη θυγατρική, δεν οφείλεται ούτε στο γεγονός ότι τα εμφανιζόμενα στον ετήσιο ισολογισμό της θυγατρικής ενεργητικά στοιχεία της είναι υποτιμημένα, (ή τα παθητικά διογκωμένα) ούτε στην ύπαρξη (μη εμφανιζόμενης (Φ-Π)), είναι προφανές ότι το επιπλέον τίμημα που καταβλήθηκε αποτελεί για τη μητρική καθαρή ζημία. Και αν μεν η ζημία αυτή που αφορά και προέρχεται από το επιπλέον τίμημα μεταφέρθηκε στο λογαριασμό των αποτελεσμάτων (στα ατομικά βιβλία της μητρικής) μετά την απόκτηση της συμμετοχής, αλλά πριν από τη χρονολογία της ενοποίησης, δεν υπάρχει κανέναν πρόβλημα κατά το στάδιο της ενοποίησης, δεδομένου ότι οι δύο αξίες – αξία κτήσεως και εσωτερική λογιστική αξία (Ε.Λ.Α.), θα συμπίπτουν και επομένως θα συμψηφισθούν και δεν θα εμφανισθούν στον ενοποιημένο ισολογισμό.

Παράδειγμα: Η εταιρεία «Μ» απέκτησε το 85% των μετοχών της «Θ» καταβάλλοντας 475.000€. Η καθαρή περιουσία της «Θ» ανέρχεται σε 500.000€ με αποτίμηση σε τρέχουσες αξίες, ενώ θεωρείται ότι η «Θ» δεν έχει δημιουργήσει Φ-Π. Με τα δεδομένα αυτά, η «Μ» κατέβαλε επιπλέον τίμημα ίσο με τη διαφορά $475.000€ - 85\% \times 500.000€ = 475.000€ - 425.000€ = 50.000€$ και το ποσό αυτό χαρακτηρίζεται ως ζημία της. Συνεπώς αν στα (ατομικά) βιβλία της πιστωθεί ο λογαριασμός «Συμμετοχές» με 50.000€ με χρέωση των αποτελεσμάτων της, ο λογαριασμός «Συμμετοχές» θα εμφανίσει υπόλοιπο 425.000€, όσο δηλ. και η αναλογία της καθαρής περιουσίας της «Θ» που ανήκει στη «Μ», με βάση το ποσοστό συμμετοχής της τελευταίας ($85\% \times 500.000€ = 425.000€$) και οι δύο λογαριασμοί θα εξισωθούν αμοιβαία με τη διαδικασία που είδαμε.

Αν εντούτοις δεν ακολουθήθηκε αυτή η λύση (ενδεχόμενα γι να μη μειωθούν τα κέρδη ή να μην αυξηθούν οι ζημίες της μητρικής), το θεωρούμενο ως ζημία ποσό θα αφαιρεθεί από τα αποθεματικά του ενοποιημένου ισολογισμού. Πρέπει να σημειωθεί, ότι η λύση αυτή προβλέπεται ρητά και από το νόμο, ο οποίος ορίζει τα εξής: Παρέχεται η ευχέρεια της άμεσης και εμφανούς αφαίρεσης του παραπάνω

κονδυλίου απευθείας από τα αποθεματικά του ενοποιημένου ισολογισμού». Παρακάτω δίνεται παράδειγμα που αποδίδει λογιστικά την παραπάνω διάταξη.

Οι εταιρείες «Μ» και «Θ» είχαν την 31/12/2003 τα περιουσιακά στοιχεία που εμφανίζονται στους παρακάτω ισολογισμούς τους:

ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ	Εταιρεία «Μ»	Εταιρεία «Θ»
Πάγια (ενσώματα)	200.000	110.000
Κυκλοφοριακά	300.000	140.000
Διαθέσιμα	<u>120.000</u>	<u>50.000</u>
	<u>620.000</u>	<u>300.000</u>
ΠΑΘΗΤΙΚΟ		
Μετοχικό Κεφάλαιο	190.000	55.000
Αποθεματικά	150.000	25.000
Υποχρεώσεις	<u>280.000</u>	<u>220.000</u>
	<u>620.000</u>	<u>300.000</u>

Την 01/01/2004, η «Μ» εξαγοράζει το 55% των μετοχών της «Θ» καταβάλλοντας μετρητά 70.000€. Ζητείται να καταρτισθεί ο ενοποιημένος ισολογισμός των δύο εταιρειών, αφού θεωρηθεί ότι η διαφορά μεταξύ αξίας κτήσεως συμμετοχής και Ε.Λ.Α. της, αποτελεί ζημία που βαρύνει (αφαιρείται από) τα αποθεματικά του ενοποιημένου ισολογισμού, με βάση τη διάταξη που αναφέραμε (η εγγραφή αποκτήσεως της συμμετοχής θεωρείται ότι έγινε στα βιβλία της «Μ» και δεν δίνεται).

ΛΥΣΗ

Εσωτερική λογιστική αξία συμμετοχής $55\% \times (55.000 + 25.000)$	=	44.000
Δικαιώματα μειοψηφίας $45\% \times (55.000 + 25.000)$	=	<u>36.000</u>
		<u>80.000</u>
Αξία κτήσεως συμμετοχής		70.000
Εσωτερική λογιστική αξία (Ε.Λ.Α.) συμμετοχής		44.000
Καταβληθείσα επιπλέον της Ε.Λ.Α. αξία		<u>26.000</u>

Η διαφορά των 26.000€ που θεωρείται στη συγκεκριμένη περίπτωση ως ζημία, θα αφαιρεθεί από τα ενοποιημένα αποθεματικά. Μετά τους υπολογισμούς και

τις διευκρινήσεις αυτές, η ημερολογιακή διατύπωση της διαδικασίας ενοποίησης θα είναι η εξής:

Μετοχικό Κεφάλαιο (της «Θ»)		24.750	
Αποθεματικά (της «Θ»)		11.250	
	Δικαιώματα μειοψηφίας		36.000
	-στο Μετοχικό κεφάλαιο		
	45%X55.000=24.750		
	-στα Αποθεματικά 45%X		
	25.000=11.250		
	Μεταφορά των α΄ στον β΄		
Μετοχικό Κεφάλαιο (της «Θ»)		30.250	
55%X55.000			
Αποθεματικά (της «Θ»)		13.750	
55%X25.000			
	Συμμετοχή (της «Μ»)		44.000
Συμφηφισμός μεταξύ λογαριασμών Καθαρής Περιουσίας & συμμετοχής			
Διαφορές ενοποίησης		26.000	
	Συμμετοχή (της «Μ»)		26.000
	Μεταφορά του β΄ στον α΄		
Αποθεματικά (της «Μ»)		26.000	
	Διαφορές ενοποίησης		26.000
Αφαίρεση (μεταφορά) χρεωστικών διαφορών ενοποίησης από τα αποθεματικά ενοποίησης			

Ο ενοποιημένος ισολογισμός που θα προκύψει μετά και από τα παραπάνω άρθρα θα είναι ο εξής:

**ΕΝΟΠΟΙΗΜΕΝΟΣ ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΤΩΝ ΕΤΑΙΡΕΙΩΝ «Μ» & «Θ» ΤΗΝ
01/01/2004**

ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ		
Πάγια (ενσώματα)		310.000
Κυκλοφοριακά		440.000
Διαθέσιμα		<u>100.000</u>
		850.000
ΠΑΘΗΤΙΚΟ		
Μετοχικό Κεφάλαιο		190.000
Αποθεματικά	150.000	124.000
-Διαφορές ενοποίησης	<u>26.000</u>	
δικαιώματα μειοψηφίας		36.000
3.10.1. στο Μετοχ. Κεφάλαιο	24.750	
3.10.2. στα Αποθεματικά	<u>11.250</u>	
Υποχρεώσεις		500.000
		<u>850.000</u>

13.12. Αξία κτήσεως συμμετοχής μικρότερη από την εσωτερική λογιστική αξία της (Ε.Λ.Α.) (πιστωτική διαφορά)

13.12.1. Η θεωρητική αντιμετώπιση της πιστωτικής διαφοράς

Στις προηγούμενες παραγράφους εξετάσθηκε η περίπτωση κατά την οποία η αξία κτήσεως μιας συμμετοχής είναι μεγαλύτερη από την Ε.Λ.Α., και ανάλογα με τις αιτίες που δημιουργήσαν αυτή τη διαφορά, δόθηκαν οι απαιτούμενες εγγραφές για την ενοποίηση. Είναι εντούτοις δυνατή και η εμφάνιση της αντίθετης περίπτωσης, δηλ. η αξία κτήσεως της συμμετοχής να είναι μικρότερη από την Ε.Λ.Α. της. Και στην περίπτωση αυτή, η λογιστική διατύπωση της διαδικασίας ενοποίησης θα εξαρτηθεί από τις αιτίες που οδήγησαν σε τέτοια διαμόρφωση των παραπάνω δύο αξιών. Ως πιθανότερες αιτίες αναφέρονται οι εξής:

α. Επανεκτίμηση των ενεργητικών και παθητικών στοιχείων της θυγατρικής, από την οποία διαπιστώθηκε ότι πριν από την επανεκτίμηση τα ενεργητικά στοιχεία ήταν υπερεκτιμημένα, ή τα παθητικά υποεκτιμημένα ή και τα δύο. Συνεπώς, η καθαρή περιουσία (Κ.Π.) της θυγατρικής πριν από την επανεκτίμηση παρουσίαζε μέγεθος μεγαλύτερο απ' αυτό που προέκυψε μετά την επανεκτίμηση των στοιχείων του ισολογισμού, ενώ η αγορά της συμμετοχής έγινε με βάση την επανεκτιμημένη μικρότερη Κ.Π. Έτσι, π.χ. ας υποθέσουμε ότι η Κ.Π. της εταιρίας

σύμφωνα με τα βιβλία της, ανέρχεται σε 3.000.000 €, ενώ μετά την επανεκτίμησή της σε μόνο 2.500.000 €, με βάση την επανεκτιμημένη αξία της Κ.Π. της (60% X 2.500.000 = 1.500.000 €), ενώ η Ε.Λ.Α. της συμμετοχής αυτής ανέρχεται σε 60% X 3.000.000€ = 1.800.000€.

β. Αποτίμηση της επιχειρήσεως ως συνόλου με βάση την αποδοτικότητά της, από την οποία προέκυψε Καθαρή Περιουσία μικρότερη απ' αυτήν που εμφανίζεται στα βιβλία της θυγατρικής. Στην περίπτωση αυτή γίνεται λόγος για αρνητική Φ—Π, ο όρος όμως αυτός θεωρείται αδόκιμος και δυσνόητος, αφού, όπως είναι γνωστό, στη λογιστική δεν υπάρχουν αρνητικά ποσά ή αξίες, αλλά θετικές και αρνητικές πλευρές κάθε λογαριασμού (τα ποσά εντούτοις που καταχωρούνται και στην αρνητική πλευρά είναι θετικά). Ο όρος «αρνητική αξία Φ—Π» υπονοεί προφανώς πιστωτικό υπόλοιπο του λογαριασμού αυτού, αλλά και πάλι δεν είναι νοητός λογαριασμός ενεργητικού με πιστωτικό υπόλοιπο. Για το λόγο αυτό προτάθηκαν άλλοι τίτλοι λογαριασμών, που θα μπορούσαν να θεωρηθούν συμβατοί με το πιστωτικό υπόλοιπο, όπως «Αποθεματικό από την υπερτίμηση της Κ.Π. της θυγατρικής» ή «Πλεόνασμα μεταξύ Ε.Λ.Α. και τιμής κτήσεως της Συμμετοχής». Αλλά και οι λογαριασμοί αυτοί θεωρήθηκαν ότι δεν αποδίδουν την ουσία των πραγμάτων. Πράγματι, ο μεν λογαριασμός Αποθεματικού τροφοδοτείται, όπως είναι γνωστό, από κέρδη (συνθήκη που δεν συντρέχει στην παρούσα περίπτωση, ενώ συντρέχει στην αμέσως παρακάτω περίπτωση (γ)), ενώ και ο όρος «Πλεόνασμα» του άλλου προτεινόμενου λογαριασμού είναι ενδεχόμενο να δημιουργήσει παραπλάνηση και σύγχυση στους χρήστες των οικονομικών καταστάσεων, που δεν γνωρίζουν το πραγματικό περιεχόμενο και την αιτία δημιουργίας του λογαριασμού.

Η ουσία του παραπάνω λογαριασμού με πιστωτικό υπόλοιπο, έγκειται στη διαπίστωση ότι υπάρχει αυξημένη πιθανότητα η Κ.Π. της θυγατρικής με βάση την αποδοτικότητά της να είναι μικρότερη από αυτήν που η ίδια εμφανίζει στα λογιστικά της βιβλία. Συνεπώς με βάση την διαπίστωση αυτή, ο ενδεδειγμένος λογαριασμός για τη διαφορά μεταξύ Ε.Λ.Α. και τιμής κτήσεως της συμμετοχής θα ήταν «Προβλέψεις υποτιμήσεως Κ.Π. της θυγατρικής» που και στην ουσία των πραγμάτων αποδίδει, και ταυτόχρονα πληροφορεί τους χρήστες των οικονομικών καταστάσεων για την αιτία δημιουργίας του λογαριασμού αυτού.

γ. Πραγματοποίηση κέρδους κατά την απόκτηση της συμμετοχής. Είναι προφανές ότι η περίπτωση αυτή θα συντρέχει, αν θεωρηθεί ότι η εμφανιζόμενη στα βιβλία της θυγατρικής καθαρή περιουσία αποδίδει την πραγματική αξία της, οπότε οποιαδήποτε τιμή που καταβλήθηκε κάτω από την αξία αυτή, μπορεί να θεωρηθεί ότι δικαιολογεί (για τη διαφορά) τη δημιουργία λογαριασμού θετικού αποτελέσματος. Συγκεκριμένα στην περίπτωση αυτή, με τη διαφορά των δύο ποσών θα τροφοδοτηθεί στον ενοποιημένο ισολογισμό ένας λογαριασμός Ειδικού Αποθεματικού.

Έτσι, π.χ. ας υποθέσουμε ότι η εταιρία «Β» αγόρασε το 75% των μετοχών της καταβάλλοντας 3.000.000€, ενώ η εμφανιζόμενη στα βιβλία της «Λ» καθαρή περιουσία της ανέρχεται σε 6.000.000 € και θεωρείται ως πραγματική. Σύμφωνα με όσα σημειώθηκαν παραπάνω, από το σύνολο της Ε.Λ.Α. της καθαρής περιουσίας της «Λ» που αντιστοιχεί στη συμμετοχή της «Α» ($75\% \times 6.000.000 = 4.500.000\text{€}$), ποσό 3.000.000€ θα συμψηφίσει και θα εξαλείψει την αξία κτήσεως της συμμετοχής, ενώ το υπόλοιπο ποσό των 1.500.000€ θα μεταφερθεί σε λογαριασμό Ειδικού Αποθεματικού, που θα εμφανισθεί μαζί με άλλα κονδύλια στον ενοποιημένο ισολογισμό (τα υπόλοιπα 1.500.000€ της Κ.Π. της «Λ» που θα εμφανισθούν;).

Και για την τακτική εντούτοις αυτή προβάλλονται αντιρρήσεις. Αυτές εστιάζονται στο γεγονός, ότι θεωρείται ως πραγματική αξία της Κ.Π. της θυγατρικής και επομένως το μικρότερο τίμημα που καταβλήθηκε θεωρείται ως κέρδος. Πόσο όμως συμβιβάζεται με την αρχή της συντηρητικότητας η εμφάνιση ενός τέτοιου κέρδους που προέρχεται από απλή εκτίμηση των αξιών που συνθέτουν την Κ.Π., που όμως είναι αβέβαιο αν θα πραγματοποιηθούν; Υποστηρίζεται μ' άλλα λόγια, ότι η θεώρηση της διαφοράς ως κέρδους και η αντίστοιχη τροφοδότηση λογαριασμού Αποθεματικού βασίζεται σε υποκειμενικές εκτιμήσεις του αποκτήσαντος την συμμετοχή, και όχι σε αξίες της θυγατρικής.

Η λογιστική αποτύπωση της διαδικασίας ενοποίησης θα είναι ανάλογη και αντίστοιχη με την αιτία λόγω της οποίας δημιουργήθηκε η διαφορά μεταξύ αξίας κτήσεως και Ε.Λ.Α. της συμμετοχής. Για την κατανόησή της ας πάρουμε το εξής παράδειγμα:

Η εταιρία «Α» μετέχει κατά 60% στην εταιρία «Ζ». Οι ισολογισμοί των δύο εταιριών αμέσως μετά από την απόκτηση της συμμετοχής δίνονται παρακάτω:

<u>ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ</u>	ΕΤΑΙΡΕΙΑ «Α»	ΕΤΑΙΡΕΙΑ «Ζ»
Γήπεδα – οικόπεδα	800.000	400.000
Κτίρια – Εγκαταστάσεις	1.000.000	500.000
Μηχανήματα	1.200.000	1.400.000
Συμμετοχές	900.000	-
Κυκλοφοριακά	14.000.000	550.000
Διαθέσιμα	<u>700.000</u>	<u>150.000</u>
	<u>6.000.000</u>	<u>3.000.000</u>
 <u>ΠΑΘΗΤΙΚΟ</u>		
Μετοχικό Κεφάλαιο	3.000.000	1.400.000
Αποθεματικά	1.200.000	600.000
Υποχρεώσεις	<u>1.800.000</u>	<u>1.000.000</u>
	<u>6.000.000</u>	<u>3.000.000</u>

Η διαφορά μεταξύ αξίας κτήσεως και Ε.Λ.Α. της συμμετοχής της «Α» στην «Ζ» οφείλεται:

- α. Στο ότι στον ισολογισμό της «Ζ» τα μηχανήματα εμφανιζόμενα σε ιστορικές αξίες είναι υπερτιμημένα κατά το αντίστοιχο ποσό, λόγω του ότι τεχνολογικά θεωρούνται ξεπερασμένα, ή
- β. Στο ότι η αξία της επιχειρήσεως (με βάση την αποδοτικότητα της) είναι μειωμένη κατά την παραπάνω διαφορά (οπότε δεν ισχύει η υπόθεση (α), ή
- γ. Στο ότι ούτε το (α) ούτε το (β) συμβαίνει, και η διαφορά οφείλεται στο ότι η συμμετοχή αγοράσθηκε «φθηνά», επομένως το αντίστοιχο ποσό θεωρείται κέρδος.

ΛΥΣΗ

Αξία κτήσεως συμμετοχής	900.000
Εσωτερική λογιστική αξία συμμετοχής $60\% \times (1.400.000 + 600.000)$	1.200.000
<hr/> Ελάχιστο καταβληθέν ποσό	<hr/> 300.000

Λύση σύμφωνα με την περίπτωση (α)

Διαφορές αναπροσαρμογής		300.000	
	Μηχανήματα (της «Ζ»)		300.000
Μετοχικό Κεφάλαιο (της «Ζ»)		560.000	
Αποθεματικά (της «Ζ»)		240.000	
	Δικαιώματα μειοψηφίας		800.000
	-στο Μετοχικό κεφάλαιο		
	40%X1.400.000=560.000		
	-στα Αποθεματικά 40%		
	X600.000=240.000		
Μετοχικό Κεφάλαιο (της «Ζ»)		840.000	
Αποθεματικά (της «Ζ»)		360.000	
	Συμμετοχές (της «Α»)		900.000
	Διαφορές αναπροσαρμογής		300.000

Λύση σύμφωνα με την περίπτωση (β)

Μετοχικό Κεφάλαιο (της «Ζ»)		560.000	
Αποθεματικά (της «Ζ»)		240.000	
	Δικαιώματα μειοψηφίας		800.000
	-στο Μετοχικό κεφάλαιο		
	40%X1.400.000=560.000		
	-στα Αποθεματικά 40%		
	X600.000= <u>240.000</u>		
Μετοχικό Κεφάλαιο (της «Ζ»)		840.000	
Αποθεματικά (της «Ζ»)		360.000	
	Συμμετοχές (της «Α»)		900.000
	Προβλέψεις υποτιμήσεως της Κ.Π. της «Ζ»		300.000

Λύση σύμφωνα με την περίπτωση (γ)

Μετοχικό Κεφάλαιο (της «Ζ»)		560.000	
Αποθεματικά (της «Ζ»)		240.000	
	Δικαιώματα μειοψηφίας		800.000
	-στο Μετοχικό κεφάλαιο		
	$40\% \times 1.400.000 = 560.000$		
	-στα Αποθεματικά 40%		
	$\times 600.000 = \underline{240.000}$		
Μετοχικό Κεφάλαιο (της «Ζ»)		840.000	
Αποθεματικά (της «Ζ»)		360.000	
	Συμμετοχές (της «Α»)		900.000
	Ειδικό αποθεματικά από διαφορά		300.000
	τιμής κτήσεως συμμετοχών		

Παρακάτω δίνεται η διαμόρφωση των ισολογισμών ενοποίησης με τις παραπάνω τρεις περιπτώσεις χειρισμού της διαφοράς μεταξύ τιμής κτήσεως και Ε.Λ.Α.

Ενοποιημένος Ισολογισμός των επιχειρήσεων «Α» και «Ζ»

ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ	Περίπτωση (α) Αναπροσαρμογή Μηχανημάτων	Περίπτωση (β) Προβλέψεις	Περίπτωση (γ) Ειδικό αποθεματικό
Γήπεδα – Οικόπεδα	1.200.000	1.200.000	1.200.000
Κτίρια – Εγκαταστάσεις	1.500.000	1.500.000	1.500.000
Μηχανήματα	2.300.000	2.600.000	260.000
Κυκλοφοριακά	1.950.000	1.950.000	1.950.000
Διαθέσιμα	850.000	850.000	850.000
Μείον Προβλέψεις υποτιμήσεως	-	<u>-300.000</u>	-
	<u>7.800.000</u>	<u>7.800.000</u>	<u>8.100.000</u>
ΠΑΘΗΤΙΚΟ			
Μετοχικό Κεφάλαιο	3.000.000	3.000.000	3.000.000
Αποθεματικά	1.200.000	1.200.000	1.200.000
Ειδικό Αποθ/κό από διαφορά			300.000
Δικαιώματα μειοψηφίας	800.000	800.000	800.000
-στο Μετοχ. Κεφάλαιο 560.000			
-στα Αποθεματικά <u>240.000</u>			
Υποχρεώσεις	<u>2.800.000</u>	<u>2.800.000</u>	<u>2.800.000</u>
	<u>7.800.000</u>	<u>7.800.000</u>	<u>8.100.000</u>

13.13. Η αντιμετώπιση της (πιστωτικής) διαφοράς στην ελληνική νομοθεσία

Όπως έχει ήδη αναφερθεί, η ελληνική νομοθεσία χρησιμοποιεί τον τίτλο «Διαφορές ενοποίησης» για να αποδώσει το τμήμα είτε της χρεωστικής (θετικής) είτε της πιστωτικής (αρνητικής) διαφοράς μεταξύ της τιμής κτήσεως της συμμετοχής (Τ.Κ.Σ.) και της Ε.Λ.Α. της, το οποίο δεν έχει κατανεμηθεί «απευθείας στα στοιχεία του ενοποιημένου ισολογισμού, στα οποία η τρέχουσα αξία είναι μεγαλύτερη ή μικρότερη από τη λογιστική τους αξία». Συνεπώς, ο τίτλος του λογαριασμού είναι ομοιόμορφος, τόσο για την περίπτωση της χρεωστικής διαφοράς (Τ.Κ.Σ.>Ε.Λ.Α.), όσο και για την περίπτωση της πιστωτικής διαφοράς (Τ.Κ.Σ.<Ε.Λ.Α.). Όσο για τον

παραπέρα λογιστικό χειρισμό των πιστωτικών «Διαφορών ενοποίησης» ο νόμος ορίζει, όπως είδαμε, ότι ο λογαριασμός εμφανίζεται στην κατηγορία των ιδίων κεφαλαίων του ενοποιημένου ισολογισμού και μπορεί στη συνέχεια να μεταφέρεται στα ενοποιημένα αποτελέσματα χρήσεως (σε ποιο σκέλος;) μόνο στις περιοριστικά αναφερόμενες περιπτώσεις, δηλ. πρώτο, αν αντιστοιχεί σε πρόβλεψη δυσμενούς εξέλιξης των μελλοντικών αποτελεσμάτων, ή σε πρόβλεψη μελλοντικών δαπανών (περίπτωση (β) στο παράδειγμα της αμέσως προηγούμενης υποπαραγράφου αυτού του κεφαλαίου) και στο μέτρο που η πρόβλεψη αυτή έχει πραγματοποιηθεί, δηλ. τα αποτελέσματα μειώθηκαν ή προέκυψαν οι πιθανολογηθείσες δαπάνες. Δεύτερο, ο λογαριασμός «Διαφορές ενοποίησης» μπορεί να μεταφέρεται στα ενοποιημένα αποτελέσματα χρήσεως στο μέτρο που αντιστοιχεί σε πραγματοποιημένο κέρδος (περίπτωση ανάλογη με την περίπτωση (γ) του παραδείγματος της προηγούμενης υποπαραγράφου αυτού του κεφαλαίου).

13.14. Τμηματικές αποκτήσεις συμμετοχής

Σε όλες τις παραγράφους και παραδείγματα που προηγήθηκαν, υποθέσαμε ότι η απόκτηση του απαιτούμενου από το νόμο ποσοστού συμμετοχής για τη δημιουργία σχέσεως μητρικής — θυγατρικής, έγινε με μια πράξη. Δεν αποκλείεται εντούτοις να υπάρχει τμηματική απόκτηση «πακέτων» μετοχών σε διάφορα χρονικά διαστήματα, οπότε ανακύπτει θέμα προσδιορισμού του χρονικού σημείου κατά το οποίο αποκτάται η δυνατότητα ελέγχου της εξαρτημένης και δημιουργείται η αντίστοιχη σχέση. Στην περίπτωση αυτή ισχύει ο κανόνας ότι το χρονικό αυτό σημείο είναι η ημερομηνία της τελευταίας τμηματικής απόκτησης με την οποία συμπληρώνεται το ποσοστό του Κεφαλαίου ή δικαιωμάτων ψήφου που απαιτούνται για την απόκτηση ελέγχου της εξαρτημένης και τη δημιουργία της σχέσεως.

Σημειώνεται εξάλλου, ότι ισχύει και για την περίπτωση αυτή η διάταξη του νόμου (άρ. 103 παρ. 2), που ορίζει ότι η διαδικασία του συμψηφισμού του λογαριασμού της συμμετοχής (της μητρικής) με το ποσό των ιδίων κεφαλαίων (της θυγατρικής) και ο προσδιορισμός των ενδεχόμενων «Διαφορών ενοποίησης» γίνεται με βάση τις λογιστικές αξίες κατά την ημερομηνία κατά την οποία οι επιχειρήσεις

περιλαμβάνονται για πρώτη φορά στην ενοποίηση και όχι κατά την ημερομηνία κτήσεως (συμπληρώσεως) της συμμετοχής. Στη συνέχεια δίνεται ένα παράδειγμα τμηματικών αποκτήσεων συμμετοχών.

Η Α.Ε. «ΣΙΓΜΑ», έχει μετοχικό κεφάλαιο 1.000.000€, υποδιαιρούμενο σε 100.000 μετοχές ονομαστικής αξίας 10€, ενώ τα αδιανέμητα κέρδη της (αποθεματικά και κέρδη σε νέο) ανέρχονται στα εξής ποσά:

01/01/2001	500.000€ (άρα καθαρή θέση 1.500.000€)
01/01/2002	1.300.000€ (άρα καθαρή θέση 2.300.000€)
01/01/2003	3.000.000€ (άρα καθαρή θέση 4.000.000€)
31/12/2003	4.400.000€ (άρα καθαρή θέση 5.400.000€)

Η Α.Ε. «ΔΕΛΤΑ» αγόρασε τα εξής «πακέτα» μετοχών της προηγούμενης Α.Ε.:

01/01/2001	10.000 μετοχές (10%) καταβάλλοντας 200.000€
01/01/2002	20.000 μετοχές (20%) καταβάλλοντας 600.000€
01/01/2003	50.000 μετοχές (50%) καταβάλλοντας 2.310.000€

Η διαφορά μεταξύ αξίας (κόστους) κτήσεως συμμετοχής και Ε.Λ.Α. (εσωτ. λογιστ. αξία) της οφείλεται στο ότι τα πάγια στοιχεία στον ισολογισμό της «ΣΙΓΜΑ» εμφανίζονται υποτιμημένα.

Με βάση τα παραπάνω στοιχεία γίνονται οι εξής υπολογισμοί:

	Τμηματικές αποκτήσεις συμμετοχών			Σύνολα
	01/01/2001 10%	01/01/2002 20%	01/01/2003 50%	
Κόστος κτήσεως συμμετοχής	200.000€	600.000€	2.310.000€	3.110.000€
Ονομαστική αξία μετοχών	100.000€	200.000€	500.000€	800.000€
Αδιανέμητα κέρδη (Αποθεματικά + κέρδη σε νέο)	50.000€	260.000€	1.500.000€	1.810.000€
Εσωτερική Λογιστική Αξία (Ε.Λ.Α.)	150.000€	460.000€	2.000.000€	2.610.000€
Διαφορά κόστους – Ε.Λ.Α.	50.000€	140.000€	310.000€	500.000€

Με βάση τα ποσά της καθαρής θέσης στις διάφορες περιόδους τα κέρδη της «ΣΙΓΜΑ» ανέρχονται στα εξής ποσά κατά χρήση:

Χρήση 1/1-31/12/2001	2.300.000-1.500.000=800.000€
Χρήση 1/1-31/12/2002	4.000.000-2.300.000=1.700.000€
Χρήση 1/1-31/12/2003	5.400.000-4.000.000=1.400.000€

Με βάση τα παραπάνω κέρδη και τα κατά χρήση ποσοστά συμμετοχής της μητρικής «ΔΕΛΤΑ», αναλογούν σ' αυτήν τα εξής ποσά από τα κέρδη της θυγατρικής «ΣΙΓΜΑ»:

Χρήση 2001	10%Χ800.000=	80.000€
Χρήση 2002	(10%+20%)Χ1.700.000=30%Χ1.700.000	510.000€
Χρήση 2003	(10%+20%+50%)Χ1.400.000=80%Χ1.400.000=	<u>1.120.000€</u>
		1.710.000€

Λαμβάνοντας υπόψη και το παραπάνω ποσό των 1.710.000€, τελικά θα γίνουν οι εξής συσχετισμοί, συμψηφισμοί και απαλείψεις ποσών και λογαριασμών των δύο εταιρειών στο ημερολόγιο των εγγραφών ενοποίησης:

Λ/σμός Συμμετοχές (από τα βιβλία της μητρικής	3.110.000€
-Μεταφορά στην αξία παγίων	<u>500.000€</u>
	<u>2.610.000€</u>
Λ/σμοί καθαρής θέσης (από τα βιβλία της θυγατρικής)	5.400.000€
-Μεταφορά στα δικαιώματα μειοψηφίας 20%Χ540	<u>1.080.000€</u>
	4.320.000€
-Μεταφορά στα ενοποιημένα αποθεματικά και κέρδη	<u>1.710.000€</u>
	<u>2.610.000€</u>

Επομένως οι σχετικοί με την ενοποίηση λογαριασμοί της μητρικής αντιστοιχίζονται και συμψηφίζονται πλήρως με αυτούς της θυγατρικής.

13.15. Αυξομειώσεις πλειοψηφικής συμμετοχής

Αν υποθεθεί ότι μετά την απόκτηση της πλειοψηφικής συμμετοχής (ή την κατ' άλλο τρόπο δημιουργία της σχέσεως μητρικής – θυγατρικής) γίνεται αύξηση ή μείωση του ποσοστού συμμετοχής με αγορά ή πώληση αντίστοιχα «πακέτα» μετοχών, τότε για τον καθορισμό της διαφοράς μεταξύ της αξίας κτήσεως της συμμετοχής και της εσωτερικής λογιστικής της αξίας πρέπει να γίνει νέος υπολογισμός με βάση το τελικό ποσοστό συμμετοχής και να προστεθεί ή να αφαιρεθεί η αντίστοιχη διαφορά. Για την κατανόηση των σχετικών υπολογισμών δίνονται τα παρακάτω παραδείγματα:

1^ο Παράδειγμα (αύξηση ποσοστού συμμετοχής)

Η εταιρεία «Μ» αγοράζει το 60% των μετοχών της «Θ» καταβάλλοντας 2.100.000€, ενώ η καθαρή θέση της «Θ» κατά την στιγμή της αγοράς ανέρχεται συνολικά σε 3.000.000€. Αργότερα η «Μ» αγοράζει πρόσθετο «πακέτο», που αντιπροσωπεύει το 15% των μετοχών της «Θ», καταβάλλοντας 350.000€, ενώ η καθαρή θέση της τελευταίας δεν έχει μεταβληθεί. Ζητείται να προσδιορισθεί η αρχική και η τελική διαφορά μεταξύ κόστους κτήσεως της συμμετοχής (Κ.Κ.Σ.) και εσωτερικής λογιστικής αξίας της (Ε.Λ.Α.).

A. Υπολογισμός αρχικής διαφοράς

Κόστος κτήσεως συμμετοχής (60%)	2.100.000€
-Εσωτερική λογιστική αξία συμμετοχής 60%×3.000.000€	1.800.000€
Θετική (χρεωστική) διαφορά	<u>300.000€</u>

B. Υπολογισμός τελικής διαφοράς

Συνολικό κόστος κτήσεως συμμετοχής (75%)	2.450.000€
-Εσωτερική λογιστική αξία συνολικής συμμετοχής 75%×3.000.000€	2.250.000€
Τελική θετική (χρεωστική) διαφορά	<u>200.000€</u>

Συνεπώς, η αρχική διαφορά των 300.000 €, που πρέπει να μειωθεί κατά 100.000€, ώστε στον ενοποιημένο ισολογισμό να εμφανισθεί η τελική διαφορά των 200.000€. Σημειώνεται ότι, όπως είναι προφανές, η κατά 100.000€ μείωση της αρχικής διαφοράς οφείλεται στο γεγονός ότι η αγορά του δεύτερου «πακέτου» του 15% των μετοχών δίνει αρνητική (πιστωτική) διαφορά 100.000€. Πράγματι,

350.000€-15%Χ3.000.000€=350.000€-450.000€=-100.000€ και 300.000€-100.000€=200.000€.

2^ο Παράδειγμα (μείωση ποσοστού συμμετοχής)

Η εταιρεία «Μ» αγοράζει το 75% των μετοχών της «Θ» καταβάλλοντας 3.450.000€, ενώ η καθαρή θέση της «Θ» κατά τη στιγμή της αγοράς ανέρχεται συνολικά σε 4.000.000€. Αργότερα η «Μ» πουλάει 20% των μετοχών που έχει εκδώσει η «Θ» εισπράττοντας 850.000€, ενώ η καθαρή θέση της τελευταίας δεν έχει μεταβληθεί. Να υπολογισθεί η αρχική και η τελική διαφορά μεταξύ κόστους κτήσεως της συμμετοχής και εσωτερικής λογιστικής αξίας.

A. Υπολογισμός αρχικής διαφοράς

Κόστος κτήσεως συμμετοχής (75%)	3.450.000€
-Εσωτερική λογιστική αξία συμμετοχής 75%Χ4.000.000€	3.000.000€
Θετική (χρεωστική) διαφορά	<u>450.000€</u>

B. Υπολογισμός τελικής διαφοράς

Συνολικό κόστος κτήσεως συμμετοχής (55%)	2.530.000€
-Εσωτερική λογιστική αξία 55%Χ4.000.000€	2.200.000€
Τελική θετική (χρεωστική) διαφορά	<u>330.000€</u>

Η παραπάνω διαφορά θα εμφανισθεί στον ενοποιημένο ισολογισμό, δηλ. η αρχική διαφορά θα μειωθεί κατά 80.000€.

Παρατήρηση

Κατά τον υπολογισμό (B) της τελικής διαφοράς, η εσωτερική λογιστική αξία του 55%, (2.200.00€) αφαιρέθηκε από το κόστος κτήσεως του 55%, δηλ. από 2.530.000€, που υπολογίσθηκε ως εξής:

$$3.450.000 \times \frac{55\%}{75\%} = 2.530.000 \text{€}$$

Στην συγκεκριμένη περίπτωση, ίσως να αποτελούσε λάθος, το ποσό των 2.200.000€ να αφαιρεθεί από το ποσό των 2.600.000€ (3.450.000-850.000€), διότι το ποσό των 2.600.000€ δεν αντιπροσωπεύει ως υπόλοιπο τίποτε, αφού προκύπτει

ως διαφορά ανόμοιων ποσών, δηλ. 3.450.000€ κόστος, 850.000€ αξία πωλήσεως που περιέχει στην περίπτωση μας αποτέλεσμα (ζημία 70.000€), το οποίο αφορά τη «Μ». Αλλιώς αν υποθεθεί ότι η «Μ» πωλούσε το 20% των μετοχών για 3.460.000€, και ως αξία συμμετοχής (υπόλοιπο 55%) στον (Β) υπολογισμό εμφανιζόταν η διαφορά μεταξύ κόστους κτήσεως του 75% (3.450.000€) μείον την αξία πωλήσεως του 20% (3.460.000€), η διαφορά μεταξύ των δύο αξιών θα ήταν αρνητική! (3.450.000-3.460.000=-10.000€).

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Η ανάλυση των χρηματοοικονομικών καταστάσεων είναι το άστρο που καθοδηγεί το μάνατζμεντ των επιχειρήσεων παρέχει τους στόχους και τα πρότυπά του βοηθά τα διευθυντικά στελέχη και τα κατευθύνει προς τις πιο αποδοτικές μακροπρόθεσμες στρατηγικές και προς τις πιο αποτελεσματικές βραχυπρόθεσμες αποφάσεις.

Στη λειτουργία κάθε επιχείρησης μεταβάλλονται καθημερινά οι συνθήκες και σε αυτή τη δυναμική κατάσταση, η ανάλυση χρηματοοικονομικών καταστάσεων πληροφορεί τα διευθυντικά στελέχη για τα σημαντικότερα ζητήματα που απαιτούν την άμεση προσοχή τους. Εξ ορισμού η ανάλυση δείχνει τις διασυνδέσεις που υφίστανται μεταξύ διαφορετικών τμημάτων της επιχείρησης φωτίζουν τις σημαντικές αλληλεπιδράσεις και την ανάγκη για μια σωστή ισορροπία μεταξύ των τμημάτων. Η γνώση των βασικών αρχών της ανάλυσης καταστάσεων θα βοηθήσει, συνεπώς, τα διευθυντικά στελέχη των διαφόρων λειτουργιών της επιχείρησης να συνεργαστούν ευκολότερα μεταξύ τους ώστε να επιτύχουν τους συνολικούς στόχους της επιχείρησης.

Η κοινή γλώσσα των επιχειρήσεων είναι τα χρηματοοικονομικά. Συνεπώς η σημαντικότερη ανάλυση είναι αυτή που βασίζεται στα χρηματοοικονομικά. Το διευθυντικό στέλεχος, βεβαίως, θα καταλάβει ότι οι χρηματοοικονομικοί αριθμοί αντικατοπτρίζουν απλώς ό,τι συμβαίνει στην πραγματικότητα και ότι εκείνο που πρέπει να διαχειριστεί είναι η πραγματικότητα και όχι τα αριθμητικά αποτελέσματα της ανάλυσης χρηματοοικονομικών καταστάσεων.

Όλες οι εμπορικές επιχειρήσεις χρησιμοποιούν το χρήμα ως πρώτη ύλη, για την οποία πρέπει να πληρώσουν. Επομένως, πρέπει να επιτύχουν ικανοποιητική απόδοση για να ανταποκριθούν σ' αυτές τις πληρωμές. Οι επιχειρήσεις που επιτυγχάνουν ικανοποιητική απόδοση ώστε να πληρώνουν το επιτόκιο της αγοράς για τη χρηματοδότησή τους συνήθως ευδοκιμούν. Οι επιχειρήσεις που για μεγάλο χρονικό διάστημα αδυνατούν να ανταποκριθούν στα τρέχοντα επιτόκια της αγοράς συνήθως δεν επιβιώνουν.

Η κατανόηση των επιπτώσεων του παραπάνω κανόνα είναι καθοριστική για μια επιτυχημένη εμπορική δραστηριότητα. Αυτό ισχύει για τα διευθυντικά στελέχη αλλά και για ολόκληρη την κοινωνία.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Διακόπουλου Χ., «Ισολογισμός», Αθήνα 1970.
- Κακαβούλη Σ, «Όροι ισολογισμού»
- Κοτουλίνης Κων/νος, «Διεθνή λογιστικά πρότυπα – Εξελίξεις στην Ευρώπη», ΕΕΔΕ 28/11/01.
- Μάριος Τ. Κυριάκου, «Χρηματιστήριο και Οικονομικές καταστάσεις», «ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ» 13/05/2000
- Νιάρχου Ν., «Ανάλυση χρηματοοικονομικών καταστάσεων», Αθήνα 1987.
- Σακέλλη Ε., Αθήνα 1990.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο	1
Ισολογισμός	1
Όροι ισολογισμού και κατάσταση αποτελεσμάτων χρήσης	1
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο	6
Κατάσταση αποτελεσμάτων χρήσης	6
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο	11
Σχέσεις μεταξύ του ισολογισμού και της κατάστασης των αποτελεσμάτων χρήσης	11
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο	14
Αποδοτικότητα Εκμετάλλευσης	14
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5^ο	23
Οδηγοί της αποδοτικότητας	23
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6^ο	28
Ρευστότητα των επιχειρήσεων	28
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7^ο	40
ΡΕΥΣΤΟΤΗΤΑ	40
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8^ο	44
Χρηματοοικονομική ισχύς	44
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 9^ο	50
Ταμειακή ροή	50
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 10^ο	54
Σταθερές και μεταβλητές δαπάνες – Νεκρό σημείο κυκλοφορίας ..	54
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 11^ο	58
Διεθνή λογιστικά πρότυπα (ΔΛΠ)	58
11.1. Εισαγωγή	58
11.2. Τι είναι τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα.....	58
11.3. Τα λογιστικά Πρότυπα Παγκοσμίως.....	61
11.4. Τα διεθνή Λογιστικά Πρότυπα	66
11.5. Πλαίσιο κατάρτισης και παρουσιάσεως των οικονομικών καταστάσεων	68
11.5.1. Πεδίο εφαρμογής.....	69
11.5.2. Γενικά.....	69
11.5.3. Συνοπτικά.....	70
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 12^ο	71
Η υποχρέωση κατάρτισης ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων	71
12.1. Ελληνική Νομοθεσία.....	71
12.2. Ποιες επιχειρήσεις έχουν την υποχρέωση κατάρτισης ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων (και ενοποιημένες έκθεσης διαχείρισης).....	72
12.3. Απαλλαγή από την υποχρέωση κατάρτισης ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων	74
12.4. Σε ποιες περιπτώσεις μια επιχείρηση μπορεί να μη συμπεριληφθεί στην ενοποίηση (Δυνητική εξαίρεση)	76
12.5. Σε ποια περίπτωση μια επιχείρηση δεν πρέπει να περιλαμβάνεται στην ενοποίηση (Υποχρεωτική εξαίρεση).....	76
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 13^ο	79
Η τεχνική κατάρτισης ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων	79

13.1. Γενικά	79
13.2. Η κατάρτιση του ενοποιημένου ισολογισμού.....	80
13.3. Μέθοδοι ενοποίησης των στοιχείων του ισολογισμού των θυγατρικών επιχειρήσεων	84
13.4. Η Μέθοδος της Ολικής Ενοποίησης	85
13.5. Αναλογική ενοποίηση.....	88
13.6. Άσκηση προς επίλυση	90
13.7. Η τιμή κτήσεως της συμμετοχής είναι μεγαλύτερη από την εσωτερική λογιστική αξία	91
13.8. Το επιπλέον τίμημα της αξίας συμμετοχής οφείλεται σε διαφορές αποτιμήσεων και σε υπολογισμό αξίας φήμης — πελατείας.....	94
13.8.1. Η περίπτωση της μη εμφάνισης των δικαιωμάτων μειοψηφίας στις διαφορές αναπροσαρμογής.....	94
13.9. Η περίπτωση της εμφάνισης των δικαιωμάτων μειοψηφίας επί των διαφορών αναπροσαρμογής.....	100
13.10. Ασκήσεις για επίλυση.....	104
13.11. Το επιπλέον τίμημα της αξίας συμμετοχής οφείλεται σε λανθασμένους υπολογισμούς.....	106
13.12. Αξία κτήσεως συμμετοχής μικρότερη από την εσωτερική λογιστική αξία της (Ε.Λ.Α.) (πιστωτική διαφορά).....	109
13.12.1. Η θεωρητική αντιμετώπιση της πιστωτικής διαφοράς	109
13.13. Η αντιμετώπιση της (πιστωτικής) διαφοράς στην ελληνική νομοθεσία	115
13.14. Τμηματικές αποκτήσεις συμμετοχής.....	116
13.15. Αυξομειώσεις πλειοψηφικής συμμετοχής	119
ΕΠΙΛΟΓΟΣ	122
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	124
ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ	125

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Για να έχουμε μια συνεκτική άποψη του τρόπου λειτουργίας μιας επιχείρησης, είναι απαραίτητο, πρώτον, να γνωρίζουμε τις συνιστώσες της.

Δηλαδή:

- * Το μεγαλύτερο μέρος του αντικειμένου είναι ήδη γνωστό στα στελέχη, τα οποία έχουν έρθει σε επαφή με πολλές όψεις του στη διάρκεια της εργασίας τους.
- * Ενώ υπάρχουν πρακτικά εκατοντάδες συνιστώσες, πολύ λίγες απ' αυτές έχουν καθοριστική σημασία.
- * Αν και το θέμα είναι σύνθετο, στηρίζεται στην κοινή λογική και μπορεί συνεπώς να θεμελιώνεται λογικά άπαξ και οριστούν οι κανόνες.

Αυτός ο τελευταίος παράγοντας συχνά επισκιάζεται από την χρησιμοποιούμενη άφθονη ειδική ορολογία. Αν και η ειδική ορολογία παρέχει το πλεονέκτημα ενός χρήσιμου στενογραφικού τρόπου έκφρασης των ιδεών, έχει επίσης ως παρενέργεια ότι υψώνει ένα σχεδόν αδιαπέραστο τοίχο γύρω από το θέμα, ο οποίος αποκλείει ή απομακρύνει τον μη ειδικό.

Θεμελιώδης σ' αυτό το επίπεδο κατανόησης είναι η αναγνώριση ότι στη χρηματοοικονομική υπάρχουν τρία κείμενα από τα οποία αντλούμε τα στοιχεία για την ανάλυσή μας. Αυτά είναι:

- Ο ισολογισμός.
- Η κατάσταση αποτελεσμάτων χρήσης.
- Η κατάσταση ταμειακής ροής.

Ο ισολογισμός, μπορεί να θεωρηθεί σαν μηχανή με συγκεκριμένη σχέση μάζας – βάρους, που δημιουργεί παραγωγή ισχύος με την μορφή κέρδους.

Ισολογισμός είναι απλώς ένα «στιγμιότυπο», μια «στιγμιαία» φωτογραφία των περιουσιακών στοιχείων που χρησιμοποιούνται από την εταιρεία και των κεφαλαίων που συνδέονται με αυτά τα περιουσιακά στοιχεία. Είναι ένα στατικό κείμενο που αναφέρεται σε μια χρονική στιγμή.

Συνεπώς, παίρνουμε επαναλαμβανόμενα στιγμιότυπα σε σταθερές χρονικές περιόδους – μήνες, τρίμηνα, έτη – για να δούμε πώς τα περιουσιακά στοιχεία και τα κεφάλαια μεταβάλλονται με την πάροδο του χρόνου.

Η κατάσταση αποτελεσμάτων χρήσης απεικονίζει τα κέρδη ή τις ζημιές της φυσιολογικής λειτουργίας σε ένα χρονικό διάστημα. Μετράει το συνολικό εισόδημα και αφαιρεί το συνολικό κόστος.

Τόσο το εισόδημα όσο και το κόστος υπολογίζονται σύμφωνα με αυστηρούς κανόνες της λογιστικής. Οι περισσότεροι από αυτούς τους κανόνες είναι προφανείς και αδιαμφισβήτητοι, ορισμένοι όμως όχι και τόσο. Ακόμη και αν είναι βασισμένοι σε ακλόνητη θεωρία, μερικές φορές στην πράξη παράγουν αποτελέσματα που φαίνονται γελοία. Αν και οι λογιστικοί αυτοί κανόνες τελούν υπό καθεστώς συνεχούς αναθεώρησης, πρόσφατα γεγονότα προκάλεσαν μια πολύ λεπτομερέστερη διερεύνησή τους. μείζονος σημασίας αλλαγές πρόκειται να επέλθουν στον καθορισμό ορισμένων εννοιών, όπως ταμειακή ροή, θυγατρικές εταιρείες και άλλα.

Η κατάσταση της ταμειακής ροής είναι πανίσχυρο έγγραφο. Χρήματα εισρέουν στην εταιρεία όταν λαμβάνει επιταγές και εκρέουν από την εταιρεία όταν εκδίδει επιταγές, αλλά η κατανόηση των παραγόντων που προκαλούν αυτές τις ροές είναι θεμελιώδης.

Αυτές οι τρεις καταστάσεις δεν είναι ανεξάρτητες η μία από την άλλη, αλλά συνδεδεμένες στο σύστημα. Από κοινού δίνουν πλήρη εικόνα των χρηματοοικονομικών υποθέσεων μιας επιχείρησης.